

STRATEŠKI PLAN RAZVOJA OPŠTINE KOLAŠIN 2012-2016.

Ovaj dokument nacrt Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2012-2016, koji je pripremila Konsultativna grupa, imenovana od predsjednika Opštine. Tehnička i stručna pomoć u pripremi Strateškog plana razvoja pružena je u okviru projekta «Jačanje mehanizama javnih finansija na lokalnom nivou u Crnoj Gori», koji sprovodi Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku Kraljevine Holandije, dok su glavni partneri u projektu Ministarstvo finansija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Zajednica opština Crne Gore i opštine u Crnoj Gori.

Sadržaj

UVOD	3
KONSULTATIVNA GRUPA I METODOLOŠKI PRISTUP	4
ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	6
1. OPŠTE INFORMACIJE	6
1.1 GEOGRAFSKI POLOŽAJ	6
1.2 GEOLOGIJA.....	6
1.3 HIDROLOGIJA	6
1.4 KLIMA	6
2. DEMOGRAFIJA, RAD I SOCIJALNO STARANJE	7
2.1 DEMOGRAFSKI PODACI.....	7
2.2 ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST	8
2.3 ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA I OBRAZOVNI SISTEM	9
2.3.1 ZDRAVSTVENI SISTEM.....	9
2.3.2 SOCIJALNA ZAŠTITA.....	9
2.3.3 OBRAZOVNI SISTEM	10
2.4 KULTURA I SPORT.....	11
3. EKONOMSKO-PROIZVODNI SISTEM	13
3.1 ŠUMARSTVO	13
3.2 TURIZAM.....	14
3.2.6 AGROTURIZAM	18
3.3 POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO.....	18
4. SAOBRAĆAJ I KOMUNIKACIJE, INFORMACIONE I KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE (ICT)	19
4.1 PUTEVI.....	19
4.2 ELEKTROMREŽA.....	19
4.3 INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE	19
5. ŽIVOTNA SREDINA	20
5.1 UPRAVLJANJE OTPADOM	20
5.2 UPRAVLJANJE VODAMA	21
5.3 SANITARNA KONTROLA KVALITETA VODE I VAZDUHA.....	22
5.4 PRIRODNA BAŠTINA, UPRAVLJANJE I OČUVANJE PRIRODNIH RESURSA	22
5.4.3 OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE.....	23
5.5 PARKOVI, LOV I RIBOLOV, UPRAVLJANJE ŠUMAMA I ZAŠTITA BIODIVERZITETA (FLORA I FAUNA)	24
6. ADMINISTRATIVNI KAPACITETI.....	27
6.1. OPŠTINSKA UPRAVA.....	27
6.2. KAPACITETI OPŠTINE KOLAŠIN ZA KORIŠĆENJE SREDSTAVA IZ EU FONDOVA.....	28
SWOT ANALIZA.....	30
STRATEŠKI CILJ (VIZIJA) OPŠTINE KOLAŠIN.....	34
PRIORITETI I MJERE	34
PROJEKTI.....	36
MONITORING.....	72
FINANSIRANJE.....	73
IZVORI PODATAKA.....	74
DODATAK	101

UVOD

U skladu sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014 i Zakonom o regionalnom razvoju (Sl. list Crne Gore 20/2011), kao i Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, opština Kolašin pristupila je izradi Strateškog plana razvoja za period 2012-2016. godine.

Prihvatajući strateško planiranje kao osnovni razvojni mehanizam, izradom Strateškog plana razvoja 2012-2016, lokalna uprava nastoji da stvori uslove za brži lokalni održivi razvoj Opštine. Uprkos ekonomskoj krizi, nastoji se da se pronađu alternativni izvori sredstava za dalja ulaganja u infrastrukturu, smanjenje nezaposlenosti u odnosu na prosjek u državi, da se zaštiti životna sredina i vodi računa o potrebama najugroženijih grupa građana.

Osnovni razlozi za strateško planiranje proizilaze prije svega iz činjenice da svi projekti u bilo kojoj oblasti lokalnog razvoja zahtijevaju sinhronizovanu i koordinisanu plansku aktivnost na različitim nivoima kako opštine, tako i države. Drugi razlog je potreba jačanja administrativnih kapaciteta za apsorpciju fondova za svih pet komponenti IPA podrške, u kontekstu pristupa evropskim fondovima. Takođe, kroz adekvatno strateško planiranje na lokalnom nivou, i institucije sistema (Partnerski savjet za regionalni razvoj, resorna ministarstva i druge institucije), potrebe razvoja na lokalnom nivou postaju predmetom razmatranja u određivanju prioriteta i podrške na nacionalnom nivou.

Priprema ovog strateškog dokumenta zasnovana je na participativnom pristupu, prije svega kroz formiranje konsultativne grupe čiji su članovi predstavnici različitih segmenata društva, te kroz javnu raspravu koja slijedi, a koja će najširoj javnosti, građanima i njihovim udruženjima, te privredi, omogućiti da daju svoj doprinos planiranju razvoja opštine Kolašin. Sem što doprinosi stvaranju socijalne kohezije, participativno strateško planiranje takođe pomaže lakše sprovođenje i bolje ostvarenje ciljeva strateških projekata. U tom smislu, lokalna uprava je nastojala da maksimalno valorizuje doprinos svih članova društva, dosljedno primjenjujući osnove participativnog planiranja, i poštujući sledeće principe:

- 1) *Kooperativnost i otvorenost za saradnju.* Ova vrijednost podrazumijeva prihvatanje sugestija i mišljenja drugih, spremnost za saradnju kao i potpuno jednak pristup svim zainteresovanim stranama. Saradnja, sa druge strane mora biti usmjerena na dostizanje krajnjeg cilja, koji je u interesu svih koji učestvuju u radu. Takođe, veoma je bitna saradnja između javnog i privatnog sektora.
- 2) *Transparentnost.* Svi poslovi u svim segmentima treba da se vode javno. Nabavke treba da se javno oglašavaju (putem javnih glasila). Na taj način, javnost stiče uvid u rad institucija, reaguje ukoliko je potrebno, djeluje kao korektivni faktor, ali se na ovaj način povećava povjerenje građana u rad organa lokalnih vlasti i preduzeća.
- 3) *Profesionalnost.* Ova vrijednost podrazumijeva poštovanje obaveza, rokova, tačnost pri izvršavanju preuzetih obaveza, što sve vodi ka kvalitetno obavljenom poslu.
- 4) *Kreativnost.* Ponašanje koje proističe iz ovog principa podrazumijeva skoncentrisanost na zadatak, pronalaženje novih načina njihovog rješavanja, plasiranje novih ideja i iniciranje noviteta u pristupu tokom i nakon procesa planiranja.
- 5) *Objektivnost.* Ovaj princip se karakteriše realnim sagledavanjem svih potencijala i mogućnosti koje su na raspolaganju zajednici. Time zajednica usklađuje svoje planove sa mogućnostima, pa ne dolazi do raskoraka između ove dvije kategorije. Objektivnim pristupom, opština

Kolašin će zapravo posmatrati probleme sa realnih osnova i na isti način pristupati njihovom rješavanju. Svjesni svojih mogućnosti, lakše ćemo dostići planirane ciljeve.

- 6) *Poštovanje postojećih propisa.* Treba učiniti napore da se radi u skladu sa domaćim propisima i propisima EU. Pored toga, neophodno je poštovati i ujedno implementirati postojeća planska dokumenta u Strateški plan. Na ovaj način povećava se produktivnost rada, a zajednica time jača u svim sferama.

U pripremi Strateškog plana, uzeti su u obzir brojni faktori koji podstiču razvojne težnje, ali i oni koji ih usporavaju ili u potpunosti onemogućavaju. U uslovima krize čiji se efekti još uvijek osjećaju i u očekivanju da takvo stanje potraje, lokalna uprava Kolašina je svjesna da su, u oštrijoj konkurenciji, investitori postali još izbirljiviji, te da će samo one sredine koje imaju povoljno poslovno okruženje, jednostavne procedure i efikasnu administraciju, sposobnu i kvalifikovanu radnu snagu, biti u mogućnosti da se takmiče.

Utvrdjivanje višegodišnjih razvojnih smjernica u oblastima iz nadležnosti lokalnih samouprava i praćenje sprovođenja najvažnijih projekata i aktivnosti privrednog, socijalnog i kulturnog razvoja je i ranije bila praksa lokalne uprave Kolašina. U okviru projekta „Razvoj strateških planova u crnogorskim opštinama“ pod pokroviteljstvom USAID -ovog programa Dobra lokalna samouprava , a uz tehničku pomoć i podršku Agencije za Lokalnu Demokratiju i Partnerstvo Crne Gore, CHF Montenegro i Urban Institute Montenegro, urađen je plan razvoja za period 2004-2009, da bi kasnije bio pripremljen i usvojen Strateški plan opštine Kolašin 2010-2015. Strateški plan razvoja 2012-2016 pripremljen je uz tehničku i stručnu pomoć UNDP kancelarije u Podgorici, u okviru programa «Jačanje mehanizama javnih finansija na lokalnom nivou u Crnoj Gori», koji sprovodi Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku Kraljevine Holandije, dok su glavni partneri u projektu Ministarstvo finansija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Zajednica opština Crne Gore i opštine u Crnoj Gori.

KONSULTATIVNA GRUPA I METODOLOŠKI PRISTUP

U skladu sa Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, za potrebe procesa strateškog planiranja, opština Kolašin oformila je konsultativnu grupu koja je, zajedno sa predstavnicima lokalne uprave, učestvovala u pripremi ovog planskog dokumenta. Članovi konsultativne grupe koji su dali značajan doprinos pripremi ovog plana su:

- Miodrag Vlahović, koordinator Konsultativne grupe, načelnik Komunalne policije Kolašin
- Đorđije Živković, zamjenik koordinatora, potpredsjednik Opštine
- Boško Vlahović, Udruženje poljoprivrednih proizvođača Trebaljevo i Radigojno
- Mikan Medenica, NVO Natura
- Zora Vincek, NVO Botanička bašta
- Draginja Kujović, Zavičajni muzej
- Ivan Mališić, RRA Bjelasica, Komovi i Prokletije
- Miroslav Šuković, NVO
- Darko Bulatović, Jelka
- Nikola Medenica, TO Kolašin
- Radovan Dabetić, Uprava za šume

Podršku konsultativnoj grupi i doprinos finalizaciji nacрта strateškog dokumenta dali su i:

- Vladan Bulatović, Sekretarijat za uređenje prostora, stambeno komunalnu oblast i zaštitu životne sredine
- Veselin Vukić, Sekretarijat za opštu upravu
- Marta Šćepanović, Glavni administrator
- Luka Medenica, Sekretarijat za privredu i finansije
- Zoran Vlahović, Direkcija za imovinu
- Lazo Kuljić, savjetnik
- Sanja Trebješanin, pripravnik
- Milan Medenica, IT
- Tina Vuković, geodetski tehničar Direkcije za imovinu Kolašin
- Mile Glavičanin, savjetnik za ekologiju
- Ranko Šćepanović, Zavod za zapošljavanje
- Srećko Rakočević, savjetnik u Direkciji za imovinu - opština Kolašin

Proces izrade Strateškog plana je obuhvatio sljedeće korake:

- 1) Formiranje Konsultativne i radne grupe za izradu Strateškog plana razvoja;
- 2) Analizu postojećeg stanja;
- 3) Izradu SWOT analize;
- 4) Razvoj strateškog cilja i definisanje ključnih prioriteta razvoja;
- 5) Definisanje mjera i projekata;
- 6) Plan monitoringa i finansiranje.

U pripremi Strateškog plana razvoja, u saradnji sa UNDP-ijem, organizovane su tri radionice u periodu od septembra do novembra 2011. godine, ukupnog trajanja šest dana, na kojima je prezentovana metodologija, ali i otpočela priprema dokumenta kroz grupni rad. U drugoj fazi pružanja tehničke podrške, članovi konsultativne grupe koristili su mentorsku pomoć odabranih konsultanata. Za izradu Strateškoga plana razvoja opštine Kolašin, UNDP je angažovao sledeće konsultatne: dr Dragana Radević, Tomislav Novović i Tom Thorogood.

ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

1. OPŠTE INFORMACIJE

1.1 Geografski položaj

Opština Kolašin, sa površinom od 897 km², pripada sjevernom dijelu Crne Gore i obuhvata gornje i srednje tokove rijeka Tare i Morače (isti pravac, suprotan smjer). Kolašin je lociran na nadmorskoj visini od 960 m, i okružuju ga Komovi, Bjelasica, Sinjajevina i Moračke planine.

Zbog povoljnog turističko-geografskog položaja, Kolašin predstavlja značajan tranzitni i turistički centar.

Slika 1: Položaj opštine Kolašin

1.2 Geologija

U geološkoj građi teritorije Opštine učestvuju stijene raznovrsne po starosti, razmještaju i sastavu. Najveće rasprostranjenje imaju stijene tzv. durmitorskog fliša¹. Sinjajevina je karbonat sa velikom poroznošću i kraškim oblicima reljefa. Planina Bjelasica je vulkanskog porijekla. Doline rijeka i riječne terase su aluvijalna i deluvijalna zemljišta. Područje opštine Kolašin je seizmički relativno stabilno i pripada zoni sa 7° MCS skale.

1.3 Hidrologija

Teritorija Opštine obiluje vodenim tokovima i značajnim hidro potencijalom (godišnji oticaj iznosi 68,54m³/s). Rijeka Tara (141km), koja izvire ispod Komova jedna je od najljepših i najčistijih u svijetu, upisana je u Registar svjetske kulturne i prirodne baštine. Rijeka Morača sa kanjonom dužine 38km i impresivne dubina od 1.100m, je takođe značajan prirodni resurs Kolašina.

Na planinama se nalaze lednička jezera, i to sedam na Bjelasici i dva na Lukavici. Brojna su mjesta kvalitetne izdanske vode.

1.4 Klima

Klima Kolašina i okoline je kontinentalno-planinska sa hladnim zimama i suvim ljetima². Na klimatske karakteristike najveći uticaj imaju geografski raspored i uticaj Jadrana. Najčešći vjetrovi su sjevernog i južnog kvadranta.

Srednja godišnja visina padavina iznosi 2.169,8 mm. Zemljište je pokriveno snijegom približno tri mjeseca tokom godine³.

¹ Laporci, laporasti krečnjaci, pješčari, škriljci i glinci.

² Srednja godišnja temperatura vazduha je 8,5°C. Najhladniji mjesec je januar sa prosjekom od -0,8°C, a najtopliji jul sa prosjekom 18,1°C. Prosječna vlažnost vazduha iznosi 82%.

³ Detaljniji podaci o klimi i njenim parametrima za 2009. godinu dati su u tabeli A1, u dodatku.

2. DEMOGRAFIJA, RAD I SOCIJALNO STARANJE

2.1 Demografski podaci

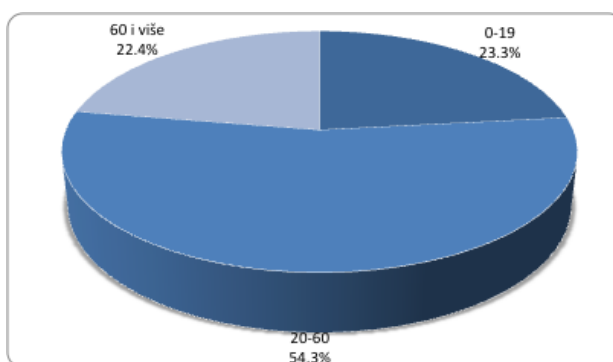
Prema Popisu iz 2011. godine⁴, na teritoriji opštine Kolašin živi 8.379 stanovnika (50,47% muškaraca i 49,53% žena), sa gustinom naseljenosti od 9,3 stanovnika na km². Gotovo dvije trećine stanovništva živi u razućdenim selima što Kolašin svrstava u ruralne opštine. Što se tiče starosne strukture najviše je zastupljeno stanovništvo srednje dobi (od 20 do 60 godina). Detaljniji podaci o starosnoj strukturi po uzrastu, broju stanovnika i procentima pojedinih starosnih grupa prikazani su tabelom i grafikom koji slijede.

Tabela 1: Starosna struktura stanovnika Kolašina

Starost	Broj	%
0-4	390	4,65
5-9	431	5,14
10-14	534	6,37
15-19	596	7,11
20-24	606	7,23
25-29	544	6,49
30-34	483	5,76
35-39	501	5,98
40-44	559	6,67
45-49	65	7,77
50-54	652	7,78
55-59	553	6,60
60-64	454	5,42
65-69	379	4,52
70-74	422	5,04
75-79	339	4,05
80-84	202	2,41
85-89	65	0,78
90+	18	0,21
Ukupno	8379	100

Izvor: MONSTAT

Grafik 1: Starosna struktura stanovnika Kolašina

Opština Kolašin je izrazito depopulaciono područje: broj stanovnika se smanjio za gotovo 40% u posljednje četiri decenije⁵. Depopulacija je prije svega posljedica stalnih migracija stanovništva iz teško pristupačnih i loše povezanih kolašinskih sela u Kolašin i u susjedne gradove, pa i dalje. Period od 1971. do 1981. godine karakterisalo je iseljavanje seoskog stanovništva u urbani dio Kolašina. Trend iseljavanja iz sela u grad se nastavio, ali je započelo iseljavanje stanovništva u druge krajeve, koji pružaju bolje uslove života. Detaljan prikaz o kretanju stanovništva dat je u dodatku, u tabelama A2 i A3.

Podaci koji se odnose na ostale demografske pokazatelje kao što su prirodni priraštaj, vitalni indeks, indeks starenja, starosna struktura, prikazani su u narednoj tabeli.

⁴ Izvor: Zavod za statistiku Crne Gore, www.monstat.org

⁵ Prema popisu sprovedenom 1971. godine, u Kolašinu je živjelo 13.799 stanovnika; u 2003. taj broj je bio 9.949 stanovnika.

Tabela 2: Osnovni demografski pokazatelji razvoja stanovništva Kolašina

	2011	2003
Broj stanovnika 2011 (2003)	8.379	9.949
Broj domaćinstava 2011 (2003)	2.850	3.178
Teritorijalna raspodjela 2011 (2003)		
Urbano	2.725	2.989
Ruralno	5.655	6.960
Promjena u broju stanovnika (2003/2011)	-1.569	
Gustina naseljenosti 2011 (2003)	9,3	11,1
Polna struktura 2011		
Muško	4.229	4.983
Žensko	4.151	4.966
Prirodni priraštaj 2010.	-31	
Vitalni indeks 2010.⁶	73,7	
Indeks starenja 2011.⁷	1,04	
Stopa nepismenih (2003)		2,67%

Izvor: MONSTAT

2.2 Zaposlenost i nezaposlenost

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje, u 2011. godini stopa nezaposlenosti u Kolašinu je iznosila 15.2%. Stopa nezaposlenosti bilježi konstantan pad u periodu od 2003. godine (23,8%) sve do 2009. godine (14,%). Na pad nezaposlenosti od 2003. do 2009. godine uticala su pozitivna ekonomska kretanja i aktivne mjere zapošljavanja sve do 2010. godine. U tom periodu zabilježen je pad broja zaposlenih lica sa 1.846 u 2009. na 1.370 u 2011. godini.

Tabela 3. Podaci o broju zaposlenih i nezaposlenih lica

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaposleni	1.014	1.183	982	963	751	723	598	632	646
Zaposleni	1.367	1.361	1.345	1.410	1.591	1.728	1.846	1.394	1.370

Izvor: ZZZCG (nezaposleni) i MONSTAT (zaposleni-godišnji prosjek)

Struktura nezaposlenih je nepovoljna i karakteriše je visoko učešće lica sa nižim stepenima stručne spreme. Posmatrano prema školskoj spremi najveće učešće u ukupnom broju nezaposlenih čine lica sa završenim III stepenom stručne spreme (37,5%), zatim IV stepenom (28,4%) i nekvalifikovana lica (24%). Bitno je naglasiti da je u posljednje dvije godine povećan priliv lica sa diplomom fakulteta. Takođe, u strukturi nezaposlenih oko 35% od ukupnog broja nezaposlenih čine žene, što inače nije karakteristično za ostale opštine središnjeg i sjevernog regiona Crne Gore.

Novi tržišni uslovi privređivanja nameću i nove zahtjeve, tako da poslodavci sve više traže mladu, obrazovanu i sposobnu radnu snagu. Problem usljed čega se javlja nezaposlenost predstavlja prisustvo lica na Zavodu sa zanimanjima koja nijesu tražena, kao što su zanimanja usmjerenog tipa, maturante gimnazije i sl. Deficitarna zanimanja su: skoro sva zanimanja u građevinarstvu, sva zanatska zanimanja, vozači poljoprivrednih mašina, konobari, visokokvalifikovani kuvari i sl.

⁶ Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)

⁷ Indeks starenja (broja stanovnika preko 60 godina starosti prema broju stanovnika ispod 20 godina starosti)

Najveće učešće u ukupnom broju nezaposlenih čini omaldina sa 38%. Najveći problem prilikom zapošljavanja predstavljaju lica koja pripadaju kategoriji teže zapošljivih lica preko 45 godina starosti. Radi se o licima koja pretežno imaju radno iskustvo i većina njih prima novčanu nadoknadu zavisno od radnog staža i koja teže prihvataju obuke i rekvalifikacije. Takođe, otežavajuću okolnost predstavlja i slaba zainteresovanost poslodavaca za radno angažovanje ove kategorije.

Tabela 4: Nezaposlenost prema kvalifikacionoj strukturi⁸

	Ukupno	Žene	Muškarci
I	152	43	109
II	14	10	4
III	226	69	157
IV	180	74	106
V	3	0	3
VI	16	5	11
VII	41	22	19

Izvor: ZZZCG, 2010. godina

Tabela 5: Starosna struktura nezaposlenih

Godine starosti	Ukupno
Od 15 do 29	243
Od 30 do 40	124
Od 41 do 50	162
Od 51 do 65	103

2.3 Zdravstvena i socijalna zaštita i obrazovni sistem

2.3.1 Zdravstveni sistem

U gradu postoji Dom zdravlja, Centar hitne pomoći i tri područne ambulante (u Manastiru Morača, Dragovića Polju i Kraljskim Barama). Međutim, nedostatak zdravstvenog kadra (posebno ljekarskog) zastarjela i neadekvatna zdravstvena i stomatološka oprema, u velikoj mjeri utiču na nedovoljan kvalitet zdravstvene zaštite. Trenutno u Kolašinu radi 9 ljekara, 7 stomatologa, 1 farmaceut i 45 zdravstvenih radnika sa srednjom stručnom spremom.

2.3.2 Socijalna zaštita

Odjeljenje za socijalni rad Kolašin je organizovano kao sastavni dio Centra za socijalni rad za Podgoricu, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin. Materijalno obezbjeđenje porodice (MOP) koristi 604 lica sa teritorije opštine Kolašin. Tuđu njegu i pomoć drugog lica kao uslugu koristi 144 lica. Dječji dodatak koristi 248 lica.

⁸ Napomena za kvalifikacionu strukturu:

I - **ISCED nivo 0, 1, 2** – predškolsko i osnovno obrazovanje

II - **ISCED nivo 2** – niže srednje obrazovanje (dvije godine stručnog obrazovanja u srednjoj školi)

III - **ISCED nivo 2** – niže srednje obrazovanje (tri godine stručnog obrazovanja u srednjoj školi)

IV – **ISCED nivo 3** – više srednje obrazovanje (četiri godine srednje škole)

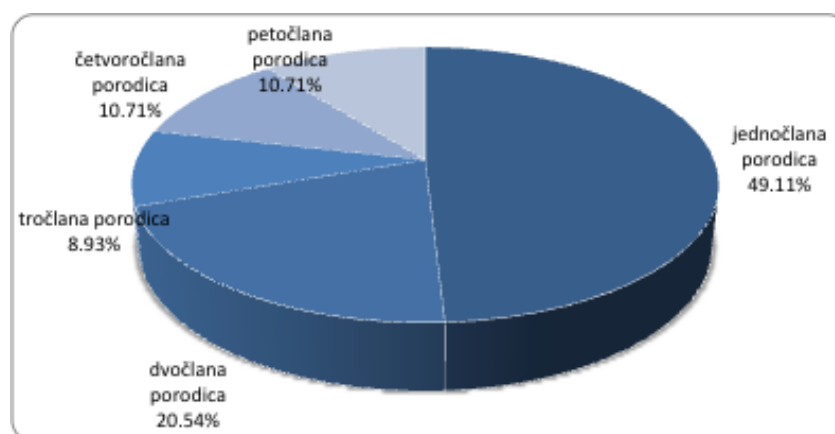
V – **ISCED nivo 2** – tri godine stručnog obrazovanja u srednjoj školi uz dodatno obučavanje/obrazovanje za dobijanje sertifikata za obavljanje određenih poslova

VI - **ISCED nivo 5** – visoko obrazovanje (dvije godine na fakultetu)

VII – **ISCED nivo 6** – visoko obrazovanje (tri godine na fakultetu)

Napomena: **ISCED nivo 4**, koje je post-srednje i ne-tercijalno obrazovanje, i ono nedostaje crnogorskom kontekstu (u Crnoj Gori)

Grafik 2: Struktura korisnika MOP-a prema broju članova porodice, 2010.

Izvor: MONSTAT

3.2.3 Obrazovni sistem

Na području Kolašina postoji više obrazovnih ustanova i to:

- Dječiji vrtić „Sestre Radović“;
- JU Osnovna škola „Risto Manojlović“ sa tri područna odjeljenja: Trebaljevo, Gornje Lipovo, Lipovska Bistrica;
- JU Osnovna škola „Vojin Čepić“ Dragovića Polja sa jednim područnim odjeljenjem Ljevišta;
- JU Osnovna škola „Međuriječje“ sa pet područnih odjeljenja, sjedište matične škole je Međuriječje; Područna odjeljenja su: Sreteška Gora, Mrtvo Duboko, Vlahovići, Cerovica, Velje Duboko.
- JU Osnovna škola „ Mojsije Stevanović“ sa jednim područnim odjeljenjem Bare;
- JU Osnovna škola „Dr Radoslav Jagoš Vešović“ u Barama Kraljskim, sa jednim područnim odjeljenjem Mateševo.
- Škola za osnovno muzičko obrazovanje;
- JU Srednja mješovita škola „Braća Selić“ (374 učenika).

U obrazovnoj strukturi stanovništva dominira srednje obrazovanje sa 40,98%, dok je procenat visoko-obrazovanih 3,97%. Detaljniji podaci o strukturi obrazovanja su prikazani tabelom koja slijedi.

Tabela 6: Obrazovna struktura stanovništva opštine Kolašin u 2003. godini⁹

Školska sprema	Broj	%
Bez školske spreme	385	4,88
1-3 razreda osnovne škole	178	2,25
4-7 razreda osnovne škole	1.002	12,69
Osnovno obrazovanje	2.490	31,54
Srednje obrazovanje	3.235	40,98
Više obrazovanje	291	3,69
Visoko obrazovanje	313	3,97
Ukupno	7.894	100

Izvor: MONSTAT

⁹ U vrijeme izrade Strateškog plana nisu bili dostupni podaci o obrazovnoj strukturi iz Popisa 2011.

2.4 Kultura i sport

2.4.1 Centar za kulturu

Nosilac kulturnog života u Kolašinu je Javna Ustanova Centar za kulturu u čijem je sastavu: Dom kulture, Narodna biblioteka „Ljubo Anđelić“ i Zavičajni muzej sa Galerijom Zavičajnog muzeja, smješteni u dvije posebne zgrade koje se nalaze u centru Opštine, na Trgu boraca. Centar ima 41 zaposlenog radnika.

U okviru ustanove u zgradi Doma kulture koja ima oko 1.260 m², funkcioniše:

- *Narodna biblioteka „Ljubo Anđelić“*, opremljena fondom od oko 15.000 monografskih i 3.000 serijskih publikacija i čitaonicom sa 28 čitalačkih mjesta. Prostor je nedovoljan za smještaj postojećeg fonda knjiga. Od 2009. godine biblioteka je uključena u projekat «Virtuelna biblioteka Crne Gore u organizaciji Ministarstva kulture»¹⁰. Biblioteka posjeduje šest kompjutera, internet i telefonske linije. Biblioteka se finansira iz Budžeta Opštine, ali ti prihodi nijesu dovoljni za obnavljanje bibliotečkog fonda. Zato je potrebno obezbijediti dodatne i stalne prihode koji bi omogućili funkcionisanje biblioteke po propisanim standardima. Biblioteka ima 57 registrovanih članova.
Na teritoriji grada postoje i dvije školske biblioteke. Jedna je u Osnovnoj školi “Risto Manojlović”, a druga u Mješovitoj srednjoj školi “Braća Selić”. Biblioteke postoje još u seoskim školama u Manastiru Morači, Međuriječju, Barama Kraljskim i Polju Dragovića.
- *Bioskopska-pozorišna sala* sa 297 mjesta za sjedenje, opremljena po svim standardima kada je u pitanju scenska tehnika, svijetlo i ton, koji zadovoljavaju emitovanje filmskih projekcija i održavanja pozorišnih predstava. Međutim, filmovi se veoma rijetko prikazuju zbog nezainteresovanosti i malog prisustva građana.
- U okviru ustanove funkcioniše i *Kulturno umjetničko društvo (KUD) „Mijat Mašković“* osnovano 1943. godine. KUD je podijeljen na prvi, dječiji i muzički ansambl. Društvo ima orkestar, mušku i žensku pjevačku grupu i broji trenutno oko 120 članova.
- *Internet centar* sa 7 računara, opremljen po savremenim standardima.
- *Suvenirnica*.

U okviru Ustanove, u zgradi Muzeja funkcionišu Zavičajni muzej sa stalnim postavkama (Etno zbirka, Kolašin u NOB-u i Kolašin u periodu oslobodilačkih ratova XIX i početak XX vijeka) i Galerija Zavičajnog muzeja sa stalnom postavkom radova umjetnika koji su učestvovali u 16 saziva likovne kolonije „Grad na Tari“. U depou galerije nalazi se oko 300 slika iz saziva kolonije, kao i slike dobijene od raznih donatora.

Aktivnosti Centra za kulturu su stalne, doprinoseći obogaćivanju kulturne ponude u Kolašinu. Centar sarađuje i sa vaspitno-obrazovnim ustanovama u gradu pružajući mogućnost ovim institucijama da svoje stvaralačke aktivnosti sprovedu i predstave u za to potrebnim uslovima. Centar sarađuje i sa svim nosiocima amaterskog stvaralaštva i NVO organizacijama sa područja opštine Kolašin.

Od ostalih kulturnih objekata na teritoriji Opštine postoji i Spomen soba-muzej u Polju Dragovića - Gornja Morača.

¹⁰ Projekat podrazumijeva obradu bibliotečkog materijala po međunarodnim standardima i izradu elektronskog kataloga koji je čitljiv na internetu. Od 2011. godine, biblioteka ima 700 zapisa u bazi.

2.4.2 Kulturna dobra opštine Kolašin

Zavičajni muzej Kolašina organizovano evidentira, proučava, izlaže i vodi brigu o zaštiti nepokretnih i pokretnih¹¹ kulturnih dobara sa teritorije opštine Kolašin. Nepokretna kulturna dobra su: arheološki lokaliteti, manastir Morača, stare crkve, kameni mostovi, život u ruralnim cjelinama (selima i katunima), stare gradske kuće, novosagrađeni crkveni objekti, spomen zgrade, spomenici i spomen obilježja novije istorije.

Kulturna dobra od državnog značaja (manastir Morača, Barutana, Danilov most) upisana su u Centralni registar Zavoda za zaštitu spomenika kulture Crne Gore. Osim arheoloških lokaliteta, svi nepokretni spomenici imaju svoju funkciju i promovišu se kao turistička ponuda Opštine.

Zavičajni muzej ima stalnu postavku istorijske i etnografske zbirke. Muzej ima galeriju-prostor za organizovanje povremenih tematskih izložbi. U galeriji Muzeja organizuju se izložbe slika iz fonda zbirke slika. Muzej posjeduje priručnu biblioteku, ima depo, kancelariju za kustosa, sanitarni čvor. Zavičajni muzej tokom godine posjeti veliki broj stranih i domaćih turista. Oni dolaze u grupama preko turističkih organizacija ili samostalno. Zavičajni muzej svojim radom i lokacijom objekta, koji se nalazi na Donjem gradskom trgu, zauzima važno mjesto u turističkoj ponudi Kolašina.

2.4.3 Sportski klubovi i udruženja

U Kolašinu trenutno postoje sledeći sportski klubovi:

- Ženski odbojkaški klub Gorštak,
- Fudbalski klub Gorštak – više selekcija,
- Košarkaški klub Gorštak – više selekcija,
- Karate klub Gorštak – više selekcija,
- Stonoteniserski klub Gorštak,
- Klub malog fudbala Kolašin,
- Skijaški klub Trebaljevo, i
- Klub skokova u vodu Kolašin.

Od sportskih objekata postoje: sportska dvorana u lošem stanju koja se trenutno djelimično renovira; u sklopu nje je i prostor za trening Karate kluba; fudbalski stadion koji je neograđen i bez tribina i u vlasništvu je SO Kolašin; te fudbalski stadion koji je vlasništvo Beplera & Jekopsona. Tu su i otvoreni košarkaški i teniski tereni, Dom mladih Gorštaka i Dom učenika.

Najveći problemi sa kojima se suočavaju sportski klubovi: su nedostatak sredstava za opremu i sportske rekvizite, kao i nedostatak sportsko-medicinskog kadra koji će pratiti rad i edukovati sportiste u cilju očuvanja i unapređenja njihovog zdravstvenog i kondicionog stanja.

¹¹ Pokretna kulturna dobra evidentirana su u Inventarnu knjigu Zavičajnog muzeja i čine fondove: istorijske zbirke, etnografske zbirke, zbirke starih fotografija, numizmatičke, zbirke odlikovanja i fond zbirke slika.

3. EKONOMSKO-PROIZVODNI SISTEM

Opština Kolašin je do početka 90-ih godina prošlog vijeka bilježila industrijski razvoj, što se vidjelo kroz funkcionisanje niza velikih društvenih preduzeća, kao što su Veletrgovina, Transport, Impregnacija drveta, Exportdrvo, FAK, u kojima je bilo zaposleno nekoliko hiljada radnika. Međutim, proces ekonomske tranzicije i neuspješne privatizacije, dovele su do propadanja ovih preduzeća, tako da je trenutno ekonomsko-proizvodni sektor na izuzetno niskom nivou.

Trenutno je na teritoriji opštine Kolašin registrovano 134 preduzeća, koja prema klasifikaciji po broju zaposlenih uglavnom spadaju u mikro (127) i mala preduzeća (7). Što se tiče strukture preduzeća prema vrsti djelatnosti, najzastupljeniji su sektori: trgovine (59), hoteli i restorani (43), aktivnosti sa nekretninama (25) i prerađivačke industrije (30).

Struktura preduzeća po djelatnostima u Kolašinu, kao i učešće u ostvarenim prihodima preduzeća po djelatnostima, prikazani su na graficima koji slijede.

Grafik 3: Zastupljenost preduzeća u djelatnostima i njihovo učešće u ostvarenim prihodima

Izvor: MONSTAT

U proizvodnom sektoru, na teritoriji opštine Kolašin, postoje uslovi za razvoj energetike, drvne industrije i prerađivačke industrije. Jedan od najbitnijih resursa opštine je hidropotencijal. U cilju iskorišćavanja ovog resursa započet je projekat izgradnje HE na Morači (u skladu sa smjernicama Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine, aktivnostima definisanih Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine i Strategije razvoja mini hidroelektrana). Urađena je studija "Hidrološka obrada za profile malih (mini, mikro) hidroelektrana (mHE) na pritokama glavnih vodotoka u Crnoj Gori". Opština Kolašin je izuzetno bogata malim vodotocima, pogodnim za izgradnju minielektrana.

Istraživanja su pokazala da Opština raspolaže i znatnim količinama određenih mineralnih sirovina kao što su: građevinski kamen, ukrasni kamen, opekarske gline i pijesak, čija eksploatacija nije do sada bila planski i adekvatno sprovedena.

3.1 Šumarstvo

Šume su prirodni resurs od posebnog značaja, kako za turističku privredu, tako i kao potencijalna sirovinska osnova za razvoj drvoprerađivačke djelatnosti na području opštine Kolašin. Visoke ekonomske šume zahvataju površinu od cca 20.000 ha, sa dubećom drvnom masom od preko 4.456.212m³ u državnom vlasništvu. Ako tome dodamo i šume u privatnom vlasništvu, procijenjeni etat sječiva masa je oko 80.000m³ godišnje. Dominantne sastojne su cenoza bukve, vrsta drveta koja je

tražena na tržištu i pruža velike mogućnosti za finalnu preradu. Sastojne bukve čine oko 86% ukupne drvene mase na ovom području.

Podaci pokazuju da se ovim resursom gazduje ekstenzivno, gotovo suprotno principima ekonomske isplativosti i ekološke prihvatljivosti te socijalne pravednosti na dobrobit domicilnog stanovništva. Naime, zbog neotvorenosti šuma (nedostatak šumskih puteva, nepristupačnost), interesa korisnika, koncesionara, danas imamo zabrinjavajuće podatke da je više od 19% ukupne drvene mase pretvoreno u prašumski oblik sastojna. To može imati i ekonomske i biološke posljedice. Osim toga, došlo je i do prehvata na kvalitet, eksploatacijom kvalitetnije sirovine, što je dovelo do prosječnog pada kvaliteta postojeće sirovine za jednu klasu.

Potencijal u drvoprerađivačkoj industriji Kolašina je velik i preporučuje ovu Opštinu za centar aktivnosti u oblasti prerade drveta¹². Međutim, treba naglasiti da se postojeći drvoprerađivački kapaciteti u industrijskoj zoni Drijenak, koji su bili sa dugom tradicijom i značajnim brojem uposlenih, sticajem nepovoljnih okolnosti i nizom propusta tokom privatizacije posljednjih godina, dospjeli su u krajnje nezavidan položaj. Preduzeće "Exportdrvo" je praktično u cjelosti likvidirano, a kod "Impregnacije" su kapaciteti za hemijsku zaštitu drveta demontirani i oprema rasprodata, tako da je ostao samo pogon pilanske prerade, manjeg kapaciteta, koji je inače egzistirao, prije svega, kao pripremna jedinica za izradu sirovih pragova za potrebe željeznice. Uporedo sa tim, manji pogoni prerade, koji su u međuvremenu formirani sredstvima privatnih preduzetnika, ni izbliza ne mogu da nadoknade gubitak kapaciteta ova dva već bivša preduzeća koja su egzistirala u okviru društvenog sektora.

Bilo bi nužno u što kraćem roku uraditi studiju dugoročnog razvoja drvoprerade na području opštine Kolašin; kao i osmisлити nove, savremene, tržišno interesantne programe i onda u paketu sa koncesijama za šume nuditi strateškim partnerima. Ovakvo opredjeljenje bilo bi u funkciji intenziviranja ukupnog privrednog razvoja Opštine, čemu se teži.

Razvoj prerađivačke djelatnosti moguće je podstaći i reaktiviranjem industrijske zone Bakovići. Industrijska zona-Bakovći nalazi se pored magistralnog puta i ima površinu 57,22ha. Izgrađenost zone je cca 30% i djelimično je usklađena sa GUP-om Kolašin. Zona je opremljena strujom, vodom, telefonom i pristupnim asfaltiranim putem. U zoni postoje već izgrađeni objekti, čije je ponovno aktiviranje moguće uz relativno mala ulaganja, i u kojima postoje uslovi za razvoj malih i srednjih industrijskih pogona, izgradnju skladišta i sl.

3.2 Turizam

Kolašin sa širom okolinom raspolaže značajnom turističkom infrastrukturom, koja uključuje raznovrsne smještajne kapacitete, obilježene planinarske i biciklističke staze, skijaške staze, osnovnu turističku signalizaciju, info punktove i info biroe kao i neke specijalizovane sadržaje koji karakterišu ponudu avanturističkog turizma. Cijela ova infrastruktura je podržana velikim brojem uslužnih djelatnosti iz privatnog i javnog sektora, a značajno je napomenuti i da je stanovništvo izuzetno pozitivno orijentisano prema turizmu, te da prepoznaje turizam kao jednu od najvažnijih razvojnih šansi. U ovom smislu, značajan je i broj ljudi koji ostvaruju dodatne prihode iz turizma, kroz izdavanje ležajeva u privatnim stambenim jedinicama ili pružanjem usluga kao planinarski vodiči, licencirani instruktori za sportske aktivnosti, prevodioci i dr.

¹² «Strategija konkurentnosti za drvoprerađivačku industriju CG» iz 2004. godine, označila je Kolašin kao potencijalno sjedište menadžmenta klastera za kompletnu drvenu industriju Crne Gore

Veliki broj uslužnih i smještajnih objekata je usvojio neki od standarda koji su propisani Zakonom o turizmu, kao što su kategorizacija ili neki specijalizovani standardi („Bed & Bike“ i sl.).

Na prostoru užeg dijela grada, smješteni su hoteli visoke kategorije („Bianca“ - kapaciteta 245 ležajeva, i „Lipka“ - 140 ležajeva). U okviru turističke ponude ova dva hotela je i savremeni „wellness“ centar sa olimpijskim bazenom, kao i kapaciteti za kongresni turizam u vidu tehnički opremljenih kongresnih sala manjeg kapaciteta. U gradu postoje i četiri manja hotela („Garni“, „Brile“, „Djevojački most“ i „Zlatni Do“), kao i 80 privatnih ugostiteljskih objekata i restorana. U restoranima kao što su „Savardak“, „Vodenica“ i „Konoba“ služe se nacionalni gastronomski specijaliteti ovog kraja.

U neposrednoj blizini grada, na planini Bjelasici, na lokaciji Jezerine, nalazi se savremeni skijaški centar „Ski Resort Kolasin 1450“, koji raspolaže sa 30km uređenih i kategorisanih skijaških staza za alpsko skijanje, kao i potrebnim uslužnim kapacitetima, savremenom sušnicom za opremu kao i velikom količinom skijaške opreme za iznajmljivanje. Staze su pokrivene savremenim, brzim šestosjednim i modernizovanim četvorosjednim žičarama koje u potpunosti zadovoljavaju potrebe skijališta i omogućavaju mu kapacitet od 10.000 skijaša na dan. Ski centar je saobraćajno dobro povezan sa gradom, a put se redovno održava u toku i zimske i ljetnje turističke sezone. U okviru ski centra je organizovana škola skijanja koja upošljava instruktore iz Kolašina. Zadovoljeni su svi važeći standardi i zahtjevi po pitanju usluživanja i bezbjednosti skijaša.

Tabela 7: Podaci o broju smještajnih objekata i broju ležajeva u Kolašinu

Hoteli		Privatni smještaj	
broj objekata	broj ležajeva	broj objekata	broj ležajeva
6	478	39	594

Izvor: Turistička organizacija Kolašina

U posljednjih pet godina primjetan je trend rasta broja posjetilaca: značajno veći broj turista dolazi iz inostranstva, posebno iz zapadnih i evropskih zemalja, što ukazuje na to da turistička ponuda više odgovara trendovima koji vladaju na zapadnim turističkim tržištima i na veliki potencijal.

Za domaće tržište je potrebno organizovati kampanje koje će približiti savremene trendove i pokrenuti ljude da češće posjećuju i koriste sadržaje u prirodi.

Znatno veći broj gostiju dolazi u ljetnjoj turističkoj sezoni nego u zimskoj, a ukoliko posmatramo distribuciju gostiju po mjesecima, možemo zaključiti da je sezonski karakter turizma u znatno manjoj mjeri izražen nego što je to slučaj sa ostalim turističkim opštinama u Crnoj Gori.

Tabela 8: Broj gostiju i broj noćenja u opštini Kolašin za period 2003-2010

Godina	Gosti - ukupno	Domaći	Strani	Noćenja - ukupno	Domaći	Strani
2003	6.318	5.370	948	23.280	21.102	2.178
2004	2.701	1.885	816	6.646	5.372	1.247
2005	1.772	966	806	4.619	3.596	1.023
2006	8.461	4.252	4.209	18.626	10.930	7.696
2007	13.522	5.515	8.007	28.344	12.939	15.405
2008	13.440	5.177	8.263	33.745	13.774	19.971
2009	17.680	4.746	12.988	37.620	11.290	26.330
2010	20.863	5.525	15.338	42.256	12.564	29.692

Izvor: MONSTAT

U strukturi smještajnih kapaciteta nedostaju hoteli manje kategorije sa 2-3 zvjezdice i sa srednjim kapacitetom ležajeva, hoteli sa 4 zvjezdice velikog kapaciteta ležajeva sa pratećim sadržajima kao i hosteli. U uslužnim djelatnostima nedostaju mali i srednji restorani (koji bi uključili raznovrsniji

asortiman jela sa evropskih prostora) i specijalizovane prodavnice različitog tipa artikala. Jedan od većih problema je i nedostatak parking mjesta, a ne postoje ni uređeni auto kampovi, osim jednog u sklopu Nacionalnog parka Biogradska Gora koji je izuzetno malog kapaciteta.

Značajniju prijetnju predstavlja divlja gradnja. Takođe, urbani ambijent koji je Kolašin sačuvao u jednom dijelu, u centralnom dijelu je narušen. Ne primjenjuju se standardi ekološke i energetske efikasne, odnosno održive gradnje, a ne postoji kontrola ni arhitektonskih ni tehničkih rješenja kod izgradnje, renoviranja objekata i fasada, koja bi bila primjerena za planinska turistička mjesta. Zabilježene su pojave da se u gradskoj i ruralnoj sredini u potpunosti ruše stare dobro očuvane tradicionalne kuće za potrebu izgradnje "modernijih" stambenih objekata od jeftinog i nekvalitetnog građevinskog materijala.

3.2.1 Ljetnji turizam

U toku ljetnje sezone postoji raznovrsna turistička ponuda bazirana na aktivnostima koje se organizuju u prirodi na otvorenom: pješačke ture (obilježene staze na Bjelasici, Komovima i Sinjajevini), rafting/splavarenje na Tari, planinski biciklizam na Bjelasici, stijena za penjanje Biočinovici (Mušovica rijeka), sportski ribolov na rijeci Tari, posjeta Botaničkoj bašti i Nacionalnom Parku Biogradska gora (čamci, šetnja u prirodi, posmatranje ptica). Poseban sadržaj predstavljaju i dva Eko-sela ili Eko-katuna na Bjelasici koji omogućavaju turistima da neposrednije dožive boravak na planini kroz kulturu i tradiciju ljudi ovog kraja. Eko-katuni su ujedno i jedna od mogućnosti za spajanje turizma i poljoprivrede kroz diverzifikaciju poljoprivrednog proizvoda.

Lokalna i Regionalna turistička organizacija su zadužene za pružanje informacija turistima o svim turističkim sadržajima i ponudama; privatne agencije kroz svoje usluge organizuju posjete turista atraktivnim lokacijama.

Ovi potencijali nijesu u dovoljnoj mjeri iskorišćeni, obilježene planinarske i biciklističke staze se ne održavaju na zadovoljavajući način, a nepropisna upotreba motornih vozila na planini pričinjava ogromnu štetu po pitanju ambijenta i stanja životne sredine. Niko se ne bavi otpadom na planini niti pravilima ponašanja turista koji u velikom broju posjećuju planine. Ne postoji relevantna evidencija o broju posjetilaca na planinama. Ne radi se u dovoljnoj mjeri na obilježavanju novih staza, posebno za planinski biciklizam.

Barijere su ekonomska kriza, kao i nedovoljna obaviještenost potencijalnih turista na domaćem i inostranim tržištima o turističkim sadržajima Kolašina. Nema dovoljno sredstava za dalji razvoj i marketing turističke ponude (turističkog proizvoda) Kolašina. Postoje kapaciteti koji nijesu iskorišćeni u privatnom smještaju. U periodu investicionog „buma“, izgrađeni su smještajni kapaciteti sa značajnim brojem ležajeva koji nijesu iskorišćeni u dovoljnoj mjeri. Postoje veliki problemi sa evidencijom broja turista i broja noćenja koje oni ostvare.

3.2.2 Zimski turizam

Turistička ponuda tokom zimske sezone se odnosi u najvećoj meri na alpsko skijanje (postoje kapaciteti za slalom i veleslalom na Bjelasici) i klizanje (klizalište u centru grada). U proteklom godinama organizovana su lokalna takmičenja u alpskom skijanju, međutim postoji potencijal za veća skijaška takmičenja međunarodnog karaktera.

Postoje veliki potencijali za razvoj nordijskog skijanja na Sinjajevini i Bjelasici, uz mogućnost organizovanja maratona i drugih vidova takmičenja karakterističnih za ovu disciplinu. Postoji nekoliko

skijaških i drugih sportskih klubova koji su izuzetno aktivni u nordijskom skijanju, a neki od njih su ostvarili zapažene takmičarske rezultate u regionu. Postoji i mogućnost uključivanja školske djece iz Kolašina i regiona u obuku za nordijsko skijanje jer je to veoma jeftina i pristupačna skijaška disciplina (prilika da se iskoriste kapaciteti u privatnom smještaju u mnogo većoj mjeri). Na Komovima postoje lokacije koje su isuviše strme za komercijalno skijanje, ali su povoljne za ekstremne sportove.

Jedan od razloga za slabiju iskorišćenost ovih kapaciteta je visoka cijena usluga nakon privatizacije ski centra. Slaba posjećenost od strane stanovnika, kao i negativni trend u broju stanovnika je primjetan. Nameće se prijetnja u vidu skraćivanja perioda skijaških dana i pomjeranja sezone koja je uzrokovana globalnim klimatskim promjenama, a koja posebno pogađa alpsko skijanje. Potrebno je da ski centar obezbijedi savremena tehnička rješenja kako bi se preduprijedila ova pojava.

Neiskorišćeni potencijal predstavlja turno skijanje koje pruža poprilično drugačiji način uzbuđenja od alpskog skijanja. Turno skijanje je na prvi pogled mješavina alpskog skijanja, skijaškog trčanja i planinarenja, što turnom skijašu osigurava veliku raznolikost i istinski kontakt sa netaknutom prirodom.

3.2.3 Vjerski i kulturni turizam

Razvoj vjerskog turizma se odnosi na posjetu Manastiru Morača (iz XIII vijeka) i Manastiru Ćirilovac. Vjerski turizam nije u dovoljnoj mjeri promovisan i iskorišćen. Ne postoji dovoljan broj organizovanih posjeta niti smještajnih kapaciteta specijalizovanih za ovu vrstu gostiju. Put za manastir Ćirilovac je u izuzetno lošem stanju i potrebno je u njega investirati. Mjesta se više posjećuju individualno na putu ka manastiru Ostrog.

Pored vjerskog u Kolašinu je prepoznat potencijal za prezentaciju kulturnog turizma, čija ponuda do sada nije postojala na organizovan način. Kolašin bi postao prvi grad na sjeveru Crne Gore koji je dobio svoju kulturnu rutu/ponudu. Kulturna ruta obuhvata najznačajnije tačke bogatog kulturnog nasleđa Kolašina na kojima su postavljene informativne table na crnogorskom i engleskom jeziku. Osim najznačajnijih kulturno-istorijskih spomenika, tu se mogu naći i informacije o istoriji, gastronomiji i običajima ovog kraja i stare fotografije sa početka vijeka, koje pokazuju kako je grad nekad izgledao. Na ovaj način bi se povećala turistička ponuda samog grada, omogućila dodatna ponuda turistima koji nijesu zainteresovani za aktivnosti van grada.

3.2.4 Sportski turizam

Postojeće sportske kapacitete koristi lokalno stanovništvo i turisti. Sportska zona se nalazi u izuzetno lošem stanju; u nju nije godinama ulagano, te nema dovoljno osnovne infrastrukture niti signalizacije. Ne postoje smještajni kapaciteti u okolini sportskih terena niti u gradu koji bi bili posebno prilagođeni sportistima u pogledu sadržaja i cijene, osim jednog objekta malog smještajnog kapaciteta koji je nedovoljan i u lošem stanju.

3.2.5 Kongresni turizam

U Kolašinu postoji nekoliko sala malog kapaciteta mjesta koje su tehnički osposobljene za kongresni turizam. Takođe, bioskopska sala kapaciteta 300 mjesta za sjedenje, bi uz minimalna ulaganja mogla da se iskoristi za tu namjenu.

Postoji potencijal opremanja i renoviranja prostora u sklopu zgrade lokalne uprave kojim bi se dobila savremena kongresna dvorana kapaciteta do 600 mjesta, koja bi mogla da se koristi za razne aktivnosti u zatvorenom prostoru. Ovaj sadržaj bi omogućio da se izdvoji još jedna jasno izražena turistička sezona, odnosno dodatno ojača cjelogodišnji karakter turizma Kolašina.

3.2.6 Agroturizam

Agroturizam predstavlja najveći potencijal za povećanje turističke ponude, zapošljavanje ljudi, spriječavanje migracije stanovništva, otkup i preradu poljoprivrednih i stočarskih proizvoda. Kompletan sjeverni region Crne Gore ima idealne uslove za razvoj agroturizma, samim tim i područje Kolašina (posebno selo Lipovo) kao dominantno ruralno područje. Kolašin sa već značajno izgrađenom turističkom infrastrukturom u vidu aktivnosti u prirodi pruža dobru bazu za razvoj agroturizma. Prijetnje razvoju agroturizma predstavljaju stalne migracije stanovništva, pa je neophodno što prije napraviti pilot projekte u seoskim sredinama, kako bi se takav model mogao unapređivati i primjenjivati na drugim mjestima. Pored unapređenja uslova za smještaj turista u selima, potrebno je upotpuniti ponudu, razviti niz turističkih proizvoda karakterističnih za seoski turizam, napraviti niz promotivnih aktivnosti i uspostaviti saradnju između pružaoca usluga i turističkih agencija koje bi takve usluge uvrstili u svoju ponudu.

3.3 Poljoprivreda i ribarstvo

U Kolašinu je zastupljeno bavljenje govedarstvom, kozarstvom, i naročito ovčarstvom. Stočarstvo se pretežno odvija na manjim farmama i u privatnom vlasništvu. Ipak, procjenjuje se da se koristi svega 20% kapaciteta raspoloživih pašnjaka. Glavni problem predstavlja nedovoljno organizovan otkup poljoprivrednih proizvoda. Postoji povremeni otkup krupne stoke (kompanije "Goranović" i "Franca"), ali je otkup sitne stoke naročito problematičan.

Trenutno postoji problem otkupa proizvoda plastične proizvodnje i plodova kao što su pečurke, borovnice, šumske jagode, brusnice i sl. Takođe, nedostaje industrija za preradu i pakovanje poljoprivrednih proizvoda (mlijeka, sira, kajmaka, sokova, džemova, marmelade, meda i sl.).

Ranije se izvozilo ljekobilje, a sada jedino firma "Flores" na području Mojkovca vrši preradu ljekovitog bilja. Prepoznatljivi proizvodi sa ovog područja (krompir i sir) nijesu brendirani.

Na prostranom području opštine Kolašin, zahvaljujući raznovrsnosti klime i tipova zemljišta, postoje izuzetno povoljne lokacije za uzgoj pojedinih vrsta voća i povrća. Ove lokacije su prepoznate i u Mapi resursa Crne Gore, koju je pripremio Ministarstvo ekonomije.

Tabela 9: Pogodna područja za bavljenje pojedinim granama poljoprivrede

Poljoprivredna grana	Lokacija
Uzgoj voća	Manastir Morača, Đurdevina i Gornja Morača, Jabuka i okolina Kolašina
Ratarstvo (posebno izražena proizvodnja krompira)	Vasojevički kraj
Skupljanje ljekovitog bilja i šumskih plodova (pečurke, borovnice, šumske jagode, brusnice i sl.)	Bjelasica, moračke i rovačke planine
Plastična proizvodnja	Područje Kolašin i Morača

Izvor: Mapa resursa Crne Gore 2011, Ministarstvo ekonomije; <http://maparesursa.heroku.com/>

Ukupne poljoprivredne površine Kolašina u 2010. godini iznosile su 24.243ha, od čega obradive površine obuhvataju 8.629ha. Veliki potencijali za uzgoj salmonidnih vrsta ribe nijesu iskorišćeni. Postoje samo dva ribnjaka na teritoriji opštine. Osnovni podaci o poljoprivrednom zemljištu i njegovoj strukturi korišćenja dati su u dodatku (Tabela A4).

4. SAOBRAĆAJ I KOMUNIKACIJE, INFORMACIONE I KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE (ICT)

4.1 Putevi

U opštini ima 287,7km lokalnih i oko 240km nekategorisanih puteva. Ukupno je asfaltirano 68,7km. Postoji 11 mostova.

Opštinu Kolašin presijecaju dvije značajne saobraćajnice-Jadranska magistrala i željeznička pruga Beograd-Bar, zbog čega Kolašin ima veoma povoljne veze sa susjednim opštinama, kao i sa primorjem i Srbijom. Izrađen je detaljni prostorni plan za autoput Bar-Boljare, čija bi izgradnja predstavljala glavni zamajac za razvoj opštine Kolašin. Značajnu ulogu imaju regionalni putevi: Mioska-Boan preko Semolja do Šavnika i Durmitorskog područja, kao i put Kolašin-Jezerine Raskrsnica-Berane. Područje opštine Kolašin je razučene naseljske strukture, sa udaljenim selima od grada i magistralnih saobraćajnica, pa postoji veliki broj neuslovnih lokalnih puteva.

Ulice u gradskom jezgru nijesu kvalitetno izgrađene, tako da postoje brojna mjesta za sanaciju. U prigradskim naseljima, zbog lošeg kvaliteta asfaltne smjese, došlo je do pucanja asfalta na više lokacija. Najveću prijetnju za seoske puteve predstavljaju bujice u vrijeme poplava koje spiraju nasipe i odnose puteve, tako da Opština i Vlada izdvajaju značajna sredstva za njihovu sanaciju.

4.2 Elektromreža

Sigurnost snabdijevanja električnom energijom je i dalje krupan problem na znatnom prostoru Opštine. Zbog razučenosti prostora, snabdijevanje je dosta loše u više naselja, pogotovu kad je loše vrijeme. S toga je neophodno izgraditi nekoliko trafostanica, kao i povezati područje Kolašina na još jedan dalekovod od 110/KV i poboljšati elektro mrežu u više naselja. Mreže 35 i 10 kV razvijene su u gradskim i prigradskim područjima, a do razučenih sela i naseobina duž planinskih pritoka Tare i Morače pružaju se vodovi 10 kV. Područje Kolašina napaja se sa postojećih TS 35/10 Drijenak i Breza, a u zahvatu se nalazi i TS 35/0,4 kV za potrebe RTV predajnika Bjelasica na "Zekovoj glavi". Od ostalih infrastrukturnih ulaganja od značaja su rekonstrukcija TS Breza 35/10 kV u Kolašinu, kao i izgradnja nove TS 110/35kV Drijenak i izgradnja TS 35/10kV 2x4 MVA Jezerine. Na TS Breza vodom 35 kV priključena je MHE "Mušovića rijeka" (izgrađena prije pet decenija), instalisane snage 1,26 MW uz prosječnu godišnju proizvodnju oko 4 GWh, koja, zajedno sa mHE u "Manastir Morača" od 10 kW (puštena u rad nedavno), čini jedine proizvodne objekte električne energije u ovom području.

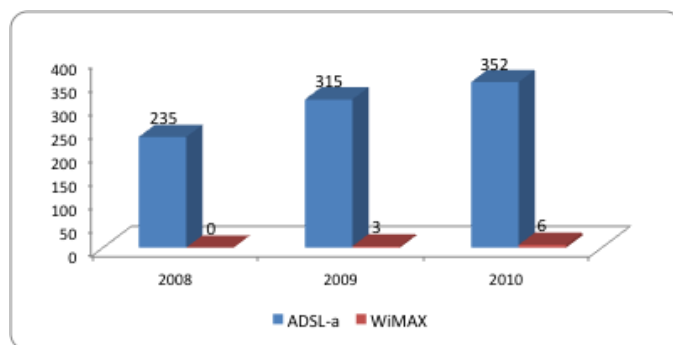
Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine, planirana je izgradnja trafostanice na Drijenku (110kW) i dalekovod Mojkovac-Kolašin (sa 35kV na 110kV), dalekovod 110 kV EVP Trebješica-Kolašin. Pregled broja i instalisanih snaga u distributivnoj mreži Opštine Kolašin dat je u dodatku (Tabela A5).

4.3 Informaciono-komunikacione tehnologije

Gradska zona opštine Kolašin u posljednjih desetak godina je postala sredina koja prati trend razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija. Naime, u centralnoj gradskoj zoni postoji veliki procenat

domaćinstava koja posjeduju računar i priključak za internet. U gradu, najzastupljeniji internet provajder i provajder fiksne telefonije je T-com. Tu su, takođe, Telenor, M-tel i T-mobile, kao provajderi mobilne telefonije. Grafik koji slijedi prikazuje rast korisnika interneta u Kolašinu u posljednjih par godina.

Grafik 4: Broj korisnika interneta u opštini Kolašin

Izvor: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

U centru grada postoje dva internet *caffé*-a. U srednjoj školi "Braća Selić" postoji savremena računarska sala sa 20 računara u kojoj se obavlja informatička obuka đaka iz škole, kao i ostalih građana. Većina hotelskih i privatnih smještajnih kapaciteta posjeduje kvalitetnu bežičnu tehnologiju sa kojom pruža svojim gostima pristup internetu. Takođe, u centralnoj zoni postoje dvije profesionalne poslovnice internet, mobilne i fiksne telefonije.

Prema statistici lokalne kancelarije Zavoda za zapošljavanje, obuku za rad na računaru u proteklih deset godina je prošlo oko 230 polaznika (nezaposlenih sa biroa rada, zdravstvenih radnika, radnika iz lokalne uprave i ostalih) koji su takođe sertifikovani.

Što se tiče ruralnih (seoskih) područja, pristup internetu je mnogo lošiji. Ruralna područja su dobro pokrivena GSM signalom za mobilnu telefoniju, ali zato postoji loša pokrivenost 3G i jačim signalima od kojih zavisi „mobilna internet pokrivenost“. Trenutno na teritoriji opštine Kolašin radi 12 baznih stanica mobilne telefonije.

Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost u saradnji sa Telenorom radi na uspostavljanju univerzalnog servisa za internet, fiksnu telefoniju i faks usluge u ruralnim područjima. Realizacija ovog projekta će povećati pokrivenost teritorije, poboljšati komunikacionu povezanost i omogućiti razvoj informatičke pismenosti stanovništva.

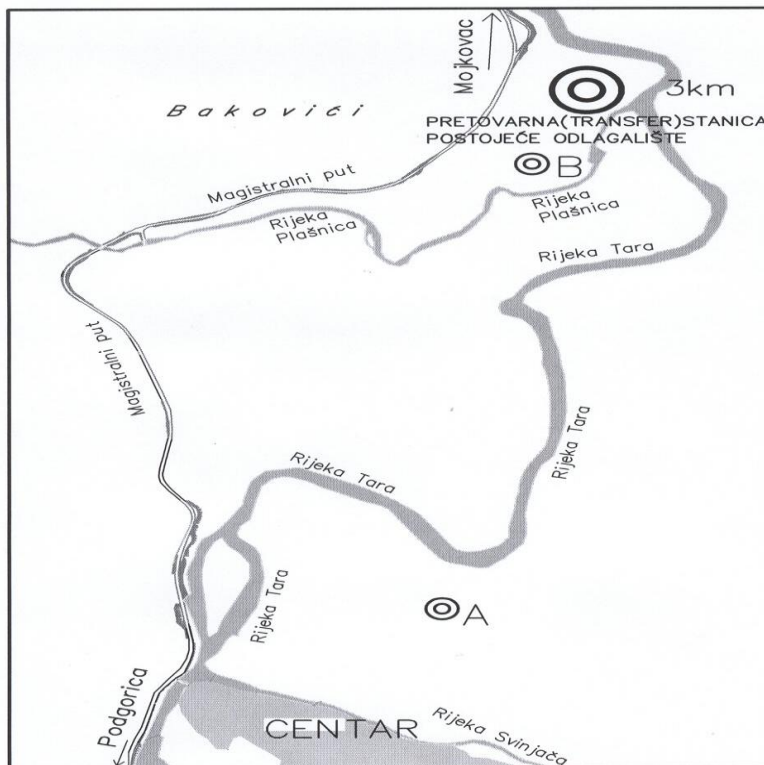
5. ŽIVOTNA SREDINA

Opština Kolašin ima zdravu i očuvanu životnu sredinu zahvaljujući prije svega nedostatku većih industrijskih postrojenja. Takvo stanje pokazuju rezultati JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI), koji su ocijenjeni kao dobri i odlični, izuzev određenih parametara koji se odnose na industrijsku zonu grada.

5.1 Upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom u opštini Kolašin povjereno je Javnom komunalnom preduzeću Kolašin, čiji je osnivač Opština Kolašin. Strateški masterplan i Zakon o upravljanju otpadom Crne Gore definiše princip regionalnog upravljanja otpadom. U toku je proces definisanja lokacije regionalne deponije

koja će opsluživati teritoriju sedam opština na sjeveru Crne Gore i to: Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Andrijevica, Plav i Rožaje. Aktuelna je ideja o izgradnji regionalne deponije u Beranama za navedenih sedam opština. Postoji veliki otpor lokalnog stanovništva protiv izgradnje deponije na lokaciji Vasove vode u Beranama. U Kolašinu je planirana izgradnja transfer stanice i reciklažnog centra u blizini industrijske zone Bakovići.

Slika 2: Položaj buduće transfer stanice i postojeće odlagalište čvrstog otpada za opštinu Kolašin

Opština Kolašin je izradila Nacrt lokalnog plana upravljanja čvrstim otpadom koji treba da bude usvojen u lokalnom parlamentu¹³. Još uvijek nije prisutno selektivno odlaganje otpada jer ne postoji potrebna infrastruktura, kao ni izgrađena svijest stanovništva. Ne postoji precizna evidencija o količinama proizvedenog otpada, tako da se obračunava prema nacionalnom standardu iz Strateškog master plana upravljanja otpadom, prema kojem lokalni stanovnik svakodnevno proizvede 0,6 kg otpada, a turista 1,5kg. Detaljniji obračun ovih vrijednosti na godišnjem nivou dat je u dodatku, u tabeli A6.

Poseban problem predstavlja neadekvatno odlaganje otpada na mjestima koja nijesu za to predviđena, gdje se stvaraju „divlje deponije“. Najčešće mjesto za formiranje ovakvih deponija su korita vodotoka, što je posebno izraženo u ruralnom području. Čvrsti otpad se najčešće odlaže u bujičnim vodotocima i u vrijeme većih padavina, sav završi u koritima Tare i Morače.

5.2 Upravljanje vodama

Pitanje snabdijevanja vodom je riješeno sa izvorišta rijeke Mušovića, a grad Kolašin se snabdijeva sa dva vodovoda, novog i starog, čiji kapaciteti podmiruju potrebe stanovništva za sljedećih 20 godina. Izgrađen je rezervoar za pijaću vodu kapaciteta $2 \times 1.500 \text{ m}^3$ u Dulovinama.

¹³ Prema Zakonu o upravljanju otpadom, obaveza svake jedinice lokalne samouprave je donošenje Lokalnog plana upravljanja otpadom.

Potencijali razmatranih izvorišta za flaširanje voda za sada nijesu dovoljno iskorišćeni. Ipak, u posljednje vrijeme prisutno je pojačano interesovanje za punjenje voda u ambalažu, a u toku je izdavanje koncesija i izgradnja novih fabrika. Postojeći objekti na zahvatu plana i bliskoj okolini obuhvataju sljedeće pogone:

- "Aqua Bianca" (izvorište Đedov izvor) u Radigojnu kod Kolašina,
- "Gorska" (izvorište Jeremija) kod Kolašina,
- "Suza" (izvorište Bukovička vrela), u Trebaljevu kod Kolašina,
- "Aqua Monta" (izvorište Ropušica) u Gornjem Lipovu kod Kolašina.

Veliki dio vodovodnog sistema je izgrađen od azbestno-cementnih cijevi koje su stare, dotrajale i iz njih se gubi velika količina vode. S druge strane, u zemljama EU ovakve cijevi su već odavno izbačene iz upotrebe, iz zdravstvenih razloga. Urađena je Studija finansijske analize za vodosnabdijevanje i upravljanje otpadnim vodama. Podaci o Infrastrukturnim kapacitetima za vodovod i kanalizaciju su dati u dodatku ovog dokumenta, u tabeli A7.

Samo jedna trećina gradskog naselja je pokrivena kanalizacionom mrežom. Kanalizacija koja opslužuje svega 12% stambene površine, je dužine 3.215 m, prečnika od 200-600mm. Najveći broj stanovnika nije priključen na kanalizacionu mrežu već koriste nehigijenske septičke jame, koje se u rijetkim slučajevima prazne jednom godišnje. Pitanje kolektora i laguna nije riješeno. Postojeća lokacija za odlaganje otpadnih voda i kanalizacionog mulja nalazi se nedaleko od gusto naseljenog mjesta Breza, neposredno uz desnu obalu rijeke Tare. Postoji rizik od zagađenja.

5.3 Sanitarna kontrola kvaliteta vode i vazduha

Uredbom o klasifikaciji i kategorizaciji voda, rijeka Tara je svrstana u A1,S,I kategoriju¹⁴.

Kvalitet vazduha na području opštine Kolašin je dobar¹⁵, rezultati su CETI-ja. U zimskim mjesecima, povećana je koncentracija dima i pepela, koji potiču iz individualnih ložišta i manjih toplana. Povećana je i koncentracija prizemnog ozona (O3), što je razumljivo iz razloga pojačanog UV zračenja na većoj nadmorskoj visini. Detaljniji podaci o kvalitetu vazduha dati su u dodatku ovog dokumenta, u tabeli A8.

5.4 Prirodna baština, upravljanje i očuvanje prirodnih resursa

Na prostoru opštine Kolašin nalazi se više egzotičnih mjesta nego bilo gdje u regionu. Najznačajnije od njih su: prašuma Biogradska gora sa Biogradskim jezerom, kanjoni Morače, Tare i Mrtvice, lednička jezera na Bjelasici i Lukavici, atraktivni kraški oblici reljefa. Pored toga, raskošan biodiverzitet, prisustvo endemično-reliktne flore i faune, što pruža ugodan osjećaj svakom posjetitelju grada i okoline.

Opština Kolašin posjeduje značajne prirodne resurse koji u prethodnom periodu nijesu iskorištavani na adekvatan i održiv način. Prirodni resursi koji su od vitalnog značaja za razvoj opštine su: prirodne ljepote, plodno zemljište, šume, mineralne sirovine, obnovljivi izvori energije.

¹⁴ Izvještaj CETI za kvalitet vode rijeke Tare

¹⁵ Brojne su vrste lišajeva na kori drveća, što je dobar bioindikator čistog vazduha.

5.4.1 Zaštićena područja i upravljanje

Zaštićena područja na teritoriji opštine Kolašin su¹⁶:

- Nacionalni Park Biogradska Gora,
- Spomenik prirode Botanička bašta planinske flore Dulovine,
- Međunarodno zaštićeno područje od strane UNESCO - rezervat biosfere-slivno područje Tare.

Za sada je dobra turistička posjeta samo u NP Biogradsko jezero i Botaničkoj Bašti „Dulovine“ (zaštićeni spomenik prirode). Lokalna vlast radi na proširenju zaštićenih područja. Problemi nastaju sa interesima građana koji gravitiraju ka zaštićenim područjima (socijalni aspekt). Sa ekonomskog aspekta, problem je u nedostatku zainteresovanih upravljača zaštićenim područjem, koji ne prepoznaju načine da ih ekonomski valorizuju. U tom smislu treba koristiti prakse zemalja koje svoja zaštićena područja valorizuju putem kreiranja specifične turističke ponude koja obezbjeđuje značajna finansijska sredstva upravljaču kao i lokalnom stanovništvu.

5.4.2 Mineralni resursi

Na teritoriji opštine Kolašin nalaze se tri lokaliteta-nalazišta ukrasnog kamena i to: "Gradina", „Javoraš“ i "Skrbuša". Ni jedno od ovih nalazišta se organizovano ne eksploatiše, ali postoje inicijative i interesovanja za početak eksploatacije. Pored ukrasnog kamena, postoji i ležište opekarskih glina na lokaciji Blatina – Lipovo.

U koritima rijeka Tare i Morače se vrši eksploatacija šljunka i pijeska. Određeni broj fizičkih i pravnih lica dobio je koncesije za ovu eksploataciju, ali se eksploatacija najčešće vrši bez odobrenja i nadzora ovlašćenih službi. Takođe, treba napomenuti da i koncesionari vrše eksploataciju na način koji ne doprinosi regulaciji korita rijeka već suprotno, na način koji izaziva devastaciju prostora, što je bilo izraženo i u toku posljednjih poplava. Mineralni resursi su navedeni u dodatku ovog dokumenta, u dijelu A9.

5.4.3 Obnovljivi izvori energije

Male hidroelektrane (mHe)¹⁷: Za pojedine vodotoke rađene su studije i idejna rješenja hidroenergetskog korišćenja, pretežno zasnovane na korelativnim procjenama bilansa i režima voda. Pojedini vodotoci planinskog masiva Bjelasice nijesu obuhvaćeni tim polaznim istraživanjima. Ukupan kapacitet malih hidroelektrana na pritokama u opštini Kolašin, procjenjuje se na instalisane snage oko 10 MW i prosječne godišnje proizvodnje oko 30 GWh.

U tome su pretežno male hidroelektrane instalisanih snaga 1–5 MW derivacionog tipa sa većim padovima i zahvatima voda bez hidroakumulacija. Takva rješenja nijesu vezana sa izraženim promjenama u prostoru i ambijentu. Prirodne pogodnosti za izgradnju malih hidroelektrana (snaga do 10MW), uz podsticaje razvoja ovom segmentu obnovljivih izvora energije, ukazuju na realnost planiranja prostora sa mHE na slivnim prostorima vodotoka Tare i Morače. Vodotoci na kojima je

¹⁶ Detaljnije o navedenim zaštićenim područjima u dodatku, dio A10.

¹⁷ Značajno mjesto u Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine zauzimaju projekti razvoja i iskorišćenja obnovljivih izvora energije. Posebna pažnja je posvećena projektima izgradnje malih hidroelektrana, a pitanje iskorišćenja malih vodotoka obrađeno je i u Strategiji razvoja malih hidroelektrana u Crnoj Gori. Otvorena je mogućnost saradnje za zainteresovane investitore i preduzeća, ne samo za hidroenergiju, već i za solarnu, energiju vjetra, biomase, energiju iz otpada.

predviđena izgradnja Mhe na rijeci Tari u okviru opštine Kolašin su Crnja i Bukovica. Na pritokama Morače postoje potencijali za mHe najveći u Crnoj Gori i to na Požanjskoj rijeci, Ibrištici, Ratnji, Sjevernici, Raštaku i Đurđevini.¹⁸

Primjedbe zainteresovanih lica za izgradnju mini elektrana su komplikovane i dugotrajne procedure u procesu dobijanja dozvola koje veoma često djeluju obeshrabrujuće na potencijalne investitore što je i razlog pa se praktično sa procesom izgradnje takvih objekata nije ni započelo.

Energija vjetra: Za korišćenje energije vjetra nema projekcija – osim podataka o jačini i učestanosti vjetra, kao i dominantne morfološke lokacije na kojima bi se mogli podizati agregati za proizvodnju električne energije na vjetar. Orografski i klimatski postoje osnove za proizvodnju elektro-energije na vjetar. Vjetar najčešće duva iz pravca sjever-sjeverozapad (20.1% prema ruži vjetrova), sa najčešćom prosječnom brzinom u intervalu od 1-3m/s

Za korišćenje alternativnih izvora energije kao što su solarna energija, energija vjetra i biomase ne postoji veliko interesovanje kod stanovništva i bilo bi neophodno pokrenuti edukativne kampanje kako bi stanovništvo uvidjelo prednosti i korist koje pruža korišćenje ovih izvora.

5.5 Parkovi, lov i ribolov, upravljanje šumama i zaštita biodiverziteta (flora i fauna)

5.5.1 Parkovi

Pored NP Biogradska gora, na prostoru teritorije opštine Kolašin, očekuje se proglašenje regionalnog parka Komovi. U toku je izrada Studije zaštite od strane Zavoda za zaštitu prirode Crne Gore. U užem gradskom jezgru nema prostora za park: postoji park u sklopu hotela "Bianca" koji je sada u privatnom vlasništvu.

Glavni gradski trg je rekonstruisan i obnovljen je drvored u toj zoni. Uređeno zelenilo oko hotela "Bianca" je u dobrom stanju iako i ta zona oskudijeva mobilijarom i primijetna je dotrajalost šetališnih staza. Evidentna je prestarjelost drvoreda glavne šetališne zone u centru grada i fiziološko slabljenje i odumiranje ovih stabala. Površinama koje imaju karakter javnog korišćenja neophodno je dopunjavanje različitim sadržajima: staza, mobilijara, dopuna drvorednih sadnica i sl. Na predmetnom prostoru uočena je vegetacija različitih formi i boniteta. Kada je reč o vegetaciji uz rijeke, ona je prorijeđenog sklopa sa prisutnom regresijom biljnih zajednica, bilo da je riječ o spontano nastalom poremećaju ili antropogenom uticaju. Zapuštено priobalje prekriveno komunalnim i drugim otpadom, na podlozi osiromašenoj vegetacijom naružuje sliku područja u cjelini.

U toku je izrada Prostorno-urbanističkog plana (PUP) opštine Kolašin koji bi trebalo da definiše zelene i parkovske površine. Postoji prostor u okviru naselja Dulovine prekriven borovom šumom pogodan za gradski park. Međutim, DUP-om "Centar" ovdje je predviđena izgradnja objekata, tako da predstoji izmjena namjene ovog prostora.

5.5.2 Lov i ribolov

Lovište „Kolašin“ pripada centralnom lovnom području i obuhvata istočni dio opštine. Lovište „Rovca“ pripada centralnom lovnom području. Lovište „Morača“ pripada centralnom lovnom području.

Lovišta su tipično planinska. U njima postoje povoljni stanišni uslovi za: vukove, medvjede, srne, divlje svinje, zečeve, jarebice kamenjarke i druge vrste divljači (sisara i ptica) kojima odgovaraju postojeći

¹⁸ Obnovljivi izvori energije Crne Gore, www.oie-cg.me

stanišni uslovi. Osnovne vrste divljači su: srne, medvjedi, zečevi i jarebice kamenjarke. Osim ova tri lovišta, na teritoriji opštine Kolašin nalazi se i dio lovišta posebne namjene „Komovi“.

Najznačajnije vrste ribe na ovom području su potočna pastrmka (*Salmo trutta*), lipljen (*Thymallus thymallus*) i kalifornijska pastrmka (*Salmo irideus*). U opštini Kolašin, na Rijeci Mušovića i Bukovici, postoje ribnjaci sa većim kapacitetima za uzgoj kalifornijske pastrmke. Takođe, postoji još nekoliko ribnjaka koji su manjeg kapaciteta. Iako je riblji fond u svim vodama znatno manji od potencijalnih mogućnosti, postoje veoma povoljne hidrografske osnove za razvoj ribarstva kroz proizvodnju ribe na intenzivan način i razvoj sportskog ribolova.

S obzirom na bogatstvo voda, na brojne rijeke, rječice i potoke, razvoj ribarstva kroz uzgoj kalifornijske i potočne pastrmke, može biti od izuzetnog značaja. Pored sportskog ribolova koji privlači značajan broj zaljubljenika u prirodu i ribu, neophodno je postojeće potencijale valorizovati i ponuditi tržištu kvalitetnu ribu iz ribnjaka. Kavezni tip ribnjaka je prihvatljiv i na tome treba raditi. Takođe, izgradnja ribnjaka na vodama koje imaju stalan vodostaj, koje su dovoljno bistre i sa povoljnom temperaturom vode, su šansa i preporuka. Dobri potencijali za izgradnju ribnjaka su na rijeci Bukovici (tok kroz Trebaljevo), Plašnici (Drijenak), Bistrici, Drcki.

Korišćenje hidropotencijala za izgradnju mini hidroelektrana, isključivo na osnovu sagledavanja realnih hidroenergetskih potencijala, kao i korišćenje akumulacija za razvoj ribarstva i ribolova, treba sprovoditi samo tamo gdje neće doći do narušavanja okoline.

5.5.3 Upravljanje šumama

Na području Područne jedinice Kolašin izdvojeno je 11 gazdinskih jedinica datih u tabeli koja slijedi.

Tabela 10: Gazdinske jedinice na teritoriji opštine Kolašin

Gazdinska jedinica	Površina (ha)
Mušovića rijeka	3318,3
Komovi I	3020,6
Rečinska rijeka - Vranještica	2291,1
Bukov Potok - Sušac	286,0
Komovi II	2228,5
Pčinja - Pješčanica	2750,7
Trebaljevo - Lipovske šume	6068,2
Gornjomoračke šume	2824,0
Rovačke šume	2759,0
Maganik	3374,5
UKUPNO	33391,9

Primjenom ekosistemskog upravljanja garantuje se da će aktivnosti upravljanja prirodnim resursima (drvo, flora/fauna, voda, zemljište, itd) biti kompatibilne sa dugoročnom održivošću šuma. U obnovi šuma treba primarno da se koristi prirodno pomlađivanje, a gdje je potrebno sadenje, treba da se koristi kvalitetan autohtoni sadni materijal. Pri tome treba da se vodi briga o zaštiti gena za komercijalne i ugrožene vrste šumske vegetacije. Održivo gazdovanje šumskim resursima podrazumijeva ispunjenje socijalnih, ekoloških i ekonomskih potreba sadašnjih i budućih generacija za šumskim proizvodima i uslugama, kao što su: drvo i drveni proizvodi, voda, hrana, energija, ljekovito bilje, stanište za divljač, vezivanje ugljen dioksida, prostor za rekreaciju i turizam, i dr.

U novoj generaciji planova upravljanja i gazdovanja, sve funkcije moraju biti uzete u obzir kod formiranja ciljeva i mjera pojedinih planova. Pojedine funkcije i namjene šuma i šumskog zemljišta biće određene i u prostornom smislu. Da bi omogućili maksimalno postizanje koristi od šuma, treba izraditi i ekonomsku valorizaciju funkcija šuma shodno namjeni. Postizanje saznanja o monetarnoj vrijednosti funkcija šuma koje se ne valorizuju na tržištu kao proizvodnja drveta i nedrvenih proizvoda poslužiće kod određivanja prioriteta i javnih investicija u upravljanju šumama.

5.5.4 Zaštita biodiverziteta

Pod pojmom biodiverzitet ili biološka raznovrsnost podrazumijeva se sveukupnost gena, vrsta i ekosistema na zemlji tj. obuhvata ukupnu raznolikost i variranje gena i svih vrsta mikroorganizama, gljiva, biljaka i životinja kao i svu raznolikost ekosistema u kojima su živa bića aktivni nosioci ekoloških procesa. Nacionalna Strategija biodiverziteta sa Akcionim planom izrađena je u okviru zajedničkog projekta Ministarstva turizma i zaštite životne sredine i UNDP-a koji je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (Global Environmental Facility – GEF).

Prema Nacionalnoj Strategiji biodiverziteta, opštinska uprava će sprovoditi odredbe Strategije i redovno dostavljati godišnji izvještaj Ministarstvu održivog razvoja i turizma, o stanju i ugroženosti biodiverziteta. Prema Zakonu o zaštiti prirode, obaveza je donošenje Lokalnog plana zaštite biodiverziteta, koju Opština Kolašin još uvijek nije ispunila.

Flora: Na teritoriji opštine Kolašin postoji preko 2.000 različitih biljnih vrsta, od kojih su mnoge endemične. U prethodnom periodu, vršene su velike sječe šuma koje su dovele do značajnih promjena na pojedinim lokalitetima, što je rezultiralo nestankom nekih rijetkih vrsta. Endemične, zakonom zaštićene vrste koje rastu na teritoriji opštine Kolašin date su u dodatku A11, a pregled Vegetacije u dodatku A12.

Fauna: Životinjski svijet na području Opštine je takođe raznovrstan i brojan. Osnovna vrsta divljači je srna *Capreolus capreolus* i veliki tetreb *Tetrao urogalus*. Od sitnije divljači zec *Lepus europaeus* i leštarka *Tetrastes bonasia*. U posljednjih dvadesetak godina, na Biogradskom jezeru se gnijezdi patka gluvara *Anas platyrhynchos*, a registrovana je i na drugim jezerima u parku. Mrki medved *Ursus arctos*, vidra *Lutra lutra*, kuna zlatica i kuna belica, lisica, razne vrste orlova i sova su takođe stalni stanovnici. Vuk *Canis lupus* i divlja svinja *Sus scrofa* su nešto ređi. Podaci o fauni dati su u dodatku A13.

5.5.5 Kontaminirana mjesta i zagađenje zemljišta, prirodne opasnosti i tehnološki rizici

Prema rezultatima CETI-a, zemljište na području opštine Kolašin uzorkovano je na četiri lokacije (Industrijska zona 1 i 2, Trebaljevo 1 i 2), pri čemu je ustanovljeno prisustvo povećane koncentracije olova (Pb) na lokacijama Industrijska zona 1 i 2 i Trebaljevo 1. Na ovoj lokaciji zabilježen je i povećan sadržaj žive (Hg).

Najveća prijetnja za poljoprivredno zemljište u opštini Kolašin predstavlja neograničena upotreba pesticida, fungicida i herbicida u procesu poljoprivredne proizvodnje, pogotovu proizvodnje krompira. Naime, neki poljoprivredni proizvođači zakupljuju zemljište na kraći period (jedna godina), i za to vrijeme optereće zemljište hemijskim sredstvima i to zemljište kasnije biva kontaminirano i neupotrebljivo na duži vremenski rok. Dodatno, tako tretirano zemljište postaje neupotrebljivo u procesu organske proizvodnje.

Industrijska zagađenja postoje na području naselja Bakovići, gdje postoji industrijska zona, zemljište je opterećeno zagađujućim polutantima i neupotrebljivo za poljoprivrednu proizvodnju. Urbani razvoj uzrokuje zauzimanje poljoprivrednog zemljišta stambenom izgradnjom i izgradnjom saobraćajnica što značajno smanjuje površinu obradivog zemljišta.

Elementarne nepogode uz destruktivno djelovanje čovjeka prouzrokuju velike štete po obradivo zemljište. Sve više, prisutne poplave su odnijele velike površine obradivog zemljišta u proteklom periodu, pogotovo na području naselja uzvodno od gradskog mosta. Prijetnja od poplava se i dalje nastavlja, jer je zastupljena prekomjerna eksploatacija šuma, kao i eksploatacija šljunka i pijeska.

Pojedinih godina suše su izrazite, pa su bez adekvatnog navodnjavanja prinosi zanemarljivi. Problem predstavlja nedostatak vodosnabdijevanja u cilju navodnjavanja.

Tehnološki rizici od industrijskog zagađenja su značajno smanjeni činjenicom da je obustavljena proizvodnja impregnacije drveta koja je predstavljala najveću prijetnju od industrijskog zagađenja. I pored toga što je značajno smanjena prerada drveta, nastavljena je praksa pretežno malih pilana da otpad i piljevinu odlažu u vodotocima potoka i rijeka što ugrožava živi svijet u njima.

6. ADMINISTRATIVNI KAPACITETI

6.1. Opštinska uprava

Organizacija i način rada lokalne uprave opštine Kolašin regulisane su Odlukom predsjednika Opštine¹⁹, kojom su obrazovani organi lokalne uprave Opštine i to kao sekretarijati, službe i direkcije. Pregled zaposlenih u opštini Kolašin je prikazan u tabeli koja slijedi, sa pregledom njihove obrazovne strukture.

Tabela 11: Administrativni kapaciteti Opštine Kolašin

Sekretarijat	Broj zaposlenih	VSS	VŠ	SSS (IV)	SSS (III)	NK
Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti	42	9	1	21	4	7
Sekretarijat za privredu i finansije	29	14	3	11	1	0
Sekretarijat za urbanizam	12	10	2	0	0	0
Sekretarijat za inspekcijske poslove	4	4	0	0	0	0
Služba komunalne policije	13	3	2	6	1	1
Služba predsjednika Opštine	9	5	0	3	1	1
Skupštinska služba	9	6	0	1	1	0
Služba glavnog administratora	2	1	0	1	0	0
Služba zaštite	24	1	1	17	3	2
Direkcija za imovinu	6	4	0	2	0	0
UKUPNO	150	57	9	62	11	11

Izvor: Interna dokumenta opštine Kolašin

Jedan od najvećih problema je prezaposlenost u lokalnoj upravi, što se odražava na neredovna primanja, ali utiče i na ukupni ekonomski razvoj opštine Kolašin. Takođe, struktura zaposlenih po stručnoj spremi je neadekvatna, s obzirom da je najviše zaposlenih sa srednjom stručnom spremom (62). Situacija je nešto popravljena nakon sprovođenja programa racionalizacije, zahvaljujući kome je broj zaposlenih sa 183 smanjen na 150.

Opština je osnivač i sljedećih preduzeća ili ustanova:

- Javno komunalno preduzeće „Čistoća“,
- Javno komunalno preduzeće „Vodovod i kanalizacija“
- Javno preduzeće „Sportski centar“,
- Javna ustanova „Centar za kulturu opštine Kolašin“, i

¹⁹ Odluka br. 01-765 od 17.03.2011. godine.

- Turistička organizacija opštine Kolašin

Na teritoriji Opštine djeluje i kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti.

Od međunarodnih donatora i organizacija, koriste se sredstva iz IPA fondova za realizaciju projekata infrastrukture i prekogranične saradnje. Pored ovih fondova, sa svojim aktivnostima prisutni su i sljedeći donatori UNDP, USAID, GEF i Austrijsko-crnogorsko partnerstvo. Austrijsko-crnogorsko partnerstvo je sa svojom kancelarijom u Kolašinu sprovedlo brojne projekte iz oblasti turizma, kulture, ekologije.

U prostorijama Centra za kulturu radi Regionalno razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije. Ova Agencija pruža stručnu podršku projekata iz oblasti turizma, ekologije, kulture itd.

Međuopštinska saradnja se odnosi na saradnju u vezi regionalnog upravljanja otpadom sa opštinama na sjeveru Crne Gore. Saradnja se odnosi i na upravljanje zaštićenim područjima (opštine Andrijevića i Podgorica). Takođe je prisutna i turistička saradnja u regionu Bjelasice i Komova sa svim opštinama koje gravitiraju ovom području.

6.2. Kapaciteti opštine Kolašin za korišćenje sredstava iz EU fondova

S obzirom da je Crna Gora zemlja kandidat za članstvo u Evropsku uniju, lokalne samouprave imaju mogućnost korišćenja sredstava iz Instrumenta za predpristupnu pomoć. Iskorišćenost dostupnih fondova u velikoj mjeri zavisi od kapaciteta lokalnih samouprava da pripreme i implementiraju projekte.

Trenutno, u opštini Kolašin radi pet zaposlenih na poslovima pripreme i sprovođenja projekata finansiranih iz dostupnih EU fondova, dok prije dvije godine opština nije imala zaposlene koji su se bavili ovom vrstom posla. Porast broja zaposlenih koji se bavi ovim poslovima, ukazuje da je lokalna uprava prepoznala značaj korišćenja EU fondova i jačanja potrebnih ljudskih kapaciteta. Međutim, još uvijek ne postoji formirana jedinica za pripremu i sprovođenje projekata finansiranih iz EU sredstava.

Zaposleni, koji rade na pripremi i sprovođenju EU projekata, prošli su obuke koje se tiču korišćenja IPA sredstava. Ipak, kapaciteti za pripremu i sprovođenje EU projekata su na srednjem nivou i potrebno je njihovo dalje usavršavanje.

U prethodnom periodu opština Kolašin je imala mogućnost da koristi sredstva iz Prekograničnih programa saradnje (CBP) prvog i drugog poziva CBP Srbija - Crna Gora (alokacija 2007 i 2008; 2009, 2010, 2011) i CBP Bosna i Hercegovina – Crna Gora (alokacija 2007 i 2008, alokacija 2009 i 2010) i iz EU grant šeme za male infrastrukturne projekte, koje je objavila delegacija Evropske unije u Crnoj Gori. Takođe, opština je imala mogućnost da se prijavi i na pozive Adriatic programa, Mediteranskog programa i Programa Jugoistočne Evrope (SEE).

U prethodne dvije godine, opština Kolašin aplicirala je sa dva projekta, u vrijednosti od 1.000.000 eura, a odobren je jedan projekat u vrijednosti od oko 560.000 eura. Prvi odobreni projekat iz IPA fondova "Šetalište na desnoj obali Tare" odnosi se na izgradnju šetališta, koje će napraviti i prirodnu i turističku vezu između novog mosta na Vladošu i sadržaja sportske zone. Na posljednjem pozivu Prekogranične saradnje sa Srbijom, opština Kolašin je aplicirala sa tri projektna prijedloga. Takođe, opština učestvuje u Mediteranskom IPA program sa jednim i u Adriatic programu sa dva projektna prijedloga. Rezultati ovih aktivnosti biće poznati do polovine sljedeće godine.

Ključne potrebe za jačanje apsorpcionih kapaciteta u opštini Kolašin prepoznate su u:

- većim finansijskim sredstvima na raspolaganju za pripremu i sprovođenje projekata,
- boljoj saradnji sa evropskim partnerima i

- boljoj saradnji sa poslovnim sektorom i
- većem broju informacija o EU pozivima.

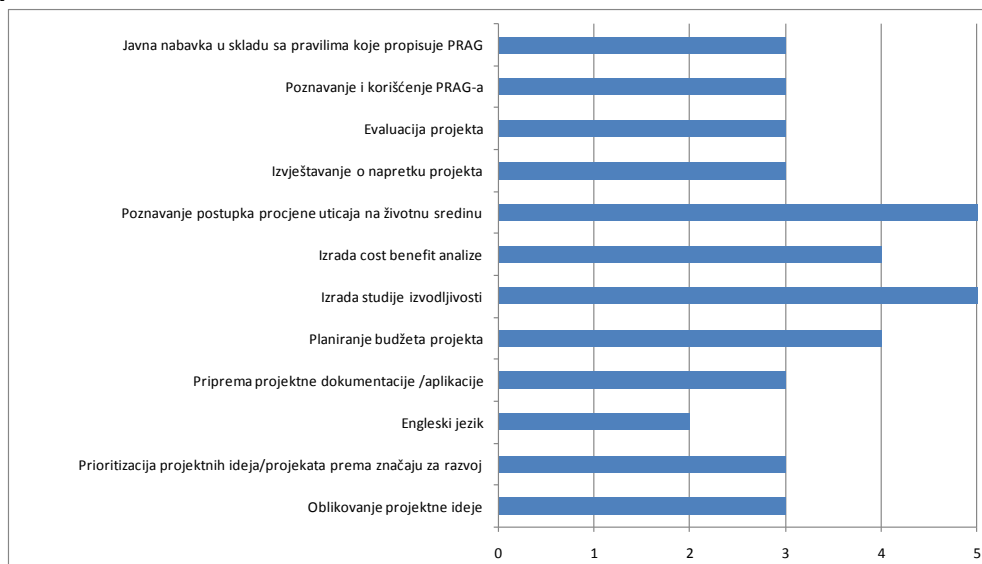
Kada su u pitanju specifične vještine pripreme i sprovođenja projekata finansiranih iz EU fondova postoji najveća potreba za sljedećim vještinama:

- Izradu studije izvodljivosti i
- Poznavanju postupka procjene uticaja na životnu sredinu.

Grafik 5. Ocjena prioriternih potreba za jačanjem apsorpcionih kapaciteta opštine, na skali od 1 – nije relevantna potreba do 5 – ključna potreba²⁰

Grafik 6. Ocjena prioriternih potreba za jačanje specifičnih vještina pripreme i sprovođenja projekata finansiranih iz EU fondova, na skali od 1 – nije relevantna potreba do 5 – ključna potreba²¹

²⁰ Izvor: Centar za preduzetništvo i ekonomski razvoj (CEED), Analiza kapaciteta jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori za privlačenje sredstava iz EU fondova, decembar 2011

²¹ Isto.

SWOT ANALIZA

SWOT analiza je polazna tačka strateškog planiranja i predstavlja metod koji se koristi za identifikovanje komparativnih prednosti i mogućnosti; odnosno za utvrđivanje slabosti i prijetnji/rizika u kontekstu planiranog razvoja opštine Kolašin. Elementi SWOT analize su interni i eksterni faktori, a matrica koja slijedi sadrži pregled prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnji u oblastima:

- 1) Demografija, rad, socijalno staranje i ostale društvene djelatnosti,
- 2) Ekonomski razvoj,
- 3) Infrastruktura,
- 4) Životna sredina, i
- 5) Administrativni kapaciteti.

	Prednosti	Slabosti
Demografija, rad, socijalno staranje i ostale društvene djelatnosti	- Bogata kulturna baština; - Organizovana socijalna zaštita; - Organizovan KUD i kulturno-umjetnički sadržaji - Značajan broj aktivnih sportskih kolektiva - Izgrađena nova osnovna škola sa sportskom salom - Postojanje Kancelarije za borbu protiv bolesti zavisnosti	- Depopulacija i eksterne migracije - Starenje stanovništva, a posebno nepovoljna starosna struktura stanovništva sa ruralnih područja; - Relativno mali udio visoko-obrazovanog stanovništva - Nedostatak zanatskih zanimanja (zidari, keramičari, moleri); - Nedostatak ljekarskog kadra (odjeljenja, porodilišta, stacionara) i sportsko-medicinskog kadra. - Loša kadrovska praksa; - Inertnost građana i nedostatak preduzetničkih ideja; - Slaba informatička pismenost i loše poznavanje stranih jezika.
Ekonomski razvoj	- Povoljan geografski položaj; - Šumsko bogatstvo; - Geomorfološke karakteristike; - Prepoznatljiv turistički proizvod; - Poljoprivredni potencijali (livade, pašnjaci, ribarstvo, stočarstvo) - Postojanje industrijske zone; - Stimulativni opštinski propisi za investitore; - Potencijal za diversifikaciju turističke ponude (ski centar, etno sela, hoteli);	- Interne migracije (manje radne snage u ruralnim područjima); - Nedostatak specijalističkih kadrova; - Nedostatak hotela manje kategorije sa 2-3 zvjezdice i sa srednjim kapacitetom ležajeva, hoteli sa 4 zvjezdice velikog kapaciteta ležajeva sa pratećim sadržajima kao i hosteli; - Nedostatak kvalitetnih restorana (sa više zvjezdica); - Nedostatak parking prostora; - Slaba iskorišćenost potencijala za razvoj sporta usljed neadekvatne sportske infrastrukture; - Nedostatak kapitala; - Nedostatak investiciono – tehničke

	• Privredna zona	dokumentacije; • Slaba saradnja biznisa sa relevantnim državnim institucijama; • Nedovoljno razvijena saradnja lokalne uprave sa turističkom privredom;
Infrastruktura	• Dobra saobraćajna povezanost; • Dobra internet pokrivenost u gradskoj zoni i škole računara.	• Loš kvalitet putne infrastrukture i nepristupačnost pojedinih djelova Opštine; • Slaba komunalna opremljenost (vodosnabdijevanje, kanalizacija, regulacija otpadnih voda, upravljanje otpadom i sl.) • Nepostojanje katastra podzemnih instalacija; • Loše snabdijevanje ruralnih djelova električnom energijom.
Životna sredina	• Očuvan kvalitet vazduha, vode i zemljišta; • Veliko bogatstvo biodiverziteta; • Izuzetan prirodni ambijent; • Posjedovanje vrijednog zaštićenog područja (NP Biogradska gora, Spomenik prirode „Dulovine“); • Aktivne NVO i civilni sektor u oblasti životne sredine; • JPNP „Biogradska gora“. • Izrađen i dovršen LEAP.	• Nedovoljan broj administrativnih kapaciteta iz oblasti životne sredine; • Nepostojanje zakonske regulative i njihove primjene na lokalnom nivou (plan upravljanja čvrstim otpadom, lokalni plan zaštite biodiverziteta); • Nedovoljno sprovođenje aktivnosti predviđenih LEAP-om; • Neadekvatno upravljanje čvrstim komunalnim otpadom; • Divlje deponije u ruralnom i urbanom području; • Nedovoljno edukovano stanovništvo o odlaganju otpada; • Mala pokrivenost kanalizacionom mrežom grada; • Neodgovorna kaznena politika za kršenje propisa iz oblasti zaštite životne sredine.
Administrativni kapaciteti	• Formirani organi i službe u skladu sa zakonom; • Dobra tehnička opremljenost; • Dobra interna komunikacija i povezanost organa i službi; • Predstavništva državnih organa uspostavljena na teritoriji Opštine; • Formiran i operativni tim za izradu projekata • Uspostavljena međuopštinska saradnja (upravljanje čvrstim otpadom, zaštićena područja)	• Nedovoljan broj kadrova sa specifičnim znanjem i vještinama; • Spora i neefikasna administracija; • Višak zaposlenih; • Loša kadrovska praksa;

	Šanse	Prijetnje
Demografija, rad, socijalno staranje i ostale društvene djelatnosti	- Edukacija preko ZZZ CG (dokvalifikacije, prekvalifikacije, jezici, računari); - Organizovanje kulturnih aktivnosti na otvorenom (kulturne rute, smotre, manifestacije, koncerti, sportske igre). - Program aktivne politike zapošljavanja	- Nepovoljni kreditni uslovi; - Stalne migracije; - Bijela kuga; - Nezasnivanje porodice; - Neravnomjeran razvoj sjevernih područja.
Ekonomski razvoj	- Aktiviranje postojećih kapaciteta u traženju investitora; - Valorizacija potencijala prirodnih bogastava (turizam, posebno zdravstveni i agroturizam); - Povećan broj turista/povećanje smještajnih kapaciteta; - Obnovljivi izvori energije (bio masa); - Razvoj poljoprivrede. - Povezivanje turizma i poljoprivrede; - Finalizacija drvnih sortimenata; - IPA fondovi i donatori.	- Produžetak trajanja svjetske ekonomske krize; - Manjak investitora, manjak donatora; - Politička nestabilnost. - Siva ekonomija
Infrastruktura	- Poboljšanje putne infrastrukture (auto – put); - Izgradnja regionalne deponije, kao i transfer stanice i reciklažnog centra u blizini industrijske zone	Nedostatak sredstava za realizaciju infrastrukturnih projekata
Životna sredina	- Proširivanje zaštićenih područja; - Primjena evropskih principa i standarda u oblasti životne sredine; - Mogućnost proizvodnje ukrasnog bilja i hibridizacije biljnih vrsta; - Mogućnost gajenja ljekovitog bilja koji bi smanjilo eksploataciju prirodnih vrsta; - Zainteresovanost stanih	- Prekomjerna i nestručna upotreba pesticida i zagađenje zemljišta; - Neadekvatna i nekontrolisana sječa šuma, a posebno sječa šuma na području vodoizvorišta; - Neplanska eksploatacija šljunka i pijeska iz rječnih tokova; - Globalno zagrijavanje; - Velika upotreba motornih vozila na planinskom području (van puteva); - Nekontrolisan lov i ribolov (korišćenje nedozvoljenih sredstava);

	subjekata za promociju CG kao ekološke destinacije (nacionalna geografija).	Nestručno i nekontrolisano eksploatisanje ljekovitog bilja i šumskih plodova (lincura i borovnica).
Administrativni kapaciteti	- Mogućnost uspostavljanja novih usluga kroz forme međuopštinske saradnje; - Uspostavljanje jedinice za razvoj ljudskih resursa u lokalnoj upravi, kao i jedinice za pripremu i sprovođenje projekata finansiranih putem EU fondova.	- Odliv kvalitetnog kadra; - Nedostatak sredstava za isplatu zarada u lokalnoj upravi.

STRATEŠKI CILJ (VIZIJA) OPŠTINE KOLAŠIN

U 2016. godini, Kolašin je vodeći turistički centar Zapadnog Balkana, sa razvijenim privatnim sektorom, očuvanim prirodnim okruženjem i visokim standardom življenja.

PRIORITETI I MJERE

Prilikom određivanja strateškog cilja određuju se prioritetne oblasti u kojima je potrebna intervencija. Prioritetne oblasti, odnosno prioriteti treba da doprinesu postizanju strateškog cilja. Svaki prioritet treba da bude predstavljen kroz niz mjera. To su intervencije i aktivnosti u nekom sektoru/oblasti i predstavljaju okvir za pripremu i izradu konkretnih razvojnih projekata. Svaka mjera bi trebalo da obuhvati jedan ili više razvojnih projekata²².

Strateški plan razvoja opštine Kolašin 2012-2016. će svakako biti predmet dopuna i poboljšanja u toku realizacije predviđenih projekata i programa, ipak, u tabeli koja slijedi dat je pregled definisanih prioriteta, mjera i projekata, kao najbolja procjena potrebnih aktivnosti u trenutku kada se odvija proces strateškog planiranja. Realizacija projekata u okviru usaglašenih prioriteta i mjera, u funkciji je ostvarenja strateškog cilja opštine Kolašin.

Prioritet 1	Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1	Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
	1. Projekat: Nabavka ozvučenja za kulturne manifestacije
	2. Projekat: Zaštita kulturnog naslijeđa (renoviranje zgrade Muzeja i muzejskog prostora)
	3. Projekat: Stalna postavka Spomen dom – Gornja Morača
	4. Projekat: Razvoj sportskog turizma kroz adaptaciju i renoviranje postojeće sportske infrastrukture (sportski tereni i skijališta)
	5. Projekat: Turna ski staza planinom Sinjajevinom «Sinjavinski sektor»
	6. Projekat: Kategorizacija seoskih domaćinstava i promocija seoskog turizma
	7. Projekat: Renoviranje i opremanje Kongresne sale
Mjera 1.2	Marketing i promocija turizma u Kolašinu
	8. Projekat: Internet prezentacija Lokalne turističke organizacije opštine Kolašin u okviru web sajta Opštine Kolašin
	9. Projekat: Izrada promotivnih materijala (brošure, mape) za potrebe LTO Kolašin
	10. Projekat: Dani Kolašina u Crnoj Gori i regionu (kroz sajmove)
Mjera 1.3	Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu
	11. Projekat: Razvoj održivog turizma u NP Biogradska gora, obilježavanje vrhunske

²² U skladu sa članom 20, stav 2, Zakona o regionalnom razvoju, razvojni projekti su projekti izgradnje i/ili rekonstrukcije saobraćajne, komunalne, obrazovne, zdravstvene, socijalne i energetske infrastrukture i infrastrukture u funkciji zaštite životne sredine, očuvanja i održivog korišćenja kulturnih dobara i unaprjeđenja kapaciteta naučnih, obrazovnih, zdravstvenih, kulturnih i drugih institucija, kao i drugi projekti koji su u funkciji unaprjeđenja životnog standarda i razvoja Crne Gore.

	“single track” biciklističke staze za planinski biciklizam i postavljanje signalizacije
	12. Projekat: Izgradnja gradskog šetališta
	13. Projekat: Izgradnja dvije podzemne garaže
	14. Projekat: Opremanje i stavljanje u funkciju raspoloživih sportskih terena
Prioritet 2	Održivi razvoj lokalne privrede
Mjera 2.1	Aktivne mjere zapošljavanja definisane i implementirane
	15. Projekat: Izrada programa zapošljavanja pojedinih kategorija nezaposlenih (fokus na mlade i ugrožene grupe)
Mjera 2.2	Mjere za podršku razvoju poslovne infrastrukture
	16. Projekat: Razrada projekta poslovne zone «Bakovići»
	17. Projekat: Izrada vodiča o poslovanju u Kolašinu i pregled investicionih prilika
Mjera 2.3	Razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje (sa fokusom na autohtone proizvode)
	18. Projekat: Zaštita geografskog porijekla proizvoda i brendiranje
Mjera 2.4	Unapređenje šumarstva i zaštita šuma i razvoj drvoprede
	19. Projekat: Saradnja sa zainteresovanim opštinama u snimanju stanja šuma i komunikacija sa nadležnim nacionalnim tijelima u dijelu kontrole koncesionara
Prioritet 3	Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.1	Mjere za kontrolisanu upotrebu i eksploataciju prirodnih resursa
	20. Projekat: Zaštita i kreiranje katastra vodoizvorišta na području opštine Kolašin
Mjera 3.2	Razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture
	21. Projekat: Sanacija i rekultivacija divljih deponija
	22. Projekat: Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i segmenata kanalizacione mreže u opštini Kolašin
Mjera 3.3	Podizanje ekološke svijesti građana
	23. Projekat: Edukacija i podizanje nivoa ekološke svijesti u opštini Kolašin
	24. Projekat: Izbor najljepšeg dvorišta u opštini Kolašin
Mjera 3.4	Održivo upravljanje zaštićenim područjima
	25. Projekat: Izrada Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet (LBAP)
	26. Projekat: Zaštita i upravljanje lokalitetom Torna i Gradišta (Sinjajevina)
Mjera 3.5	Mjere energetske efikasnosti i upotreba obnovljivih izvora energije
	27. Projekat: Izgradnja gradske toplane u opštini Kolašin
	28. Projekat: Promocija investicione prilike i izgradnja mali HE na teritoriji opštine Kolašin
Prioritet 4	Opštinske usluge građanima i privredi
Mjera 4.1	Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost
	29. Projekat: Informatičko opismenjavanje građana u opštini Kolašin
	30. Projekat: Izgradnja Access pointa u centru grada za Wifi internet
	31. Projekat: Nabavka vozila Hitne pomoći
	32. Projekat: Prekvalifikacija i dodatna edukacija marginalizovanih i isključenih grupa (lica sa posebnim potrebama, teže zapošljiva lica)

PROJEKTI

U skladu sa prethodno datom tabelom, slijedi pregled projekata čija realizacija je planirana u okviru Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2012-2016.

Projekat 1: Nabavka ozvučenja za kulturne manifestacije
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
Aktivnosti: Raspisivanje tednera za nabavku ozvučenja Odabir ponuđača Nabavka opreme
Opis projekta: Održavanje kulturnih manifestacija na otvorenom prostoru, uključujući prezentacije, promocije i druge događaje nijesu mogući bez adekvatnog ozvučenja. Nedostatak adekvatne opreme i ozvučenja ograničava i onemogućava nesmetano održavanje događaja i različitih programa na otvorenom. Interes za ovu nabavku imaju svi akteri kulturnih, turističkih i političkih dešavanja u Kolašinu i okolini. Vlasnik opreme biće Centra za kulturu opštine Kolašin i on će imati ovlašćenje za izdavanje pribavljene opreme drugim subjektima, što može biti dodatan izvor prihoda.
Očekivani rezultati: Poboljšanje uslova za prezentacije i kulturna dešavanja na otvorenom prostoru Povećanje prihoda od mogućeg iznajmljivanja
Ciljne grupe: Stanovništvo Opštine Kolašin Umjetnici, izvođači programa (KUD, KLAP, gostujući ansambli, NVO, škole, grupe različitih interesovanja koje kao dio aktivnosti imaju javne nastupe)
Indikatori: Nabavljena oprema (npr. broj zvučnika, broj pojačala i sl.)
Potencijalni partneri: Opština Kolašin Ministarstvo kulture Donatori
Rizici: Nemogućnost obezbjeđivanja finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Sistem kontrole i nadgledanje sprovodi Centar za kulturu u okviru svojih redovnih aktivnosti. Predmet nadgledanja je nabavka tehnike kao njena upotreba i održavanje.
Period implementacije 6 mjeseci
Budžet: 15,000 eura Opština 15 % Ministarstvo kulture 50% Ministarstvo održivog razvoja i turizma 20% Donatori 15%

Projekat 2: Zaštita kulturnog naslijeđa (renoviranje zgrade Muzeja i muzejskog prostora)
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unaprijeđenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne kulturne i turističke ponude
Aktivnosti: Formiranje radnog tima Izrada projekta renoviranja i adaptacije zgrade Muzeja i muzejskog prostora Izrada tematsko - ekspozicionog plana Izrada projekta za uređenje izložbenog prostora (vitrine, rasvjeta, video nadzor) Nabavka nedostajućih eksponata Izvođenje radova Priprema i izrada promotivnog materijala Priprema i izrada kataloga i ulaznica Promocija u medijima
Opis projekta: Postojeće stanje u Muzeju i sama postavka istorijske i etnografske zbirke je u prilično lošem stanju tako da je potrebno izvršiti rekonstrukciju postojeće zgrade i izložbenog prostora i uraditi novu postavku muzealija kako bi se na adekvatan način reprezentovalo istorijsko i kulturno naslijeđe Kolašina. Stalna postavka istorijske i etnografske zbirke u muzeju predstavlja jedan od relevantnih činilaca turističke ponude grada. Pored prirodnih ljepota, da bi upotpunili turističku ponudu grada, potrebno je uraditi Muzejsku postavku na transparentan način (legende, fotografije, faksimili dokumenata, trodimenzionalne muzealije, karte, vinjete, crteži) koja prezentuje kulturno-istorijsko naslijeđe Kolašina i njegove okoline.
Očekivani rezultati: Kvalitetnija prezentacija kulturno-istorijskog naslijeđa Postavka muzealija i uređenje muzejskog prostora
Ciljne grupe: Turisti Lokalno stanovništvo
Indikatori: Broj nabavljenih/postavljenih izložbenih predmeta Renovirana zgrada muzeja Odštampan Katalog u 300 primjeraka
Potencijalni partneri: JU Centar za kulturu Opština Kolašin Ministarstvo kulture Međunarodne organizacije Donatori
Rizici: Nemogućnost obezbjeđivanja finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Nadzor realizacije projekta vrši tim koji se sastoji od stručnog osoblja JU Centra za kulturu (direktor, stručni saradnik u muzeju, arhitekta specializovan za oblast muzejskih postavki). Ovaj tim će na kraju projekta izraditi izvještaj o njegovoj realizaciji.
Period implementacije 12 - 24 mjeseci.
Budžet: 130.000,00 eura Opština 15 % Ministarstvo kulture 50% Ministarstvo održivog razvoja i turizma 20% Donatori 15%

Projekat 3: Stalna postavka Spomen dom – Gornja Morača
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Izrada projekta renoviranja i adaptacije Spomen doma Izrada tematsko - ekspozicionog plana Izrada projekta za uređenje izložbenog prostora (vitrine, rasveta, video nadzor) Prikupljanje i nabavka nedostajućih eksponata Priprema i izrada promotivnog materijala Priprema i izrada kataloga i ulaznica Promocija u medijima
Opis projekta: Postojeće stanje u Spomen sobi i sama postavka istorijske i etnografske zbirke je u prilično lošem stanju, tako da je potrebno izvršiti rekonstrukciju postojećeg izložbenog prostora i uraditi novu postavku mauzoleja. Rekonstrukcija je potrebna kako bi se na adekvatan način reprezentovalo istorijsko i kulturno nasleđe Gornje Morače, a samim tim i povećelo interesovanje za seoski turizam. Seoski turizam trebao bi da doprinese očuvanju seoske sredine i kulturne baštine, ali i da ekonomski motiviše lokalno stanovništvo da tu ostane, stvarajući uslove za normalan život. Ovo bi moralo da omogućiti sredstva za razvoj i ulaganje u selo.
Očekivani rezultati: Kvalitetnija prezentacija kulturnog nasleđa i turističke ponude Renoviran i adaptiran Spomen dom sa uređenim izložbenim prostorom Spomen dom promovisan na adekvatan način
Ciljne grupe: Turisti Lokalno stanovništvo
Indikatori: Renoviran Spomen dom Promotivni materijal izrađen (katalog 300 primjeraka) Broj postavljenih izložbenih predmeta/eksponata
Potencijalni partneri: JU Centar za kulturu Mjesna zajednica Dragovića Polje Savez Boraca i Antifašista Kolašin Opština Kolašin Ministarstvo kulture Donatori
Rizici: Nemogućnost obezbjeđivanja finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Nadzor realizacije projekta vrši tim koji se sastoji od stručnog osoblja JU Centra za kulturu (direktor, stručni saradnik u muzeju, arhitekta specializovan za oblast muzejskih postavki, predstavnik MZ Dragovića Polje). Ovaj tim će na kraju projekta izraditi izvještaj o njegovoj realizaciji.
Period implementacije: 6 - 12 mjeseci
Budžet: 15.000,00 eura Opština 15 % Savez Boraca i antifašista Kolašin 30% Ministarstvo kulture 40% Donatori: 15%

Projekat 4: Razvoj sportskog turizma kroz adaptaciju i renoviranje postojeće sportske infrastrukture (sportski tereni i skijališta)
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
Aktivnosti: Analiza postojećeg stanja sportske infrastrukture Izrada Plana uređenja infrastrukture Raspisivanje tendera i odabir izvođača radova i nabavku potrebne sportske opreme Uređenje infrastrukture (postavljanje sportskog mobilijara, izgradnja pomoćnih terena, uređenje skijališta)
Opis projekta: Opština Kolašin ima potencijala za razvoj sportskog turizma. Međutim, postojeća infrastruktura nije u dovoljnoj mjeri razvijena za privlačenje većeg broja sportskih klubova ili održavanje sportskih takmičenja, priprema sportista i slično. Postojeće sportske kapacitete koristi lokalno stanovništvo i turisti. Sportska zona se nalazi u izuzetno lošem stanju; u nju nije godinama ulagano, te nema dovoljno osnovne infrastrukture niti signalizacije. Podstojeći sportski objekti su: - sportska dvorana u lošem stanju koja se trenutno djelimično renovira; - dva fudbalska stadiona (jedan u vlasništvu SO Kolašin, koji je neograđen i bez tribina, a drugi u vlasništvu Beplera & Jekopsona) - otvoreni košarkaški i teniski tereni. Da bi se unaprijedilo postojeće stanje, potrebno je izvršiti analizu stanja sportske infrastrukture i donijeti plan za njeno poboljšanje/renoviranje. Na osnovu plana, izvršiće se obnova sportskih terena, postavljanje odgovarajućeg mobilijara i druge infrastrukture u zavisnosti od analize stanja. Kada je u pitanju zimski sport, potrebno je ulaganje u infrastrukturu skijališta - urediti ski staze, proširiti ih, očistiti i zatravniti, kao i postaviti nove ski liftove i žičare. Realizacija aktivnosti predviđenih ovim projektom doprinijeće razvoju lokalnog sporta i povećanju broja sportiskih timova koji dolaze na pripreme, što će dovesti do veće promocije grada.
Očekivani rezultati: Poboljšana sportska infrastruktura uređenjem postojećih terena i skijališta
Ciljne grupe: Sportski timovi i sportisti; Lokalno stanovništvo; Turisti
Indikatori: Metri uređenih skijališnih staza Uređeni sportski tereni Nabavljen sportski mobilijar
Potencijalni partneri: Opština Kolašin i Lokalna turistička organizacija Ministarstvo prosvjete i sporta Sportski Savez Crne Gore NTO Donatori
Rizici: Nedovoljna zainteresovanost privatnika koji su vlasnici određenih sportskih terena Nedostatak finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe za praćenje projekta sastavljene od predstavnika turističke organizacije, opštinskih službi za turizam i sport i inspeksijskih službi koja će vršiti nadzor realizacije projekta i njegovu ocjenu i koja će podnijeti izvještaj partnerima u projektu.
Period implementacije: 5 godina
Budžet: Biće naknadno određeno; uz učešće opštine, resornih ministarstava i privrednog sektora

Projekat 5: Turna ski staza planinom Sinjajevinom «Sinjavinski sektor»
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
Aktivnosti: Formiranje tima Raspisivanje tendera i odabir izvođača Obilježavanje staza za turno skijanje Promovisanje turnog skijanja kao nove turističke ponude Kolašina
Opis projekta: Turno skijanje je jedan od oblika skijanja u divljini, odnosno van uređenih skijalista. Omogućava putovanje kroz zimske predjele na skijama, sopstvenom snagom, bez ski liftova ili vozila za snijeg. Turno skijanje je jako popularno kod ljudi koji traže netaknut predio za skijanje jer toga u uređenim skijalištima nema. U proljeće omogućava dolazak do mjesta u visokim planinama gdje još ima snijega za skijanje iako ga nigdje drugo odavno nema. Poenta je u tome da je čovjek samostalan i da može da ode u planine i da skija po divljem, netaknutom snijegu. Uvođenjem ovakvog vida rekreacije za hrabre i iskusne skijaše poboljšala bi se i obogatila turistička ponuda. Za turno skijanje potrebno je obilježiti staze, au okviru promocije obilježiti sve GPS koordinate koje se nalaze na ski stazi, a koje su već poznate. Turno ski staza planinom Sinjajevinom dugačka je 40 km. To je zatalasana visoravan, prosječne visine 175 metara, potrebno vrijeme na skijama za hodanje je 10 časova. Ovo je jedinstvena staza koju bi trebalo obilježiti i što više promovisati.
Očekivani rezultati: Obilježena staza za turno skijanje i spremna za upotrebu Promovisana staza/Sinjajevina (odstampane brošure turne staze/Sinjajevine) Povećan broj gostiju/noćenja (skijaša) u Kolašinu
Ciljne grupe: Turistička organizacija Kolašina koja bi usavršavanjem ove staze dobila još jednu jedinstvenu ponudu koja bi privukla veliki broj zaljubljenika u ski turno skijanje koji bi kad jednom dođu sigurno svake sljedeće godine dolazili dovodeći sa sobom i svoje prijatelje.
Indikatori: Dužina obilježene staze za turno skijanje Broj odštampanih brošura Broj gostiju (skijaša) u Kolašinu tokom zimske sezone
Potencijalni partneri: Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Opštine Kolašin, Šavnik, Mojkovac, Žabljak i Nikšić Donatori
Rizici: Neadekvatno obilježena staza Nepoštovanje pravila izlaska na nepreglednu Sinjajevinu
Monitoring i evaluacija Formirani projektni tim biće zadužen za monitoring realizacije projekta.
Period implementacije 24 mjeseci
Budžet: 30.000 EUR Struktura finansiranja projekta (%) 50% Opština; 50% Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Projekat 6: Kategorizacija seoskih domaćinstava i promocija seoskog turizma
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unapređenje kvaliteta i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
Aktivnosti: Istraživanje o percepciji lokalnog stanovništva u vezi projekta Evidentiranje i obilazak domaćinstava koja nude ugostiteljske usluge turistima Savjetovanje/obuka za sticanje uslova registracije Registrowanje domaćinstava Kategorizacija domaćinstava Priprema i izrada promotivnog materijala (prospekti, brošure, DVD filmovi i sl.) Internet prezentacija Održavanje press konferencija Promocija u medijima Izlaganje na sajmovima
Opis projekta Seoski turizam je velika šansa za bolji standard lokalnog stanovništva i to posebno kroz povezivanje poljoprivredne proizvodnje i turizma. Posljednjih godina, domaći, a posebno inostrani turisti pokazuju sve veću zainteresovanost za smještaj i odmor u autentičnoj seoskoj sredini. Stoga je neophodno poboljšati uslove boravka u seoskim domaćinstvima, što zahtijeva registraciju i kategorizaciju seoskih domaćinstava. Jedan od ciljeva opštine Kolašin je da zadrži stanovništvo na selu i omogući kvalitetan životni standard. Na teritoriji opštine Kolašin postoje seoska domaćinstva koja se već bave ovom aktivnošću i bila bi zainteresovana da registruju svoje domaćinstvo. U tom cilju, potrebno je obići ova domaćinstva, inromisati ih, evidentirati i pružiti stručnu i drugu pomoć u sticanju uslova za njihovu registraciju, objasniti uslove i izvršiti njihovu kategorizaciju. Poseban akcenat, pored smještaja u seoskom domaćinstvu, treba da bude pružanje ugostiteljskih usluga, tj. hrane sa akcentom na zdravu hranu iz kolašinske sredine, koja je ili će biti prepoznatljiv brend ovog kraja. U kasnijim aktivnostima planiran je nastup na turističkim berzama. Na taj način, kao i izradom publikacija i internet prezentacije, ponuda seoskog turizma biće predstavljena širem tržištu. Potrebno je potencijalnim turistima predstaviti ponudu - kuće, vikendice, kampove, aktuelnosti iz sela, katalog seoskih sajtova, on-line rezervaciju, vremensku prognozu, cijene, lokaciju, aktivnosti na selu, okruženje, i rekreaciju. Izrada propagandnog materijala, udruživanje, internet prezentacije, prisutnost u medijima, na sajmovima su aktivnosti koje moraju da se odvijaju u procesu stvaranja uslova i razvijanja održivog seoskog turizma.
Očekivani rezultati Seoska domaćinstva registrovana i izvršena njihova kategorizacija Promocija seoskog turizma opštine Kolašin
Ciljne grupe: Lokalno seosko stanovništvo; Domaći turisti, fokus na turiste iz regiona
Indikatori Broj registrovanih domaćinstava Broj domaćinstava koji su kategorisani Promotivni materijal izrađen i distribuiran (DVD, 500 brošura podijeljeno..) Internet prezentacija Broj održanih promotivnih događaja (npr. press konferencije) Broj pojavljivanja u medijima Učešće na sajmovima Broj gostiju na početku projekta i godinu dana nakon završetka
Potencijalni partneri Opština Kolašin, Lokalna turistička organizacija opštine Kolašin Ministarstvo turizma i održivog razvoja, Nacionalna turistička organizacija Regionalno razvojna agencija Komovi, Bjelasica, Prokletije Donatori

Rizici: Nedovoljan kvalitet ponude domaćinstava zainteresovanih da se registruju Nedostatak povoljnih kreditnih sredstava za potrebna renoviranja u domaćinstvima
Monitoring i evaluacija: Projektni tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izvještaj o realizaciji.
Period implementacije: 12 mjeseci
Budžet: 60.000,00 EUR 30% Opština Kolašin, 30% Ministarstvo održivog razvoja i turizma 40% donatori

Projekat 7: Renoviranje i opremanje Kongresne sale
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera 1.1: Unapređenje kvaliteta i razvijanje raznovrsne turističke i kulturne ponude
Aktivnosti: Formiranje radnog tima Raspisivanje konkursa za prikupljanje idejnih rešenja Odabir idejnog rješenja Izrada tehničke dokumentacije Raspisivanje tendera i odabir investitora Renoviranje i opremanje Kongresne sale Monitoring
Opis projekta U okviru razvoja cjelokupnog turizma, u opštini Kolašin postoji mogućnost razvoja kongresnog turizma. U Kolašinu postoji nekoliko sala malog kapaciteta mjesta koje su tehnički osposobljene za kongresni turizam. Postoji potencijal opremanja i renoviranja prostora u sklopu zgrade lokalne uprave kojim bi se dobila savremena kongresna dvorana kapaciteta do 600 mjesta, koja bi mogla da se koristi za razne aktivnosti u zatvorenom prostoru. Ovaj sadržaj bi omogućio da se dodatno ojača i proširi turistička sezona Kolašina.
Očekivani rezulta Renovirana i opremljena Kongresna sala
Ciljne grupe Lokalno stanovništvo Domaći i inostrani turisti Privredni subjekti
Indikatori Odabrano idejno rješenje Renovirana sala kapaciteta 600 mjesta
Potencijalni partneri Opština Kolašin, Lokalna turistička organizacija opštine Kolašin Ministarstvo turizma i održivog razvoja UNDP, CHF, GTZ Regionalno razvojna agencija Komovi, Bjelasica, Prokletije Privatni sektor kroz privatno-javno partnerstvo
Rizici Nepronalaženje investitora Nedostatak finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Formiraće se komisija sastavljena od predstavnika partnerskih institucija, kao i sektora u Ministarstvu turizma koji će pružati stručnu pomoć i savjete prilikom odabira koji će nagledati proces usvajanja i impementacije planske dokumentacije i odabira potencijalnih privatnih investitora.
Period implementacije 12 mjeseci
Budžet 180.000,00 EUR 20% Opština Kolašin, 10% Ministarstvo održivog razvoja i turizma, 20% donatori, 50% privatni investitor

Projekat 8: Internet prezentacija Lokalne turističke organizacije opštine Kolašin u okviru web sajta Opštine Kolašin
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjere 1.2: Marketing i promocija turizma u Kolašinu
Aktivnosti: Određivanje sadržaja (tema) koje internet stranica treba da sadrži po modelu Web prezentacija LTO u Crnoj Gori ili u okruženju Odabir izrađivača internet stranice Izrada internet stranice Određivanje osobe koja će vršiti odabir i sakupljanje informacija za Web stranicu i ažuriranje podataka
Opis projekta: Internet stranica predstavlja jedan od najkorišćenijih vidova javne prezentacije. Prezentacija LTO Kolašin omogućila bi uključivanje cjelokupne turističke ponude sa teritorije opštine i napravila dostupnim ove informacije budućim korisnicima. Ova internet adresa može služiti i kao šansa za promociju kapaciteta pojedinih turističkih objekata i ponude privatnog sektora, u dogovoru sa privatnim subjektima. Poželjno je da se osim službenog jezika informacije pripreme i na engleskom jeziku.
Očekivani rezultati: Izrađena i funkcionalna internet stranica Lokalne turističke organizacije Kolašin u okviru veb sajta opštine
Ciljne grupe Vlasnici turističkih objekata, privatni sektor Turisti
Indikatori: Broj posjetilaca sajta u jednom mjesecu Broj internet stranica na kojima se nalazi link za LTO Kolašin
Potencijalni partneri: LTO Kolašin Nacionalna turistička organizacija Opština Kolašin Regionalna razvojna agencija Bjelasica, Komovi, Prokletije
Rizici: Nedostupnost evidencije o ukupnoj turističkoj ponudi Posvećenost ažuriranju i promociji Web adrese budućim korisnicima
Monitoring i evaluacija Projektni tim će vršiti monitoring realizacije projekta Izradiće se plan realizacije sa rokovima i odgovornostima za planirane aktivnosti i na osnovu tog plana uraditi monitoring.
Period implementacije 3 mjeseca
Budžet: 1.000 EUR 80% Opština Kolašin 20% LTO Kolašin

Projekat 9: Izrada promotivnih materijala (brošure, mape) za potrebe LTO Kolašin
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjere 1.2: Marketing i promocija turizma u Kolašinu
Aktivnosti: Prikupljanje potrebnih informacija za sadržaj promotivnih materijala (brošure, mape grada, razglednice itd.) Angažovanje dizajnera Štampanje mapa, brošura, razglednica i sl.
Opis projekta: Osnovni zadatak lokalnih turističkih organizacija je promocija turizma kroz aktivan odnos sa turistima i širom javnošću. U ovu svrhu LTO ima na raspolaganju različite načine promocije: Web prezentacija, mape, brošure i sl. Ovaj promotivni materijal predstavljao bi „ličnu kartu“ turističke ponude Opštine (turistički i nacionalno značajna mjesta, važni događaji, takmičenja, važni kontakti i sl), a njegova praktičnost se ogleda u širokoj upotrebi i jednostavnosti prezentacije. Poželjno je da osim na službenom jeziku mapa i brošura budu pripremljeni i na engleskom jeziku. Ovaj promotivni materijal bi se mogao prodavati u LTO Kolašin, što bi predstavljalo dodatan izvor prihoda.
Očekivani rezultati: Izrađen i odštampan promotivni materijal LTO Kolašin
Ciljne grupe: Turisti
Indikatori: Broj odštampanih brošura Broj odštampanih mapa Broj odštampanih razglednica Broj Web adresa na kojima se nalazi brošura/mape LTO Opštine Kolašin
Potencijalni partneri: Nacionalna turistička organizacija Opština Kolašin
Rizici: Zastarjelost informacija potrebnih za izradu brošure, mape Ograničene promotivne aktivnosti LTO
Monitoring i evaluacija LTO Kolašin je zadužena za monitoring realizacije projekta.
Period implementacije 3 mjeseca
Budžet: 3.000 EUR 100% LTO Kolašin; planirano je da se dio promotivnog materijala se može prodavati.

Projekat 10: Dani Kolašina u Crnoj Gori i regionu (kroz sajmove)
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjere 1.2: Marketing i promocija turizma u Kolašinu
Aktivnosti: Definisanje lokacije (gradovi na jugu Crne Gore) i datuma održavanja predviđenog za „Dane Kolašina“ Definisanje namjene i površine izložbenog prostora Definisanje elemenata ponude koja se promoviše (turizam, hrana, piće i sl) Promocija događaja Organizacija događaja (logistika)
Opis projekta: Projekat „Dani Kolašina“ doprinio bi boljoj promociji cjelokupne ponude Opštine Kolašin, približavajući na taj način ponudu tražnji i stvarajući nove mogućnosti za saradnju sa opštinama iz primorskog dijela Crne Gore. Ovaj događaj mogao bi da se organizuje na više načina. Neki od načina su promocija poljoprivrednih proizvoda i proizvođača; promocija turističke ponude; promocija aktuelnih projekata i sl. Dani Kolašina mogu takođe biti iskorišćeni za organizovanje događaja na kojem bi se susreli vlasnici privatnih kompanija iz Opštine Kolašin sa predstavnicima kompanija (hotela, restorana i dr) iz primorskog regiona oko eventualne saradnje – povezivanje poljoprivrednika i hotelijera, snabdijevanje hotela proizvodima iz Kolašina. Dani Kolašina bi se mogli održavati na sajmovima turizma u Crnoj Gori i regionu.
Očekivani rezultati: Bolja informisanost turista o potencijalu opštine Kolašin
Ciljne grupe: Turisti Privatne kompanije sa juga Crne Gore
Indikatori: Broj održanih prezentacija Broj učesnika Broj TV/radio reportaža o organizovanim događajima
Potencijalni partneri: Opštine na jugu Crne Gore Nacionalna turistička organizacija Jadranski sajam u Budvi Lokalne turističke organizacije Porto Montenegro/Luštica/Sveti Stefan
Rizici: Slab odaziv učesnika (izlagača) Slaba posjećenost događaja
Monitoring i evaluacija Formiraće se tim koji će pratiti plan aktivnosti i realizaciju projekta po fazama.
Period implementacije 1 godina
Budžet: 10.000 EUR 100% Opština Kolašin i LTO Kolašin

Projekat 11: Razvoj održivog turizma u NP Biogradska gora, obilježavanje vrhunske "single track" biciklističke staze za planinski biciklizam» i postavljanje signalizacije	
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma	
Mjera 1.3: Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu	
Aktivnosti: Tender za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju biciklističke staze Izrada tehničke dokumentacije Tender za nabavku signalizacije Čišćenje i obilježavanje staze i postavljanje potrebne signalizacije Izrada promotivnog materijala	
Opis projekta Izrada i markiranje biciklističke staze u dužini 15-20km koja bi svojim većim dijelom prolazila kroz područje NP Biogradska Gora. To je vrhunska "single track" staza za planinsko biciklo koja bi bila izuzetno privlačna specijalizovanim sportskim klubovima koji se planinskim biciklizmom bave profesionalno ili rekreativno. Staza bi stvorila uslove za privlačenje ove specifične klijentele, i na taj način u različitim periodima godine povećavala broj turista. Ovo je prilika da Nacionalni park poveća svoje prihode. Uspostavljanje standardizovane saobraćajne i turističke signalizacije do NP Biogradska gora, kao i putokazi po kojima posjetioci moraju da se upravljaju u NP. Svrha je da se obezbijedi nesmetano pronalaženje turističkih lokaliteta na području NP Biogradska gora i da se turistima pruže osnovne informacije o lokalitetima. U okviru Nacionalnog parka moglo bi se organizovati takmičenje biciklista međunarodnog karaktera, što bi privuklo i veći broj posmatrača/turista.	
Očekivani rezultati Izgrađena single track biciklistička staza za planinski biciklizam i postavljena potrebna signalizacija.	
Ciljne grupe Lokalno stanovništvo Turisti Sportski klubovi (lokalni, Crnogorski i inostrani)	
Indikatori Izgrađeno 20 km biciklističke staze Broj posjetilaca NP Biogradska gora za vrijeme turističke sezone Anketa o zadovoljstvu posjetilaca NP Biogradska gora ponudom	
Potencijalni partneri Opština Kolašin Lokalna turistička organizacija opštine Kolašin Regionalno razvojna agencija Komovi, Bjelasica, Prokletije Međunarodne organizacije Nacionalna turistička organizacija	
Rizici Nedostatak finansijskih sredstava	
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe sastavljene od predstavnika organa lokalne samouprave i ostalih partnera koji će vršiti nadzor nad realizacijom projekta, njegovu ocjenu i koja će podnijeti izveštaj organima lokalne uprave.	
Period implementacije 12 mjeseci	
Budžet 10.000,00 EUR 50% Opština Kolašin, 50% Nacionalni parkovi i donatori	

Projekat 12 : Izgradnja gradskog šetališta
Prioritet 3: Razvoj i unapređenje turizma
Mjera3.2: Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Tender za odabir izvođača radova Izgradnja nedostajećeg dijela nasipa Izgradnja pješačke i biciklističke staze Uređenje zelenih površina (zasadi niskog i visokog rastinja) Postavljanje rasvjete i mobilijara
Opis projekta: Prvi odobreni projekat iz IPA fondova "Šetalište na desnoj obali Tare" odnosi se na izgradnju šetališta, koje će napraviti i prirodnu i turističku vezu između novog mosta na Vladošu i sadržaja sportske zone. Namjena planiranog objekta je šetalište sa biciklističkom stazom i ostalim pratećim sadržajima koji su kompatibilni osnovnoj funkciji objekta. Za trasu projektovanog objekta koristio bi se postojeći nasip, a sam objekat šetališta planirati da istovremeno predstavlja i obaloutvrdu odnosno vodozaštitni pojas na desnoj obali rijeke Tare na potezu od mjesta Strelički krš (priključiti se na postojeću saobraćajnicu u naselju Lug) dalje postojećim nasipom do Pažanjskog potoka, zatim uz potok do postojećeg mosta na Pažanjskom potoku u neposrednoj blizini sportskih objekata.
Očekivani rezultati: Stavljanje šetališta i biciklističke staze u funkciju Promovisanje zdravih stilova života
Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo Turisti
Indikatori: Izgrađeni kilometri biciklističke staze i metri šetališta
Potencijalni partneri: Opština Kolašin Donatori (EU)
Rizici: Plavljenje prostora
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe za praćenje i evaluaciju projekta.
Period implementacije 12-36 mjeseca
Budžet: Ukupna vrijednost realizacije svih faza projekta šetalištne staze: 772.606,53 € 85% IPA 15% OPŠTINA

Projekat 13: Izgradnja dvije podzemne garaže
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjere 1.3: Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Analiza saobraćaja, postojećeg stanja (opterećenje gradskog jezgra) Raspisivanje tendera za izradu projektne tehničke dokumentacije (idejni projekat, glavni projekat, revizija projekta) Raspisivanje tendera i odabir izvođača radova Monitoring
Opis projekta: Izgradnjom dvije podzemne garaže riješio bi se stalno prisutan problem saobraćaja u mirovanju (parkiranje). Naime, realizacijom ovog projekta bi se rasteretio gradski saobraćaj, tako što bi uklanjanjem uličnih parking mjesta došlo do rasterećenja ulica i lakšeg protoka saobraćaja. Takođe bi se oplemenilo i uredilo centralno gradsko jezgro.
Očekivani rezultati: Uređenje centralnog gradskog jezgra Povećanje parking mjesta Povećanje nivoa bezbjednosti saobraćaja
Ciljne grupe: Stanovnici opštine Kolašin, Turisti
Indikatori: Broj novih parking mjesta
Potencijalni partneri: Opština Kolašin Direkcija za saobraćaj Ostali investitori (privatno javno partnerstvo)
Rizici: Nepoštovanje rokova za izvođenje radova Teren nije pogodan za izgradnju podzemnih garaža
Monitoring i evaluacija: Obezbjediđivanje stručnog tijela koji će vršiti nadzor nad izvođenjem radova. Nakon završetka radova se vrši tehnički prijem objekta, nakon čega se izdaje upotrebna dozvola koja je potvrda organima lokalne uprave o kvalitetno realizovnom projektu, koji se predaje građanima na upotrebu.
Period implementacije: Minimum 12 mjeseci
Budžet: Nakon urađenog glavnog projekta se može planirati budžet

Projekat 14: Opremanje i stavljanje u funkciju raspoloživih sportskih terena
Prioritet 1: Razvoj i unapređenje turizma
Mjere 1.3: Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Utvrđivanje postojećeg stanja sportskih terena i definisanje plana rekonstrukcije i opremanja Izrada projektne dokumentacije za odabrane objekte (ograđivanje fudbalskog stadiona, izgradnja tribina, uređenje parking prostora, zelenila, itd.) Održavanje press konferencije i promocija projekta Početak radova na rekonstrukciji sportskih terena Otvaranje rekonstruisanih sportskih terena
Opis projekta: Renoviranje sportskih terena u Kolašinu trebalo bi da doprinese većem uključenju mladih u sportske aktivnosti. U tom cilju neophodna je adaptacija/rekonstrukcija sportskih terena. Tu se u prvom redu misli na ograđivanje fudbalskog stadiona i izgradnju tribina i svlačionica, zatim zamjena trave na fudbalskom stadionu, kao i uređenje prostora oko stadiona (parking prostor, zelene površine). Takođe, potrebna je rekonstrukcija i obnova terena za rukomet i mali fudbal i uređenje svlačionica.
Očekivani rezultati: Rekonstruisan fudbalski stadion i ostali sportski tereni
Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo Sportski savezi/klubovi
Indikatori: Izgrađene tribine i broj mjesta za sjedenje Površina uređenih zelenih površina Broj novosagrađenih parking mjesta
Potencijalni partneri: Ministarstvo prosvjete i sporta Opština Kolašin; Opštine u okruženju FSCG (Fudbalski Savez Crne Gore); FK Gorštak Donatori
Rizici: Nedostatak finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe za praćenje projekta sastavljene od predstavnika ministarstva prosvete i sporta, opštinskih službi za sport i infrastrukturu i nevladinih organizacija koja će vršiti nadzor realizacije projekta i dati njegovu ocjenu. Ta radna grupa će na kraju projekta podnijeti izvještaj partnerima u projektu.
Period implementacije 12 mjeseci
Budžet: 250.000,00 EUR Izvori finansiranja: Opština i resorno Ministarstvo

Projekat 15: Izrada i sprovođenje programa zapošljavanja pojedinih kategorija nezaposlenih (fokus na mlade i ugrožene grupe)
Prioritet 2: Održivi razvoj lokalne privrede
Mjera 2.1: Aktivne mjere zapošljavanja definisane i implementirane
Aktivnosti: Mapiranje ciljnih grupa nezaposlenih (fokus na mlade i ugrožene grupe) Izrada baze podataka o kvalifikacijama i vještinama Izrada programa zapošljavanja Sprovođenje programa - organizovanje i održavanje seminara/obuka neformalnog obrazovanja sa ciljem prekvalifikacije ciljne grupe, podsticanje preduzetništva, itd.
Opis projekta: Kao jedan od najvećih problema kolašinske opštine identifikovan je visok procenat nezaposlenih. Taj problem je naročito izražen kod mladih ljudi. Zbog sveukupne socio-ekonomske situacije mladi iz ovih krajeva odlaze u razvijenije opštine u potrazi za boljim životom, prvenstveno u Podgoricu i na primorje. Takođe, nakon ekonomskog kolapsa industrijskih giganata tokom posljednje decenije 20. vijeka i nemogućnosti njihovog oporavka i uspješne privatizacije, javio se problem sa radnom snagom koja je ostala bez posla. Te fabrike i preduzeća je nemoguće vratiti u stanje prije kolapsa, zbog čega bivši radnici imaju velikih problema prilikom zapošljavanja, jer njihove kvalifikacije ne odgovaraju zahtjevima tržišta radne snage i potrebna im je prekvalifikacija. Kao jedan od prioriteta lokalne samouprave određeno je rješavanje problema zapošljavanja nezaposlenih, sa posebnom pažnjom posvećenom mladima i ugroženim grupama. U skladu sa tim, biće izrađen ovaj program budućeg zapošljavanja pomenutih kategorija. Ovaj program će biti usklađen sa profilom ciljnih kategorija nezaposlenih. Neophodno je napraviti bazu sa ukupnim brojem i njihovim kvalifikacijama za rad. Na osnovu tog profila će biti određeni prioriteti kada su u pitanju dokvalifikacije, prekvalifikacije i neformalno obrazovanje (preduzetničko znanje, vještine komuniciranja, prodaje, prezentiranja, pregovaranja, pronalaženja posla i dr.). Paralelno, provjeriće se potrebe privrede. Program će sadržati aktivne mjere podrške budućim preduzetnicima, oličene kroz povoljne programe kreditiranja najboljih ideja. Na ovaj način će se pospješiti preduzetništvo i samozapošljavanje u kolašinskoj opštini.
Očekivani rezultati: Sproveden program zapošljavanja ciljnih grupa (mladi i ugrožene grupe) u opštini Kolašin
Ciljne grupe: Mladi Dugoročno nezaposleni i ostale ugrožene grupe
Indikatori: Broj polaznika obuka Baza podataka o kvalifikacijama ciljnih grupa Program zapošljavanja-dokument Broj odobrenih kredita za biznis ideje
Potencijalni partneri: Zavod za zapošljavanje CG, Biro rada Kolašin Opština Kolašin, Lokalne obrazovne ustanove Ministarstvo rada i socijalnog staranja IRF
Rizici: Nedovoljna zainteresovanost nezaposlenih lica koja primaju socijalnu nadoknadu Odlazak mladih u veće i razvijenije opštine
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe sastavljene od predstavnika lokalne samouprave, lokalnog biroa rada i ostalih partnera koji će vršiti nadzor nad realizacijom projekta, njegovu ocjenu i koja će podnijeti izveštaj organima lokalne samouprave
Period implementacije: 12-24 mjeseca
Budžet: biće naknadno određen 10% Opština, 90% Vlada CG, ZZZ, IRF

Projekat 16: Razrada projekta poslovne zone «Bakovići»
Prioritet 2: Održivi razvoj lokalne privrede
Mjera 2.2: Mjere za podršku razvoju poslovne infrastrukture
Aktivnosti: Donošenje Odluke o izradi Lokalne studije lokacije (LSL) za poslovnu zonu "Bakovići" Odabir projektanta poslovne zone Sprovođenje postupka procjene uticaja na životnu sredinu Infrastrukturno opremanje poslovne zone Donošenje/usvajanje podsticajnih mjera za privlačenje potencijalnih korisnika zone Usvajanje Pravilnika kriterijuma i postupaka za dodjelu u zakup prostora zone, Pravilnika o načinu korišćenja prostora zone i tipski ugovor o odnosima operatora i korisnika zone Promocija poslovnih zona
Opis projekta: Opština Kolašin je prema Generalnom urbanističkom planu predviđela biznis zonu na lokalitetu "Bakovići" ukupna površina 131.648 m ² , što ga čini podobnim za razvoj biznisa. Lokacija ima neophodnu infrastrukturu (voda, struja) i trenutno je 70% komunalno opremljena, ali prijedlog opštine je da se 100% komunalno opremi kako bi veći broj preduzeća i preduzetnika imali povoljne uslove za rad sa aspekta smanjenih troškova i riješenih infrastrukturnih problema u okviru biznis zone. Zona mora biti građevinski uređen i komunalno opremljen prostor. Namjena zone je turizam, industrija i poljoprivreda. Poslovnu zonu "Bakovići" treba dovesti do potpune opremljenosti, i to: energetsom infrastrukturom (trafostanice, javna rasvjeta, električni i drugi priključci), komunalnom infrastrukturom (vodovodne instalacije, voda i kanalizacija, priključak na spoljašnje instalacije i dr.) i saobraćajnom infrastrukturom (pristupni putevi - putevi u zoni, telefonski i drugi priključci i dr.) Potrebno je izraditi potrebnu plansku dokumentaciju za ovu zonu (lokalna studija lokacije koja treba da sadrži procjenu uticaja objekata na životnu sredinu. Zatim, potrebno je obezbijediti da svojim „stanarima“ poslovna zona ponudi određene benefite koji mogu biti iskazani kroz: - Oslobođenje plaćanja naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta - Davanje zemljišta u dugoročni zakup - Smanjenje stope/ukidanje poreza na nepokretnosti - Oslobođenje od poreza na dobit - Olakšice za zapošljavanje u biznis zoni - država plaća 80% poreza i doprinosa, 20% opština
Očekivani rezultati: Usvojena i izrađena lokalna studija lokacije poslovne zone Poslovna zona Bakovići stavljena u funkciju Poslovni subjekti koriste zonu Poslovna zona promovisana
Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo; Privredni subjekti; potencijalni investitori (domaći i strani) koji trenutno nisu prisutni u Kolašinu
Indikatori - Broj preduzetnika i MSP u zoni - Broj zaposlenih u preduzećima koja posluju u zoni - Usvojena i izrađena lokalna studija lokacije - Usvojen Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma i postupaka za dodjelu u zakup prostora zone - Usvojen Pravilnik o načinu korišćenja prostora zone - Donesene podsticajne mjere za korišćenje zona
Potencijalni partneri: Ministarstvo ekonomije; Donatori
Rizici: Nedovoljna zainteresovanost investitora; Nepostojanje kvalifikovane radne snage
Monitoring i evaluacija: Osnivanje radne grupe za praćenje projekta, koja će biti sastavljena od predstavnika iz sektora urbanizma, ekološke inspekcije i iz sekretarijata za privredu i finansije.
Period implementacije 2 godine
Budžet: 30.000,00 EUR 15% Opština, 85% CHF International, USAID

Projekat 17: Izrada vodiča za poslovanje u Kolašinu i pregled investicionih prilika
Prioritet 2: Održivi razvoj lokalne privrede
Mjera 2.2: Mjere za podršku razvoju poslovne infrastrukture
Aktivnosti: Raspisivanje tendera za izradu Vodiča za investitore i odabir ponuđača Izrada Vodiča Promovisanje Vodiča (okrugli stolovi, promocija u medijima, itd.)
Opis projekta: Vodič za investitore predstavljao bi poslovnu ponudu opštine sa akcentom na već postojeće lokalne studije lokacije namijenjene za turizam, poljoprivredu, poslovne objekte itd. Vodič će informisati potencijalne investitore o ekonomskim prilikama u opštini, ali i o saobraćaju i infrastrukturi, industrijskim zonama, poreskim i drugim olakšicama za ulagače, novim radnim mjestima, slobodnoj radnoj snazi, potencijalnim lokalnim partnerima, kao i o mogućnostima ulaganja u turizam i poljoprivredu. Zbog svega navedenog, neophodno je da budući vodič sadrži sljedeće cjeline: prednosti geografskog položaja, prednosti poslovnog okruženja, prednosti radne snage, prednosti prirodnog okruženja, kvalitet života, lokacije pogodne za investiranje (infrastruktura), privredne grane pogodne za investiranje, kako započeti posao i kako se dobijaju dozvole. Ove cjeline će biti detaljno opisane u skladu sa specifičnostima opštine Kolašin. Potencijalni investitori moraju da imaju sve potrebne informacije o stanju u opštini (infrastruktura, radna snaga, poslovno okruženje, zakonodavstvo i birokratija i dr.) kako bi imali jednostavne i logične razloge investiranja u našu privredu. Najveća prednost naše sredine jesu ogromni kapaciteti za razvoj zimskog i eko turizma, zbog čega posebnu pažnju u vodiču treba posvetiti ovim privrednim sektorima. Izrada jednog ovakvog poslovnog vodiča predstavljao bi najbolji način promocije naše opštine i njenih potencijala. Vodič sa svim nabrojanim detaljima jeste jedna vrsta lične-biznis karte grada. U dijelu promocije, planirano je održavanje okruglih stolova, promocije putem medija (TV, radio, internet). Vodič će biti dostupan u elektronskoj formi na sajtu Opštine, sajtu Vlade (ministarstva ekonomije).
Očekivani rezultati: Izrađen i promovisan Vodič za poslovanje u Opštini Kolašin
Ciljne grupe: Privredni subjekti Potencijalni investitori
Indikatori: Izrađen Vodič za poslovanje i distribuiran u 500 primjeraka Broj održanih okruglih stolova Broj pripremljenih i emitovanih TV priloga o Vodiču
Potencijalni partneri: Centar za preduzetništvo i ekonomski razvoj Ministarstvo ekonomije Poslovna udruženja
Rizici: Neadekvatna prezentacija i promocija Vodiča Slab interes potencijalnih investitora za ulaganje
Monitoring i evaluacija Osnivanje grupe za praćenje realizacije projekta.
Period implementacije 12-24 mjeseca
Budžet: 10.000,00 EUR 50% Opština 50% Ministarstvo ekonomije

Projekat 18: Zaštita geografskog porijekla proizvoda i brendiranje
Prioritet 2: Održivi razvoj lokalne privrede
Mjera 2.3: Razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje (sa fokusom na autohtone proizvode)
Aktivnosti: - Formiranje projektnog tima - Radionice i seminari za poljoprivredne proizvođače - Organizovanje posjeta proizvođačima koji su već zaštitili svoje proizvode (razmjena iskustava) - Motivisanje proizvođača da zaštite svoj proizvod - Promovisanje zaštićenih proizvoda
Opis projekta: Uslovi i postupak zaštite oznake geografskog porijekla propisani su Zakonom o oznakama geografskog porijekla („Sl. List Crne Gore”, br. 48/08“). Primjenom Zakona o žigovima omogućava se sprovođenje zaštite geografskog porijekla proizvoda. Na taj način stvara se robna marka koja teži zadovoljavanju najviših evropskih standarda u proizvodnji/kvalitetu proizvoda. Nadalje, roba koja ima zaštićeno geografsko porijeklo, prema Lisabonskoj konvenciji ne podliježe carinskim barijerama, nema propisanih kvota za njen izvoz na tržište Evropske unije, a na domaćem i inostranom tržištu prodaje se skuplje od proizvoda koji nemaju to obilježje. Proces zaštite geografskog porijekla proizvoda i brendiranje u Crnoj Gori tek je na samom početku, i ovaj projekat imao bi za cilj njegovo osnaživanje, posebno kada je u pitanju opština Kolašin. Cilj projekta je da se preduzeća/poljoprivredni proizvođači iz ove opštine stimulišu i osposobe da postignu konkurentnost na domaćem i međunarodnom tržištu. Inače, Privredna komora Crne Gore već nekoliko godina sprovodi program postepenog brendiranja domaćih proizvoda pod nazivom “Dobro iz Crne Gore”. Ustanovljen je žig istog naziva koji mogu da nose proizvodi domaćih firmi sa najvišim ugledom. Pravo na korišćenje žiga “Dobro iz Crne Gore” trenutno ima 69 proizvoda iz 12 crnogorskih kompanija. U pitanju su poljoprivredni proizvodi – vina, mlijeko i mliječni proizvodi, voda za piće, mesne prerađevine i peciva. Privredna komora Crne Gore se registrovanjem kolektivnog žiga DOBRO IZ CRNE GORE angažovala u domenu promocije proizvoda i podizanju svijesti da se kupovinom domaćeg proizvoda postiže ukupan privredni rast. Kreiranjem i afirmacijom znaka za kvalitetan i prepoznatljiv crnogorski proizvod, otvoren je put za unapređenje kvaliteta proizvoda i usluga, čime se postiže bolja spremnost za nastup na inostranom tržištu. Projekat zaštite geografskog porijekla proizvoda i brendiranje poljoprivrednih proizvoda iz Kolašina bi predočio proizvođačima kriterijume međunarodnog tržišta koje treba prihvatiti, kako bi cijenama i kvalitetom bili konkurentni uvoznim proizvodima na domaćem tržištu i obezbijedili mogućnost izvoza. Navedeno podrazumijeva podizanje nivoa svijesti proizvođača o prednostima zaštićenog proizvoda, upoznavanje s ustanovljenim standardima proizvodnje i dobrim primjerima iz prakse. Najprepoznatljiviji proizvodi su kolašinski sir i krompir, kao i drugi proizvodi koji se pripremaju na tradicionalan način (cicvara, kačamak, itd.).
Očekivani rezultati: - Povećanje nivoa svijesti proizvođača o prednostima zaštićenog proizvoda - Povećanje nivoa svijesti kupaca o prednostima zaštićenog proizvoda - Povećanje broja proizvoda sa oznakom geografskog porijekla - Povećanje izvoza proizvoda sa oznakom geografskog porijekla
Ciljne grupe: - poljoprivredni proizvođači - trgovinske mreže - domaći distributeri
Indikatori: - Broj proizvoda/proizvođača sa oznakom geografskog porijekla - Vrijednost izvoza proizvoda sa oznakom geografskog porijekla - Potpisani ugovori sa predstavnicima hotelske i ugostiteljske industrije

Potencijalni partneri: - Privredna komora Crne Gore - Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Udruženja poljoprivrednih proizvođača iz Kolašina - Monteorganica - Opština Kolašin - Donatori
Rizici: - Nedovoljno znanje proizvođača o postupku i svrsishodnosti zaštite proizvoda - Nedovoljna zainteresovanost proizvođača da zaštite svoj proizvod
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe za praćenje projekta sastavljene od predstavnika Privredne komore i opštinskih službi za poljoprivredu.
Period implementacije Kontinuiran proces
Inicijalni budžet: 15.000,00 EUR Podnosioci Zahtjeva za sticanje prava na korišćenje žiga dužni su prilikom podnošenja zahtjeva i prateće dokumentacije da uplate naknadu za pokriće troškova rješavanja zahtjeva u postupku dodjele, u iznosu: 1. za jedan proizvod ili vrstu usluge 500,00 €, 2. za više proizvoda iz iste linije proizvoda 500,00€ + 100,00€ za svaki naredni proizvod, 3. za više proizvoda iz različitih linija proizvoda 500,00 € + 250,00 € za svaki naredni proizvod, Iznos godišnje naknade za pravo upotrebe znaka, po proizvodu ili usluzi, iznosi: - 200 EUR za mala privredna duštva. - 300 EUR za srednja privredna duštva. - 500 EUR za velika privredna duštva.

Projekat 19: Saradnja sa zainteresovanim opštinama u snimanju stanja šuma i komunikacija sa nadležnim nacionalnim tijelima u dijelu kontrole koncesionara
Prioritet 2: Održivi razvoj lokalne privrede
Mjera 2.4: Unapređenje šumarstva i zaštita šuma i razvoj drvoprede
Aktivnosti: Osnivanje tima koji će biti sastavljen od predstavnika svih zainteresovanih opština Raspisivanje tendera i odabir preduzimača za snimanje stanja na terenu Određivanje prioriteta i akcija djelovanja Informisanje stanovništva i potencijalnih koncesionara o definisanim prioritetima i procedurama za dobijanje koncesija Pošumljavanje
Opis projekta: Kolašin, kao i većina opština na sjeveru, poseduje veliko šumsko bogatstvo. Ono predstavlja ogroman potencijal za razvoj naše privrede, kako za razvoj drvoprerađivačke, tako i turizma. Dobro upravljanje šumama je od velikog značaja za razvoj sela, očuvanje biodiverziteta, i dugoročno održiv razvoj drvne industrije. Kao problem identifikovano je neekonomično i nesavjesno korišćenje i sječa šuma. U cilju rješavanja ovog problema, potrebno je sređivanje svih dostupnih podataka (snimanje šuma - površine, kvalitet, struktura i sl.). Na osnovu dobijenih podataka odredili bi se prioriteti - šta se može sjeći, gdje se može sjeći, gdje je potrebno pošumljavanje i sl. Nakon ovoga, uslijedilo bi informisanje stanovništva, potencijalnih koncesionara o određenim prioritetima, i pojašnjenje o procedurama oko dobijanja koncesije na šumu. Takođe, u domenu kontrole koncesionara, potrebno je ojačati/intenzivirati saradnju između lokalnih samouprava, Uprave za šume i resornog ministarstva. Nakon određivanja trenutnog stanja u oblasti šuma, na identifikovanim lokacijama vršiće se pošumljavanje angažovanjem lokalnih udruženja gorana.
Očekivani rezultati: Urađena analiza stanja šuma u opštini Kolašin Određeni prioriteti djelovanja u cilju zaštite i korišćenja šuma Povećan nivo svijesti lokalnog stanovništva i potencijalnih koncesionara o definisanim prioritetima i procedurama za dobijanje koncesija Pošumljavanje izvršeno na identifikovanim lokacijama
Ciljne grupe: Preduzetnici-koncesionari Lokalno stanovništvo
Indikatori: Pošumljena površina Analiza stanja šuma-dokument Informisanost stanovnika i potencijalnih koncesionara
Potencijalni partneri: Opština Kolašin i susjedne zainteresovane opštine Uprava za šume Lokalna udruženja gorana Zajednica opština
Rizici: Mala nadležnost lokalne samouprave u regulaciji i kontroli koncesionog korišćenja šuma Nezainteresovanost nadležnih institucija za promjene u okviru koncesija
Monitoring i evaluacija: Formirati tim za praćenje i evaluaciju projekta
Period implementacije: 12-24 mjeseca
Budžet: redovne aktivnosti u okviru opština, uz troškove snimanja stanja šuma

Projekat 20: Zaštita i kreiranje katastra vodoizvorišta na području opštine Kolašin
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.1: Mjere za kontrolisanu upotrebu i eksploataciju prirodnih resursa
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Izrada Elaborata vodoizvorišta pijaće vode i vode za flaširanje, kvaliteta voda i izdašnost izvora Kreiranje/predlaganje mjera za zaštitu vodoizvorišta koje obuhvataju zaštitu šuma na tom području Građevinski radovi koji podrazumijevaju bolje kaptiranje voda Kreiranje katastra vodoizvorišta
Opis projekta: Izdašnost glavnog izvorišta za gradsko područje (Rijeka Mušovića) je prepolovljena u zadnjih 30 godina. Uzroci tome su brojni a najveći uzrok su sječa šuma i druge neželjene aktivnosti na ovim područjima. Do sada nisu izvršena zakonom propisana istraživanja i određivanje zona zaštite za većinu vodoizvorišta koja su u korišćenju. Pored ovoga, nije obrađen katastar postojećih i potencijalnih izvorišta (vodnih objekata), pa u ovom trenutku nije moguće izvršiti preciznu identifikaciju svih vodoizvorišta i zona njihove zaštite. Potrebno je uraditi sveobuhvatnu studiju o mogućnostima zahvata vode za piće, njenom kvalitetu i količini. Neophodno je što prije istražiti stanje kvaliteta voda, realnih i potencijalnih zagađenja i u tom cilju uraditi katastar vodoizvorišta, kao i izvora zagađenja, te mjera njihove zaštite i obezbijediti izgradnju informacionog sistema o vodama i upravljanja vodnim resursima.
Očekivani rezultati: Katastar postojećih vodoizvorišta kreiran i redovno se ažurira Mjere zaštite vodoizvorišta se primjenjuju
Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo Investitori
Indikatori: Katastar vodoizvorišta Elaborat o vodoizvorištu pijaće vode i vode za flaširanje, kvalitetu voda i izdašnosti izvora Definisane mjere za zaštitu vodoizvorišta
Potencijalni partneri: Uprava za vode Investitori Donatori
Rizici: Nedostatak finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Praćenje projekta od strane projektnog tima.
Period implementacije 12-24 mjeseca
Budžet: 40.000,00 EUR 50% Opština 50% resorno Ministarstvo

Projekat 21: Sanacija i rekultivacija divljih deponija
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.2: Razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture
Aktivnosti: Raspisivanje tendera za izradu Studije za sanaciju divljih deponija i odabir ponuđača Saniranje i rekultivacija divljih deponija Izrada edukativnog materijala o štetnosti divljih deponija na čovjeka i okolinu Sprovođenje promotivne kampanje o štetnosti divljih deponija (predavanja u osnovnoj i srednjoj školi, javna tribuna za građane, oglašavanje putem medija)
Opis projekta: Putem javnih nabavki odrediti firmu koja će uraditi Studiju sanacije. Nakon toga, u saradnji sa JK Komunalno pristupiti saniranju i rekultivaciji divljih deponija sa područja opštine. U saradnji sa NVO koje se bave pitanjima zaštite životne sredine uraditi promotivni materijal(brošure i letke) o negativnom uticaju divljih deponija. Takođe, održati predavanja u osnovnoj i srednjoj školi o ovom problemu. Organizovati javnu tribinu za građane. Putem lokalnog medija upozoriti građane da ne stvaraju divlje deponije i ukazati na kaznene mjere.
Očekivani rezultati: Povećan stepen očuvanosti životne sredine Povećan nivo svijesti o zaštiti životne sredine kod učenika i odraslih.
Ciljne grupe: Građani, TO, lokalna uprava, mladi (učenici)
Indikatori: Održana dva predavanja u školama, broj učenika koji su prisustvovali predavanjima Održana javna tribina, broj učesnika Broj saniranih u odnosu na ukupan broj divljih deponija
Potencijalni partneri: JKP, Komunalna policija, škole, Agencija za zaštitu životne sredine NVO
Rizici: Nemogućnost uklanjanja deponija na pojedinim mjestima Nedostatak finansijskih sredstava
Monitoring i evaluacija Izveštaj o sanaciji divljih deponija. Izveštaj Agencije za životnu sredinu. Izveštaj Sekretarijata o stanju životne sredine.
Period implementacije 12-24 mjeseci
Budžet: Biće određeno naknadno 50% opština; 50% Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Projekat 22: Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i segmenata kanalizacione mreže u opštini Kolašin
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.2: Razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture
Aktivnosti: Formirati projektni tim Izrada projektne tehničke dokumentacije (glavni projekta kanalizacije grada i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, Revizija Glavnog projekta, itd.) Raspisivanje tendera i odabir izvođača za postavljanje sistema za prečišćavanje otpadnih voda i izgradnju kanalizacione mreže Monitoring izvođenja radova
Opis projekta: Problem tretiranja otpadnih voda je dugogodišnji. Nije se realizovao prije svega zbog nedostatka velikih finansijskih sredstava koje zahtijeva izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže. U ovom trenutku, otpadne vode se, bez prethodnog tretmana, ispuštaju u rijeku Taru. Takođe, nizak je nivo prečišćavanja fekalnih otpadnih voda (samo dva gradska postrojenja – Podgorica i Mojkovac); slabo se prati ispuštanje industrijskih otpadnih voda, kao i zagađenja voda sredstvima koja se koriste u poljoprivredi, i dr. Projektom se predviđa izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, izgradnja kanalizacione mreže i mreže za poboljšanje sistema za vodosnabdjevanje u opštini Kolašin. Što se tiče završenih aktivnosti na ovom problemu, urađeno je sledeće: - Geodetska podloga za lokaciju uređaja za prečišćavanje otpadnih voda u okviru industrijske zone „Bakovići“. Prema Generalnom urbanističkom planu (GUP) a i prema budućem Prostorno urbanističkom planu opštine Kolašin (PUP), predviđeno je izmještanje lokacije tretmana otpadnih voda iz naselja Breza, gdje se nalaze postojeće lagune, u naselje Bakovići, gdje će biti napravljen kolektor. - „Studija za finansiranje projekta razvoja vodovodnog i kanalizacionog sistema Kolašina“ koju je izradio tim inženjera iz WYG-IPF (Program podrške EU za infrastrukturne projekte na Zapadnom Balkanu).
Očekivani rezultati: Postavljen sistem za prečišćavanje otpadnih voda Izgrađena kanalizaciona mreža
Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo Investitori
Indikatori: Metri izgrađene i popravljene kanalizacione mreže Sistem za prečišćavanje otpadnih voda u funkciji Stepen zagađenosti tla i vode nakon godinu dana smanjen
Potencijalni partneri: Ministarstvo održivog razvoja i turizma Investitori Donatori
Rizici: Neusklađenost tehničke dokumentacije izgradnje objekta Nepristupačnost terena za potrebnu mehanizaciju Problem regulisanja imovinsko pravnih odnosa Nedobijanje saglasnosti na Procjenu uticaja na životnu sredinu Kašnjenje u izradi potrebne tehničke dokumentacije Nepoštovanje rokova definisanih između ugovornih strana u realizaciji ugovorenih aktivnosti

Monitoring i evaluacija

Osnivanje radne grupe za praćenje i evaluaciju projekta.

Period implementacije

12-36 mjeseca

Budžet:

Prema Studiji izvodljivosti postoje tri opcije za dalju realizaciju projekta:

- minimalni projekat _____ 1.584.000€
 - osnovni projekat _____ 3.198.000€
 - dugoročni program _____ 6.553.000€
- 10% Opština,
90% Vlada, IPA, EIB, KfW banka

Projekat 23: Edukacija i podizanje nivoa ekološke svijesti u opštini
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.3: Podizanje ekološke svijesti građana
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Potpisivanje Sporazuma o saradnji između škola i opštine Izrada plana i programa predavanja o aktuelnim temama koje se tiču ekologije, održivog razvoja, energetske efikasnosti, zdravih stilova života Sprovođenje programa podizanja nivoa ekološke svijesti u opštini Nadzor nad sprovođenjem aktivnosti
Opis projekta: U opštini Kolašin sprovodi se mali broj projekata koji se odnose na zaštitu životne sredine. Cilj projekta je povećanje nivoa svijesti mlađe populacije, prvenstveno učenika o zaštiti životne sredine. Projektni tim će se sastojati od predstavnika škola, opštine Kolašin i NVO-a koji se bave ovom temom. Projekat predviđa izradu plana i programa predavanja o ekološkim temama (energetska efikasnost, obnovljivi izvori energije, klimatske promijene, zaštita životne sredine, djelovanje i ponašanje u skladu sa prirodom itd.). Programom će se definisati forma u kojoj će se sprovoditi edukacija (kreativne radionice, predavanja, izleti u prirodi, dvd promotivni materijal, piblikacije, takmičenja itd.).
Očekivani rezultati: Povećan nivo ekološke svijesti i znanja učenika
Ciljne grupe: Mladi (učenici)
Indikatori: Broj održanih predavanja Broj organizovanih akcija/događaja o ekologiji i zaštiti životne sredine
Potencijalni partneri: Opština Kolašin Ministarstvo prosvjete i sporta Predavači Donatori
Rizici: Nedostatak predavača za određene teme Neuklapanje u vremenske okvire programa predavanja u školama
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe za praćenje projekta sastavljene od predstavnika opštine, škole i sastavljanje polugodišnjih izvještaja o sprovedenim aktivnostima.
Period implementacije 12-60 mjeseca
Budžet: 10.000,00 EUR 50% Opština, 20% Ministarstvo, 30% donatori

Projekat 24: Izbor najljepšeg dvorišta u opštini Kolašin
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.3: Podizanje ekološke svijesti građana
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Definisane pravilnika rada, priprema konkursa i obezbjeđivanje nagradnog fonda Raspisivanje konkursa Izbor najljepšeg dvorišta Svečana ceremonija uručivanja nagrada/e Medijska kampanja
Opis projekta: Opština Kolašin sa svojom turističkom ponudom i idiličnim pejzažima privlači sve veću pažnju turista kako iz Crne Gore i regiona, tako i stranih turista sa udaljenijih destinacija. U cilju uljepšavanja grada, što za rezultat ima stvaranje jačeg pozitivnog utiska posjetilaca opštine Kolašin, planira se izbor i promovisanje najljepšeg dvorišta u Kolašinu – projekat koji treba da preraste u tradicionalno dešavanje. Novčane nagrade i medijska promocija motivisaće građane da vode više računa o sredini u kojoj žive, a istovremeno će doprinijeti uljepšavanju ukupnog ambijenta.
Očekivani rezultati: Povećan nivo ekološke svijesti građana Ljepši ambijent u Kolašinu
Ciljne grupe: Domaćinstva i lokalno stanovništvo Posjetioc Mediji
Indikatori: Broj prijava na konkurs Broj medijskih objava
Potencijalni partneri: LTO Kolašin Donatori
Rizici: Istrajnost građana i prihvatanje inicijative kako bi ista prerasla u tradicionalnu, a vremenom i u turističku atrakciju
Monitoring i evaluacija Osnivanje projektnog tima koji će ocjenjivati pristigle prijave i proglašavati najbolje.
Period implementacije 2 mjeseca tokom godine, kontinuirano
Budžet: 2.000,00 EUR nagradni fond, volontersko angažovanje članova projektnog tima izvor finansiranja: Opština Kolašin i LTO

Projekat 25: Izrada i sprovođenje Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet (LBAP)
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.4: Održivo upravljanje zaštićenim područjima
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Izrada Plana Usvajanje plana u lokalnom parlamentu Sprovođenje plana Monitoring sprovođenja LBAP
Opis projekta: Lokalni Akcioni Plan za Biodiverzitet (LBAP) je dokument koji određuje na koji način je potrebno usaglasiti partnerstvo sa zainteresovanim stranama, na lokalnom nivou, u cilju zaštite, upravljanja i korišćenja životne sredine, i samim tim i biodiverziteta, na održiv način, i sada, ali i u buduću. Lokalni Akcioni plan za biodiverzitet mora da bude u skladu sa Nacionalnom Strategijom biodiverziteta i sa Akcionim Planom. Radni tim za izradu plana LBAP će utvrditi stanje biodiverziteta na području opštine, napraviti popis svih postojećih a posebno ugroženih vrsta, navesti njihova staništa, navesti faktore koji najviše prijete pojedinim biljnim i životinjskom vrstama i odrediti mjere prevencije i zaštite. Za primjenu plana biće odgovorna jedinica lokalne samouprave.
Očekivani rezultati: Usvojen Lokalni akcioni plan za biodiverzitet opštine Kolašin Sprovedene mjere prevencije i zaštite
Ciljne grupe: Nacionalni park Biogradska Gora Stanovništvo NVO
Indikatori: Broj popisanih biljnih i životinjskih vrsta Površina zaštićenih područja Uspostavljene upravljačke strukture
Potencijalni partneri: Prirodnjački muzej PMF - Biotehnički institut Agencija za zaštitu životne sredine NVO
Rizici: Nedovoljan broj podataka o stanju biodiverziteta Mjere definisane planom se ne sprovode na adekvatan način
Monitoring i evaluacija Lokalna uprava je u obavezi da jednom godišnje podnosi Izvještaj resornom ministarstvu o realizaciji aktivnosti definisanih Planom.
Period implementacije 5 godina
Budžet: 10.000 EUR Struktura finansiranja projekta (%) 50% opština; 50% donator

Projekat 26: Zaštita i upravljanje lokalitetom Torna i Gradišta (Sinjajevina)
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.4: Održivo upravljanje zaštićenim područjima
Aktivnosti: Izrada Studije zaštite spomenika prirode Torna i Gradišta od strane Zavoda za zaštitu prirode CG Proглаšenje zaštićenog područja od strane SO-e Kolašin Određivanje upravljača zaštićenim područjem (promovisanje privatno-javnog partnerstva po uzoru na zemlje EU)
Opis projekta: Na osnovu pokrenute inicijative o zaštiti pomenutog područja i usvajanja inicijative od strane SO-e Kolašin angažovati Zavod za zaštitu prirode u cilju izrade Studije o zaštiti spomenika prirode. Na osnovu izrađene studije SO donosi odluku o proglašenju zaštićenog područja na osnovu preporuka iz studije. Po vrijednostima biodiverziteta na ovom području a po mišljenju experata ovo područje treba da bude proglašeno spomenikom prirode jer je na prostoru od oko 7km ² identifikovano preko 600 različitih biljnih vrsta od kojih su mnoge endemi i reliktni. U podnožju Sinjajevine i neposredne blizine ovog lokaliteta nalazi se selo Lipovo povoljno za razvoj seoskog turizma koje može ovaj lokalitet koristiti kao posebnu atrakciju. Obzirom da se radi o posjetama zaštićenom području one bi morale biti realizovane po posebnom režimu i uz strogi nadzor upravljača.
Očekivani rezultati: Lokalitet Torna i Gradišta proglašen zaštićenim područjem Određen upravljač ovog zaštićenog područja
Ciljne grupe: Stanovništvo NVO
Indikatori: Broj posjetilaca zaštićenog područja Definisane i primijenjene mjere zaštite
Potencijalni partneri: Prirodnjački muzej, Zavod za zaštitu prirode NVO Nacionalni parkovi Donatori
Rizici: Zaštita ovog lokaliteta se ne sprovodi adekvatno
Monitoring i evaluacija ZZP CG će sprovoditi monitoring u svim fazama realizacije projekta
Period implementacije 2 godine
Budžet: 20.000 EUR Struktura finansiranja projekta (%) 20% opština; 80% donator

Projekat 27: Izgradnja gradske toplane u opštini Kolašin
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.5: Mjere energetske efikasnosti i upotreba obnovljivih izvora energije
Aktivnosti: - Formiranje stručnog tima za realizaciju projekta - Izrada plana energetske potrebe Kolašina i procjena troškova izrade studije; - Tender za izradu studije izvodljivosti za toplifikaciju - Tender za izradu idejnog i glavnog Projekta za gradsku toplanu - Tender za odabir investitora za izvođenje radova - Formiranje JP za upravljanje gradskom toplanom
Opis projekta: Toplifikacioni sistem podrazumijeva snabdijevanje toplotnom energijom dijela grada ili cijelog grada iz jednog ili više toplotnih izvora. Za toplifikaciju opštine Kolašin planirana je izgradnja jedne toplane. Ovim bi se zadovoljile potrebe za toplotnom energijom stanovnika opštine. Toplana bi imala kombinovani kotao (čvrsto+tečno gorivo). Prije izgradnje same toplane potrebno je izraditi studiju izvodljivosti i ostalu potrebnu projektno-tehničku dokumentaciju (idejni, glavni projekat, itd.). Nakon toga, raspisaće se tender za izvođača radova. Za što efikasnije funkcionisanje ovog sistema, potrebno je formirati javno preduzeće, zaduženo za rad, loženje i održavanje toplane. Radi izbjegavanja duplih troškova, izgradiće se sistem cijevi koji bi se postavljao zajedno sa kanalizacionim cijevima prilikom proširenja gradske kanalizacije. Toplifikacioni sistem ima više prednosti nad lokalnim grijanjem: racionalnija potrošnja energije, lakše regulisanje temperature prostorija u zavisnosti od spoljne temperature; znatno manja ulaganja po jedinici dobijene toplote (u €/kW); veća sigurnost u radu; smanjenje broja izvora emisije aerozagađenja; bolje upravljanje procesom sagorevanja i manje zagađenje sredine.
Očekivani rezultati: Uspostavljen i funkcionalan toplifikacioni sistem u opštini Kolašin Smanjena potrošnja električne energije domaćinstava
Ciljne grupe: Stanovništvo
Indikatori: Izrađen idejni i glavni projekat i studija izvodljivosti Smanjenje prosječne potrošnje energije u domaćinstvima
Potencijalni partneri: JKP, Sekretarijat za urbanizam (Opština Kolašin) Opština Pljevlja Donatori
Rizici: Nemogućnost pronalaženja finansijera za projekat Nepostojanje katastra podzemnih instalacija Građani ne prihvataju gradnju toplane
Monitoring i evaluacija Projektni tim će raditi monitoring i evaluaciju projekta.
Period implementacije 1-3 godine
Budžet: Okvirno 5-6.000.000 EUR Struktura finansiranja projekta (%) donatori, vlada i kreditno zaduženje

Projekat 28: Promocija investicione prilike i izgradnje malih HE na teritoriji opštine Kolašin
Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
Mjera 3.5: Mjere energetske efikasnosti i upotreba obnovljivih izvora energije
Aktivnosti: - Formiranje projektnog tima - Izrada Lokalnog energetskeg plana - Donošenje odluke o izgradnji malih HE - Definisanje modela gradnje hidroelektrane (JPP, davanje koncesija, i dr.) - Tender za izradu projekta tehničke dokumentacije za mHE - Tender i odabir izvođača radova - Puštanje objekta mHE u funkciju
Opis projekta: Opština Kolašin je prepoznala svoj razvojni cilj u obnovljivim izvorima energije (OIE) i ima plan da napravi katastar mHE na svojoj teritoriji i da definiše razvoj srednjenaponske mreže. Opština Kolašin uradila je Studiju o energetskom potencijalu Opštine Kolašin, koja definiše vodotoke koji se mogu koristiti za izgradnju malih hidroelektrana. Postoji 20tak vodotoka koji su kandidovani za davanje kocesija, a za njih 15 izvršena su neophodna mjerenja. Ova studija je sastavni dio Lokalnog energetskeg plana opštine. Lokalni energetski planovi su obaveza opština u skladu sa Zakonom o energetici i donose se za period od 10 godina. Ovi planovi bi pored ostalog poslužili Ministarstvu pri izdavanju energetskih dozvola i planiranju razvoja obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori. Ministarstvo ekonomije će, kroz podršku međunarodnih institucija, kroz fondove pomoći opštinama pri realizaciji lokalnih energetskih planova. Izgradnja malih hidroelektrana predstavlja razvojnu mogućnost za ovo područje, preko kojih se ne doprinosi samo povećanju količine električne energije, nego postaje bitan element u lokalnoj politici i pokretač privrednog razvoja kroz više aktivnosti: razni prateći pogoni, mljekare, pilane, prerada drveta, farme, ribnjaci, prerada kamena, flaširanje vode, turizam, ugostiteljstvo, sport, rekreacija i dr. Time se omogućava ljudima na području opštine Kolašin bolja ekonomska egzistencija, kroz racionalno i rentabilno energetske iskorišćenje malih vodotoka preko malih hidroelektrana, s obzirom na bogatstvo hidropotencijala ovih vodotoka. Opština Kolašin je izrazila spremnost da samostalno uloži u izgradnju barem jedne male hidroelektrane. Takođe, Opština je spremna ponuditi i neke podsticajne mjere i ohrabriti lokalne investitore i privredne subjekte da se uključe u izgradnju, bilo putem formiranja javno-privatnog partnerstva ili davanja nekih olakšica za investitore. U dijelu promocije izgradnje malih hidroelektrana, projekat predviđa niz aktivnosti – od okruglih stolova, tribina, preko TV reportaža, priloga, javnih kampanja i dr.
Očekivani rezultati: Poboljšan razvoj elektroenergetskog sistema kroz efikasnije korišćenje obnovljivih izvora energije Poboljšan lokalni razvoj opštine
Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo Privredni subjekti
Indikatori: Izrađen katastar raspoloživih vodotoka Izrađen Lokalni energetski plan Izgrađena 1 ili 2 male HE instalisane snage 1 MW
Potencijalni partneri: Ministarstvo ekonomije Privredni sektor

Rizici: Izrada prostornih planova može da bude glavna kočnica u realizaciji projekata malih hidroelektrana Nemogućnost obezbjeđivanja finansijskih sredstava Dugo čekanje na dobijanje potrebnih dozvola za funkcionisanje objekta
Monitoring i evaluacija Opština će formirati tijelo koje će biti zaduženo za monitoring projekta, a projekti tim će redovno izveštavati o dinamici realizacije projekta.
Period implementacije: 4-5 godina
Budžet: Izgradnja jedne mHE kreće se od 800.000-1.000.000EUR Opština, eventualno javno-privatno partnerstvo

Projekat 29: Informatičko opismenjavanje građana u opštini Kolašin
Prioritet 4: Opštinske usluge građanima i privredi
Mjera 4.1: Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost
Aktivnosti: Formiranje projektnog tima Analiza kapaciteta prostorija-objekata i računarske opreme za obučavanje polaznika Uređenje i opremanje posebne prostorije za održavanje kurseva/obuka Angažovanje kvalifikovanih predavača za informatičku obuku Promovisanje kurseva računara
Opis projekta: Veliki problem Kolašina kao turističkog centra kada su informacione tehnologije u pitanju je u tome što njegovi građani ne prepoznaju potencijal internet marketinga i komunikacionih mogućnosti koje pružaju današnje tehnologije. Zbog malog procenta informatičko pismenih ljudi u opštini Kolašin, neophodno je uspostaviti centar za informatičko opismenjavanje, a sve u cilju efikasnijeg rada službenika lokalne samouprave, kao i građana i preduzetnika koji bi takođe imali mogućnost za pohađanje nastave. Centar će posloovati u sklopu sekretarijata opštine (biće određeno nanadno).
Očekivani rezultati: Uspostavljen Centar za infomatičku obuku Povećan nivo informatičke pismenosti
Ciljne grupe: Zaposleni u lokalnoj samoupravi Stanovništvo Privrednici
Indikatori: U okviru jednog kursa obučeno 30 ljudi Broj održanih kurseva u toku godine Broj nabavljenih računara i druge opreme
Potencijalni partneri: Opština Kolašin (Centar za kulturu koji posjeduje računarsku salu od 7 računara) Gimnazija "Braća Selić" (posjeduje računarsku salu od 20 računara) Ministarstvo za informaciono društvo
Rizici: Nezainteresovanost potencijalnih partnera i polaznika Nedostatak adekvatnog prostora i opreme u vlasništvu opštine
Monitoring i evaluacija Projektni tim će biti zadužen za monitoring realizacije projekta. Predavači na kursovima dostavljaju evidenciju polaznika i izvještaj o radu projektnom timu.
Period implementacije Trajanje kursa – 3 mjeseca Konstantni proces
Budžet: Opština 100% 6.000 EUR u slučaju da partneri ne obezbijede računarsku salu (minimalno 10 računara vrijednosti po 500 eura i ostatak sredstava potrebno za prateću opremu – projektor i oprema za umrežavanje računara) 500 eura – izrada materijala za 200 polaznika (okvirno 2.5 eura po polazniku) Troškovi prostora u kojem će se nalaziti centar – ne možemo za sada to predviđeti

Projekat 30: Izgradnja Access pointa u centru grada za Wifi internet
Prioritet 4: Opštinske usluge građanima i privredi
Mjera 4.1: Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost
Aktivnosti: Određivanje najbolje lokacije za pokrivanje centra grada Wifi internetom Raspisivanje tendera za kupovinu i ugradnju potrebne tehničke opreme Definisanje dovoljne količine protoka i potpisivanje ugovora sa nekim od internet provajdera
Opis projekta: Besplatan Wifi internet je već godinama trend koji je dostupan u svim boljim turističkim lokacijama. Dostupan svim posjetiocima-turistima, građanima i privrednicima koji se nalaze u centralnoj gradskoj zoni u informativne svrhe, upotpunjava turističku ponudu Kolašina i u velikoj mjeri pospješuje informatičko opismenjavanje njegovih građana.
Očekivani rezultati: Široka upotreba Wifi interneta u centralnoj gradskoj zoni
Ciljne grupe: Građani Preduzetnici Turisti
Indikatori: % pokrivenosti grada besplatnim internetom (centralna zona trenutno 0 %, cilj 100%)
Potencijalni partneri: Opština Kolašin Crnogorski Telekom Agencija za telekomunikacije Ministarstvo za informaciono društvo
Rizici: Nema rizika za ovakav projekat jer je sam po sebi izuzetno opravdan i neophodan (u današnje vrijeme bez interneta je gore nego da neka lokacija ne posjeduje televizijski signal)
Monitoring i evaluacija Opština Kolašin će biti zadužena za monitoring realizacije projekta.
Period implementacije Mjesec dana Konstantni proces
Budžet: Opština 100 % 1000 eura za acces point uređaj, vanjsku antenu za emitovanje signala i dovođenje telefonske linije i ostale potrebne opreme (kablovi i slično). Prema cjenovniku crnogorskog telekoma najbrži internet paket za poslovne korisnike je 10 Mbit/sec i za početak ovog projekta taj protok bi bio sasvim dovoljan, a kasnije prema potrebama bi se mogao proširiti kupovinom iznajmljene linije. Cijena ovog paketa je 80 eura mjesečno.

Projekat 31: Nabavka vozila Hitne pomoći
Prioritet 4: Opštinske usluge građanima i privredi
Mjere 4.1: Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost
Aktivnosti: Obezbjediavanje sredstava za nabavku vozila Sastanak sa nadležnim ministarstvom i potencijalnim donatorima Osmišljavanje promotivne kampanje i donatorske večeri Raspisivanje tendera i nabavka vozila
Opis projekta: U opštini Kolašin postoji Dom zdravlja, Centar hitne pomoći i tri područne ambulante (u Manastiru Morača, Dragovića Polju i Kraljskim Barama). Međutim, nedostatak zdravstvenog kadra (posebno lješkarskog) zastarjela i neadekvatna zdravstvena i stomatološka oprema, u velikoj mjeri utiču na nedovoljan kvalitet zdravstvene zaštite. U cilju povećanja kvaliteta zdravstvene zaštite, Strateški plan razvoja prepoznaje potrebu za nabavkom nedostajuće stomatološke i zdravstvene opreme. Jedan od prioriteta je nabavka novog vozila Hitne pomoći.
Očekivani rezultati: Obezbjedeena sredstva Nabavljeno i predato na upotrebu vozilo Hitne pomoći
Ciljne grupe: Zdravstvene ustanove (privatne i javne) u Kolašinu Donosioci odluka Donatori Stanovništvo Kolašina Privredni sektor Crne Gore/Strani investitori
Indikatori: Veći nivoa zadovoljstva građana Kolašina pruženom uslugom zdravstvene zaštite
Potencijalni partneri: Opština Kolašin Ministarstvo zdravlja Fond za zdravstveno osiguranje Donatori (uključujući privatne kompanije)
Rizici: Neizanteresovanost potencijalnih donatora
Monitoring i evaluacija Osnivanje radne grupe sastavljene od predstavnika organa zdravstva, Lokalne uprave, i Ministarstva zdravlja koji bi pratili sprovođenje aktivnosti i ostvarene rezultate.
Period implementacije 1 godina
Budžet: Biće određen naknadno

Projekat 32: Prekvalifikacija i dodatna edukacija marginalizovanih i isključenih grupa (lica sa posebnim potrebama, teže zapošljiva lica)
Prioritet 4: Opštinske usluge građanima i privredi
Mjera 4.1: Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost
Aktivnosti: Analiza postojećeg stanja i identifikovanje marginalizovanih i isključenih grupa Analiza njihovih znanja i vještina, i mogućnosti i interesovanja za usavršavanje Osmišljavanje programa obuke i prekvalifikacije Sprovođenje obuka Pomoć u zapošljavanju
Opis projekta: Dugoročna nezaposlenost predstavlja veliki problem u Kolašinu. Industrija koja je činila žilu kucavicu razvoja grada više ne postoji, a usko specijalizovana radna snaga, koja je u međuvremenu zašla u stariju dob, nije se na vrijeme prilagodila potrebama sadašnje privrede, prije svega u sektoru turizma.
Očekivani rezultati: Društveno angažovanje marginalizovanih i isključenih grupa Poboljšanje vještina i sticanje novih znanja kod ciljnih grupa
Ciljne grupe: Marginalizovane i socijalno isključene grupe
Indikatori: Broj predstavnika ciljnih grupa koji su prošli obuke Broj radno angažovanih polaznika
Potencijalni partneri: ZZZ CG Opština Kolašin, privredni sektor NVO
Rizici: Nezainteresovanost predstavnika ciljnih grupa
Monitoring i evaluacija U saradnji sa ZZZ i privrednim sektorom.
Period implementacije kontinuirano
Budžet: 6.000,00 EUR godišnje

MONITORING

U namjeri da se prati ostvarenje Strateškog plana razvoja, lokalna uprava će uspostaviti mehanizam monitoringa sa ciljem efikasne implementacije Strateškog plana i upotrebe resursa, kao i mjerenja efekata koji se postižu realizacijom predviđenih projekata. Tri člana Konsultativne grupe biće imenovana da vrše monitoring sprovođenja Strateškog plana razvoja i da o tome izvještavaju koordinatora Grupe.

Monitoring će biti zasnovan na prikupljanju relevantnih informacija za svaki projekat pojedinačno, i to u dijelu:

- procesnih indikatora (faza u kojoj se nalazi realizacija projekta, a koja će pratiti realizaciju aktivnosti),
- finansijskih indikatora (opredijeljeni i realizovani budžet, za projekte čija realizacija je u toku),
- fizičkih indikatora, koji će obuhvatiti prikupljanje podataka o učincima i rezultatima.

Za prikupljanje podataka biće zaduženi rukovodioci projekata, u saradnji sa partnerima koji učestvuju u sprovođenju pojedinačnih projekata. Rukovodioci projekata će o učincima, rezultatima, procesnim i finansijskim indikatorima izvještavati tročlanu grupu za monitoring, koji će objedinjavati podatake za potrebe sastanaka sa članovima Konsultativne grupe. U skladu sa Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, koordinator Konsultativne grupe će pripremati izvještaj o sprovođenju Strateškog plana razvoja i dostavljati ga Ministarstvu ekonomije, zaključno sa 30. aprilom za prethodnu godinu.

Monitoring realizacije Strateškog plana razvoja mora da omogući pravovremeno i potpuno izvještavanje lokalne uprave i resornog ministarstva, ali i svih zainteresovanih subjekata odnosno svih stanovnika i institucija na teritoriji opštine Kolašin. U tom pogledu, kao preduslov uspjeha informisanja, motivacije i uključivanja šire javnosti potrebno je utvrditi i usvojiti medijski plan, čijim će se sprovođenjem omogućiti medijska podrška i aktivnosti i rezultati učiniti dostupnijim svim građanima. To je posebno važno za održivost čitavog procesa koji treba da dovede do kvalitetnijeg života stanovnika opštine Kolašin.

FINANSIRANJE

Nakon odluke o rebalansu, budžet opštine Kolašin u 2011. godini iznosio je 4,7 miliona EUR, od čega se 10,8% ili 0,55 miliona EUR odnosilo na kapitalne rashode. U 2012. godini, s obzirom da budžet neće biti donešen prije početka godine na koju se odnosi, opština Kolašin koristiće mogućnost privremenog finansiranja, i to najduže za razdoblje od tri mjeseca. Shodno Zakonu o finansiranju lokalne samouprave, privremeno finansiranje može se vršiti najviše do iznosa koji odgovara 1/12 (jednoj dvanaestini) ostvarenih rashoda u prethodnoj fiskalnoj godini.

Imajući u vidu obim sredstava koja su dostupna opštinama, finansiranje investicija iz budžeta opština će izvjesno biti najmanje zastupljen model finansiranja, dok će akencat biti na finansiranju i realizaciji projekata iz državnih fondova i fondova EU ili drugih donatora (pogotovo u odnosu na putnu infrastrukturu ili regionalne deponije čvrstog otpada). Drugi najčešći model finansirana investicija odnosiće se na projekte koje će finansirati država ili EU i drugi donatori, a koje će sprovoditi Opština.

U namjeri da iskoristi sve mogućnosti koje postoje, lokalna uprava će nastaviti sa jačanjem administrativnih kapaciteta kako bi bila u mogućnosti da blagovremeno osmisli i aplicira za fondove donatora, uključujući EU, kao i da ispuni sve potrebne uslove za finansiranje projekata iz državnog budžeta. Za projekte koje planira da realizuje u okviru ovog Strateškog plana, pored okvirnog budžeta, lokalna uprava je prepoznala i potencijalne partnere uz čiju podršku, finansijsku i tehničku, će biti moguće realizovati naveden projekte.

U određivanju prioritetnih projekata, pored mogućnosti za finansiranje bilo iz kapitalnog budžeta, bilo iz državnog budžeta ili sredstvima donatora, lokalna uprava će se voditi sledećim kriterijuma:

- uticaj projekta za strateški cilj Opštine,
- Izvodljivost,
- Vremenski okvir za realizaciju,
- Uticaj na investicije i nova radna mjesta,
- Učešće poslovnog sektora,
- Usladenost sa ostalim prioritetima i projektima.

U sprovođenju Strateškog plana razvoja, lokalna uprava će posebnu pažnju posvetiti razvoju i jačanju privatno javnog partnerstva.

Izvori podataka

Zavod za statistiku- Monstat, Statistički godišnjak Crne Gore, Podgorica, 2006-2011.

Zavod za statistiku- Monstat , Mjesečni statistički pregled, br.3/2011, Podgorica, 2011.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore , Evidencija nezaposlenih 2010 gdine, Podgorica, 2011.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Bilten br 1, Podgorica 2010.

Dokumentacija Skupštine Opštine Kolašin , 2010, 2011.

Dokumentacija ustanova društvenih djelatnosti Opštine Kolašin 2010,2011.

Hidrometeorološki Zavod Crne Gore (HMZ)

Zavod za zaštitu prirode Crne Gore (ZZZPCG)

www.gov.me.

www.skupstina.me

www.zzzcg.org

DODATAK

Za analizu postojećeg stanja

Tabela A1: Podaci o klimi (HMZCG)²³

Kategorija	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Srednja/ ukupna godišnja vrijednost
Srednja mjesečna temperatura vazduha (°C), 2009.	-0.8	-1	2.2	9.4	13	15.1	18.1	17.6	13.8	7.4	4.9	1.9	8.5
Mjesečna temperatura (apsolutno max.)(°C), 2009.	9	13.6	15.2	20.9	28	29.2	33.2	31	28.4	24.9	18.2	12.7	33.2
Mjesečna temperatura (apsolutno min.) (° C), 2009.	-18.2	-18.1	-9	-1.8	-0.4	3.2	5.4	7.4	3.7	-7.6	-6.1	-15.7	-18.2
Mjesečne padavine (l/m²), 2009.	359.3	165.4	185.5	36.4	85.5	166.9	43.7	70.7	63.7	289.4	304.6	398.4	2169.8
Srednja mjesečna relativna vlažnost vazduha (%), 2009.	90	81	84	74	79	79	76	77	80	87	85	92	82
Srednja mjesečna oblačnost, 2009.	7.7	8.1	8.1	6.2	5.6	5.8	4	5	6.3	6.8	5.5	8.9	6.5
Broj kišnih dana (količina padavina>1mm), 2009.	20	19	19	17	18	16	9	11	8	15	12	26	190
Visina sniježnog pokrivača (u cm), 2009.	23	22	22	0	1	0	0	0	0	4	0	17	89
Broj vedrih dana, 2009.	2	0	0	0	0	4	11	5	0	1	6	0	29
Broj tmurnih dana, 2009.	18	15	13	6	3	9	3	4	7	14	12	26	130

²³ Hidrometeorološki zavod Crne Gore

Tabela A2: Prirodno kretanje stanovništva I-VII 2011.god. (MONSTAT)²⁴

Živorodeni			Umrli			Vitalni indeks	Prirodni priraštaj	Brakovi	
Ukupno	Muški	Ženski	Ukupno	Muški	Ženski			Sklopljeni	Razvedeni
43	22	21	65	33	32	0.66	-22	18	4

Tabela A3: Kretanje stanovništva unutar opštine I-VIII 2011.godine (MONSTAT)

r	Odseljeni	Saldo
29	99	-70

Tabela A4: Osnovni podaci o poljoprivrednom zemljištu i njegovoj strukturi korišćenja (MONSTAT)

Ukupno Raspoloživo Zemljište		Poljoprivredno Zemljište		Korišćene okucnice ili bašte		Korišćene oranice		Vinogradi		Vocnjaci		Rasadnici		Višegodišnje Livade i pašnjaci	
ha	N	ha	N	ha	N	ha	N	ha	N	ha	N	ha	N	ha	N
14243	1575	8629	1537	116,3	1284	41,4	71	/	/	4,6	16	55	/	8412	1503

Tabela A5: Pregled broja i instalisanih snaga u distributivnoj mreži Opštine Kolašin (Elektrodistribucija Kolašin)

Srednji napon (35 i 10 kv)						Niži napon (0,4 kv)							
Broj Ts	Ins snaga (mva)	Dužina mreže (km)		Broj priključaka	Pi(MVA) Prikljucci	Broj Ts	Ins snaga (mva)	Duž mreže (u km)		Broj priključaka		Pi(MVA) Prikljucci	
		NV	KV					NV	KV	Dom.	Ostali		
3	17	223.372	15.188	11	1.545	149	27.15	426.42	23.35	5.505	440	4,567	

Tabela A6: Proizvođači otpada u Kolašinu (MONSTAT 2003)

Opština	Proizvođači otpada				Količina otpada (t / god)				
	Stanovnici	Turisti (noćenja)	Lica koja Rade vani	Izbjegla lica	Lokal. Stanovnici	Turisti	Lica koja rade vani	Izbjegla lica	Ukupno
Kolašin	9.949	18.575	104	500	2.225	28	6	46	2.305

²⁴ Zavod za statistiku Crne Gore, Mjesečni statistički pregled, br. 9 / 2011 www.monstat.org

Tabela A7: Infrastrukturni kapaciteti za vodovod i kanalizaciju Kolašin (MONSTAT)

Sopstveni izvori (kapacitet l/s)	70-150
Dužina vodovodne mreže (km)	30
Broj priključaka na gradskom području	1.300
Ukupan broj priključaka	1.300
Pokrivenost - broj domaćinstava	51%
Broj priključaka na gradskom području	150
Broj priključaka od priključenih na vodovodnu	150
Pokrivenost - broj domaćinstava	10%
Gravitacioni cjevovod (km)	4
Atmosferska kanalizacione mreže-dužina gravitacionih cjevovoda (km)	4

Tabela A8: Kvalitet vazduha (CETI)²⁵

	SO ₂	NO	NO _x	NO ₂	CO	O ₃	Benzene	Toluene	Etilben	P-xilen	M-xilen	O-xilen	PM-10
	µg/m ³	µg/m ³	ppb	µg/m ³	mg/m ³	µg/m ³	ug/m3	ug/m3	ug/m3	ug/m3	ug/m3	ug/m3	ug/m3
8.09, Csr 24h	2	2	10	9	0.2	76	2	1	0.27	0.09	0	0	71
Cmax 60min.	4.20	3.00	17.00	31.00	1.60	82.00	3.00	2.00	1.00	1.00	0.00	0.00	75.00
9.09, Csr 24h	1.8	2	10	8	0.6	67	2	1	0	0.04	0.16	0.04	34
Cmax 60min.	3.00	3.00	19.00	28.00	1.20	79.00	6.00	3.00	0.00	1.00	1.00	1.00	56.00
10.09, Csr	1	3	11	8	0.5	52	2	2	0	0	0.33	0.08	38
Cmax 60min.	2.30	9.00	25.00	25.00	1.10	80.00	5.00	4.00	0.00	0.00	1.00	1.00	88.00
11.09, Csr 24h	1.4	2	9	7	0.5	79	2	1	0	0	0.16	0	40
Cmax 60min.	2.5	3	15	28	1.41	87	3	3	0	0	1	0	45
12.09, Csr 24h	2	2	9	8	0.7	72	2	1	0	0	0	0.04	34
Cmax 60min.	3.5	4	21	29	1.32	80	4	4	0	0	0	1	41
13.09, Csr 24h	1	2	10	8	0.4	55	2	1	0.08	0.04	0.04	0	27
Cmax 60min.	2.1	3	21	32	1.4	80	4	3	1	1	1	0	34
14.09, Csr 24h	1.2	3	16	11	0.5	38	3	2	0.04	0.12	0	0	78
Cmax 60min.	2.5	7	31	29	1.5	89	5	5	1	1	0	0	171
15.09, Csr 24h	1	3.25	13.623	7.66	0.6	9.66	2.44	2.66	0.22	0	0	0	39.33
Cmax 60min.	1.8	5	21	15	1.1	19	4	4	1	0	0	0	63
GVZd	113	200		80	10	125	5						50

²⁵ Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI)

Dodatak A9: Ležišta ukrasnog kamena i opekarskih glina

Ležište ukrasnog kamena "Gradina" nalazi se u istočnom dijelu sela Lipovo, oko 7 km sjeverozapadno od Kolašina, u dolini rijeke Plašnice. Rudno tijelo prostire se na površini od oko 3 ha, a njegova debljina je preko 100 m. Izgradjeno je od slojevitih i bankovitih krečnjaka blijedo - žute boje protakne crvenkastim žilicama i masivnih krečnjaka sive boje. U literaturi se nalaze različiti podaci o ukupnim rezervama A+B+C1 kategorije i kreću se od 1871000 m³ do neograničenih količina. Na osnovu fizičko - hemijskih svojstava ukrasni kamen iz ležišta "Gradina" može se koristiti u građevinarstvu za unutrašnja horizontalna i vertikalna oblaganja, kao i za vertikalna oblaganja spoljašnjih površina objekata kada te površine nijesu izložene direktnom uticaju atmosfere. Kamen iz ležišta Gradina ne preporučuje se za spoljašnja horizontalna oblaganja. Ovo ležište je veoma povoljno za eksploataciju jer omogućava vađenje komercijalnih blokova veličine do 12 m³. Ležište "Javoraš" nalazi se u dolini rijeke Plašnice, oko 15 km sjeverozapadno od Kolašina. U geološkoj strukturi ležišta učestvuju sedimenti paleozoika i trijasa kao i kvartarni sedimenti koji imaju najveće rasprostranjenje. Ležište izgradjuju zaobljeni i nezaobljeni bjeličasti - sivi, crveni i šareni krečnjački komadi i blokovi različite veličine od 0,5 m³ pa do nekoliko desetina m³. Rezerve ukrasnog kamena u ovom ležištu iznose oko 21.000 m³ "prirodno odvojenih blokova" od čega je 30% "komercijalnih blokova". Ukrasni kamen iz ovog ležišta može se koristiti i za vertikalna i za horizontalna oblaganja površina objekata u građevinarstvu. Ležište AGK "Skrbuša" nalazi se jugoistočno od Kolašina, u srednjem toku istoimene rijeke. Makadamskim putem dužine oko 3 km ovo ležište je povezano sa regionalnim putem Kolašin - Mateševo. Ovo ležište izgradjuju šareni brečasti mermerasti krečnjaci koji su zastupljeni u centralnom dijelu ležišta i bijelo - žuti mermeri koji se nalaze u istočnom dijelu ležišta. Dužina rudnog tijela je od 500 do 700 m a debljina mu iznosi od 20 do 25 m. Kod bijelo - žutih mermera u osnovnoj masi. Mineralni resursi bijele boje javljaju se žućkasto laporovito - glinovite žilice koje kamenu daju veoma dekorativan izgled. Ukupne proračunate rezerve ukrasnog kamena A+B+C1 kategorije u ležištu "Skrbuša" iznose oko 30600 m³ mermerne breče i 63600 m³ bijelo - žutog mermera. Po svojim dekorativnim karakteristikama ukrasni kamen iz ovog ležišta se može upoređivati sa poznatim italijanskim mermerima. Koristi se uglavnom za unutrašnja oblaganja. Uslovi eksploatacije u ovom ležištu su otežani, a sadržaj kvarca i rožnaca u kamenu uzrokuje posebnu i otežanu preradu. Ležište opekarskih glina "Donje Lipovo" nalazi se oko 6 km sjeveroistočno od Kolašina, u dolini rijeke Plašnice, lijeve pritoke Tare. Do ležišta se može doći asfaltnim putem koji vodi prema selu Donje Lipovo. Proračunate rezerve C1 kategorije u ovom ležištu iznose oko 300000 t. U neposrednoj blizini ležišta "Donje Lipovo" nalazi se ležište opekarskih glina "Blatina", gdje proračunate rezerve A+B kategorije iznose oko 230000 m³. Na bazi ležišta gline "Donje Lipovo" i "Blatina" radila je do 1986 godine ciglana "Kolašin" kada je zbog nerentabilnog poslovanja proizvodnja u ovoj ciglani obustavljena.

Dodatak A10: Zaštićena područja Kolašina

Nacionalni Park Biogradska Gora nalazi se na planini Bjelasici. Cjelokupno područje Parka veoma je interesantno u pogledu bogatstva i raznovrsnosti flore i vegetacije. Posebnu vrijednost predstavlja šumski ekosistem.

U bogatoj flori Nacionalnog parka nalazi se veliki broj ljekovitih, medonosnih, aromatičnih, jestivih i drugih ekonomski značajnih vrsta.

Nacionalni park „Biogradska gora“ obuhvata djelove teritorija opština Kolašin, Mojkovac i Berane. Ukupna površina mu je 5.550 ha, od čega je 4.258 ha pod šumama. Zaštitna zona, tj. kontakti pojas, je skoro tri puta veći od površine samog parka.

Biogradska gora je zaštićena 1878.g. ukazom knjaza Nikole I Petrovića. Neposredno po protjerivanju Turaka sa ovog područja, on ga je proglasio zabranom (zabranjena je seča drveća, već je ostavljano da samo od starosti propada).

Zajedno sa Perućicom u Bosni i Bjeloveškom Pušćom u Poljskoj, Biogradska gora danas predstavlja jednu od tri poslednje evropske prašume.

Nacionalni park „Biogradska gora“ je najatraktivniji, sasvim očuvani deo Bjelasice. Planina Bjelasica je jedna od retkih na ovom području u čijem sastavu preovlađuje silikatno-eruptivni materijal, što utiče, između ostalog, na brojnost i raznovrsnost živog sveta i čini Bjelasicu planinom sa najbujnijom šumom u Crnoj Gori.

Park obuhvata prašumu Biogradska gora (u slivu reka Jezerštica i Biogradske reke), Biogradsko jezero, vrhove Jarčeve strane (1753m), Crna glava (2139m), Zekova glava (2117m), Troglav (2072m), Ogorela glava (1988m) i Donji Lumer (1730m).

Osnovni elementi parka su prašumski deo (površine, prostrani pašnjaci iznad granice šuma i šest jezera – Biogradsko, Pešića, Šiško, Ševarino i dva Ursulina (veliko i malo). Najveće je Biogradsko jezero, površine 0,43km², dugo 1.100m, prosečno široko 400m, a prosečno duboko 4,5m. Ono leži na nadmorskoj visini 1094m. Sa svih strana je okruženo prašumom, a kratak kolski put (3,85km) ga povezuje sa magistralom Beograd-Bar. Ostala jezera su na visinama od 1660 do 1900m. Sva jezera pripadaju slivu Tare i salmonidnog su tipa (sa potočnom pastrmkom, jezerskom zlatovčicom kao i znatnim populacijama planinskog tritona i drugim endemitima).

Geološki sastav parka je složen. Uglavnom ga odlikuju glinovito-laporovite mase, škrljci, peščari, krečnjak, a u centru parka su eruptivne stene (na njima velikim delom leži Biogradsko jezero). Značajno je i prisustvo morenskih sedimenata razvijenih duž glacijskih jezera. Prosečno godišnje padne 2.159mm taloga.

U šumskim zajednicama raste 220 vrsta biljaka. Do sada je utvrđeno prisustvo 26 fitocenoza. Znatno više biljnih vrsta je u nešumskim ekosistemima. Ukupno oko 2.000 vrsta i podvrsta biljaka. Među njima je 20% endema Balkanskog poluostrva. To je jedinstven slučaj u Evropi.

Prašuma Biogradska gora predstavlja biološku riznicu ekosistema sa čak 86 vrsta dendroflora. Prašumski rezervat Biogradska gora predstavlja poseban resurs prirodnog bogatstva Evrope. Debla dostižu visinu do 44 m, prečnik 147cm i zapreminu do 1325,5m³/ha.

Botanička bašta planinske flore „Dulovine“ Kolašin je formirana 1981. godine. Zahvata površinu od 646m² i nalazi se na nadmorskoj visini od 1.018 mnm. Lokacija Bašte je na kontaktu silikatnog masiva Bjelasice i karbonatnih masa Sinjavine. Osnovni supstrat Bašte je kiseli fliš (pH4,60) sa tankim slojem humusa nekadašnje planinske livade. Biljke su u Baštu pretežno unošene sa kontinentalnih planina Bjelasice, Sinjavine, Moračkih planina, Komova, Durmitora. Sa Prokletija su u značajnom broju predstavljene vrste sa Hajle. Bilo je i uspešnih pokušaja unošenja i nekih vrsta sa primorskih planina, sa njihovih vrhova, Rumije, Lovćena, Orjena. Danas u Bašti napreduje oko 350 biljnih vrsta, među kojima je znatan broj endema. U Bašti su se zatekle i izvjesne autohtone vrste kao: *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Alchemilla hybrida*, *Viscaria viscosa*, *Rorippa lipicensis*, *Fagus silvatica*, *Viola tricolor*, *Sedum acre*, *Sedum rupestre*, *Anthyllis aurea*, *Hieracium pilosella*, *Thymus serpyllum*, *Scilla bifolia*, *Crocus neapolitanus*, *Orchis morio* i dr.

Rezervat biosfere - slivno područje Tare : NP Durmitor je upisan na Listu svjetske prirodne baštine UNESCO-a 1980. godine, dok je rijeka Tara na Listi rezervata biosfere od 1977. godine. Komitet za svjetsku baštinu UNESCO-a je na svom 15. zasijedanju već raspravljao o projektu izgradnje HE „Buk-Bijela“ i izrazio zabrinutost da bi potapanje kanjona rijeke Tare ugrozilo kvalitet voda. Ova zabrinutost je ponovljena i na naredim zasijedanjima, uključujući i 1998. godinu.

Skupština Republike Crne Gore, u 2004. godini, donijela je Deklaraciju o zaštiti rijeke Tare.

Podatke o brojnosti divljači na području opštine Kolašin posjeduju lovačka društva i iste putem godišnjih izvještaja šalju Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Postoje tri lovačka društva sa sjedištem u Kolašinu i to: „Lovac“, „Rovca“ i „Manastir Morača“. Ova društva izrađuju svoje planove gazdovanja i upravljanja.

Zbog nedostatka materijalnih sredstava kao i nedovoljne edukacije članstva, lovačka društva ne poklanjaju potrebnu pažnju segmentu zaštite i unapređenja divljači što veoma često dovodi do smanjenja fonda divljači na kritičnu granicu. Pojedina društva ulažu određene napore da se ovo stanje promijeni ali bez veće institucionalne podrške neće biti moguće značajno poboljšati postojeće stanje.

Dodatak A11: Zaštićene vrste flore Crne Gore- Kolašin

Pinus heldreichii Christ – munika, *Pinus peuce* Gris – molika, *Acer heldreichii* Orph. ssp. *visianii* (Nyman) Maly - Visijanijev javor, *Ranunculus crenatus* W. K.- narovašeni ljutić, *Dianthus pancicii* - Pančičev karanfil, *Viola elegantula* Schott - ljupka ljubičica, *Potentilla montenegrina* Pant.- crnogorska petoprsta, *Saxifraga prenja* G. Beck- prenjaska kamenica, *Daphne blagayana* Frey. – jeremičak, *Pancicia serbica* Vis. - srpska pančićia, *Edraianthus jugoslavicus* Lakušić- jugoslovenski zvončić, *Linum capitatum* Kit. - glavičasti lan, *Wulfenia bleicii* Lakušić- Blečićeva vulfenija, *Valeriana pancicii* Halacsy & Bald.- Pančičev odoljen, *Lilium albanicum* Gris. - albanski ljiljan, *Achillea abrotanoides* Vis.- planinski stolisnik, *Achillea lingulata* W.K.- jezokolista hajdučka trava, *Myricaria ernestii-mayeri* Lakušić - Majerova mirikarija, *Adenophora lilifolia* - ljiljanolisna zvončica, *Allium phthioticum* - grčki luk, *Aster alpinus* - alpski zvezdan, *Bruckentalia spiculifolia* - crna trava, *Daphne blagayana* - blagajev jeremičak, *Eriogonum alpinum* - alpski kotrljan, *Gentiana lutea* – lincura, *Gentiana punctata* - pjegava lincura, *Lycopodium alpinum* - alpska crvotočina, *Myricaria ernesti mayeri* - Majerova vresina, *Narthecium scardicum* - šarski kostolom, *Orchis cordigera* – kaćunak, *Pinguicula balcanica* - balkanska masnica, *Saxifraga*

grisebachii - crnogorska kamenika, *Silene macrantha* - crvena pucalina, *Taxus baccata* – tisa, *Troilus europeus* – jablan, *Valeriana pancicii* - pančičev odoljen, *Wulfenia bleicii* - Blečićeva vulfenija.

Teritoriju opštine karakteriše izuzetno bogatstvo dendroflоре (drveća i grmlja oko 100 različitih vrsta), naročito na području NP „Biogradska gora“.

Dodatak A12: Pregled vegetacije Kolašina

Vertikalni profil dendroflоре ide od 850 do 1800 mnv. U okviru ovog profila su izdvojene sledeće zajednice: *Salicetum grandifoliae montenegrinum* (zajednica krupnolisne ive), *Rosa-Juniperetum nanae* (zajednica niske kleke i divlje ruže), *Pinetum mughi montenegrinum* (zajednica klekovine i bora), *Picetum abietis subalpinum* (subalpiska smrčeva šuma), *Luzulo-Fagetum subalpinum* (zajednica bukve i bekice), *Fagetum-Aceretum visiani* Lakušić-Blečić (subalpiska bukva sa balkanskim javorom), *Abieto-Fagetum silvaticae* (šume bukve i jele), *Fagetum silvaticae montanum* (brdska bukova šuma), *Seslerio-Fagetum silvaticae* (zajednica bukve i jesenje šašike), *Seslerio-Ostrietum* Hovy. (zajednica crnog graba i jesenje šašike), *Quercus-Carpinetum montenegrinum* (šume kitnjaka i graba).

Dodatak A13: Kratak pregled faune Kolašina

MAMALIA (SISARI)

Talpa caeca - slepa krtica, *Sorex minutus* - mala rovčica, *Sorex alpinus* - planinska rovčica, *Rhinolophus ferrumequinum* - veliki potkovičar, *Myotis mystacinus* - mali brkati slepi miš, *Myotis bechsteini* - ušati slepi miš, *Myotis blythi* - mali slepi miš,

Sciurus vulgaris – veverica, *Glis glis* – puh, *Ursus ursinus* - mrkmedved, *Cervus elaphus* – jelen, *Capreolus capreolus* – srna, *Martes martes* - kunazlatica, *Martes foina* - kunabelica, *Meles meles* – jazavac.

ORNITOFAUNA (PTICE)

Aguilashyaetus - suriorao, *Buteo buto* – mišar, *Accipiter gentilis* - jastreb kokošar, *Accipiter nisus* - kobac ptičar, *Pyrrhocorax graculus* - žutokljuna galica, *Tetrao urogalis* - veliki tetreb, *Strix aluco* - šumska sova, *Erithacus rubecula* – crvenačica, *Anas platyrhynchos* - divlja patka.

AMPHIBIA (VODOZEMCI)

Bufo bufo - obična krastača, *Bufo viridis* - zelena krastača, *Hyla arborea* – gatalinka, *Trypetus alpestris* - planinski mrmoljak, *Trypetus cristatus* - veliki mrmoljak, *Trypetus vulgaris* - obični mrmoljak.

REPTILIA (GMIZAVCI)

Anguis fragilis – slepić, *Lacerta muralis* - zidni gušter, *Lacerta vivipara* - planinski gušter, *Lacerta agilis* - sivi gušter, *Emys orbicularis* - barska kornjača, *Tritodon natrix* - barska belouška, *Coronella austriaca* - austrijski smuk, *Coluber longissimus* - obični smuk.

ICHTIOFAUNA (RIBE)

Salmo trutta fario - potočna pastrmka, *Phoxinus phoxinus* – gaovica, *Cottus gobio* – peš, *Salvelinus alpinus* - jezerska zlatovčica, *Thymallus thymallus* – lipljan, *Hucho hucho* – mladica, *Barbus peloponensis* - mrena.

ENTOMOFAUNA (INSEKTI)

Karakteristika entomofaune ovoga kraja je visok procenat endemizma. Do sada je poznato oko 80 vrsta leptira na teritoriji, što predstavlja 40% od ukupnog broja u Crnoj Gori. Od ostalih insekata najbrojniji su predstavnici Diptera, Coleoptera, Homoptera, Heteroptera, Colembola, Orthoptera, Megaloptera.